

Onderzoek van de dossiers

*Statistische gegevens
Analyse van de dossiers
Klachten van algemene strekking en vragen
om informatie*

Dit deel van het Jaarverslag bevat drie hoofdstukken.

De statistieken geven een algemeen beeld van de klachten die in het voorbije kalenderjaar werden ingediend. Wij behandelen achtereenvolgens algemene cijfers, de ontvankelijkheid van de klachten, het voorwerp van de ontvankelijke klachten, de betrokken pensioendiensten en de dossierbehandeling. In dit laatste onderdeel komt ook het resultaat van onze bemiddeling aan bod.

De statistische gegevens over de behandelingsduur maken ook een evaluatie van de werking van de Ombudsdienst mogelijk.

In het tweede hoofdstuk, de analyse van de dossiers, vindt u per pensioendienst de resultaten van ons onderzoek naar de gegrondheid van de ontvankelijke klachten. Het bevat een bespreking van de meest opmerkelijke dossiers en de bemerkingen, voorstellen, aanbevelingen en suggesties die zij uitlokken.

Vanaf dit jaar hebben we een nieuwe rubriek toegevoegd waar wij een transversaal thema bespreken. We worden immers vaak geconfronteerd met klachten die niet enkel betrekking hebben op één specifiek pensioenstelsel of één pensioeninstelling, doch die betrekking hebben op de verschillende pensioenstelsels of pensioeninstellingen.

In het derde hoofdstuk ten slotte wordt aandacht besteed aan de manier van werken bij vragen en klachten die wij niet behandeld hebben omdat zij buiten ons bevoegdheidsdomein vallen.

Bij het lezen van dit tweede deel, moet de lezer voor ogen houden dat de besproken en geanalyseerde dossiers in het tweede hoofdstuk individuele gevallen zijn. Al zijn ze betekenisvol, ze kunnen niet los gezien worden van de cijfers uit het eerste hoofdstuk noch van het werkvolume van de pensioendiensten.

Het zou dan ook onbillijk zijn hieruit overhaaste besluiten te trekken in verband met de kwaliteit van het geleverde werk in zijn geheel. Integendeel, er bestaat geen twijfel over het feit dat over het algemeen de pensioendiensten goed werken.

Meer en meer merken we projecten op die de gepensioneerde centraal stellen, zoals het uitvaardigen van klantencharters, waarin door de pensioendiensten verbintenissen worden aangegaan met de gepensioneerden.

We merken tevens de positieve tendens op dat de pensioendiensten meer en meer de handen in elkaar slaan en door een gezamenlijke actie de dienstverlening aan de gepensioneerden te verbeteren. We denken hierbij onder andere aan het project Daedalus dat de gezamenlijke betekening van pensioenbeslissingen beoogt, de creatie van pensioenpunten waar (toekomstig) gepensioneerden terecht kunnen met hun vragen over zowel hun pensioen als werknemer, zelfstandige als ambtenaar en het project Hermes waarbij de verschillende pensioendiensten loopbaangegevens via de Kruispuntbank voor Sociale Zekerheid uitwisselen.

De namen in de bespreking van de dossiers zijn fictief. Elke overeenkomst met een werkelijk bestaande persoon berust op louter toeval.

Statistische gegevens

De cijfers, statistieken en grafieken in dit hoofdstuk slaan niet enkel op de klachten.

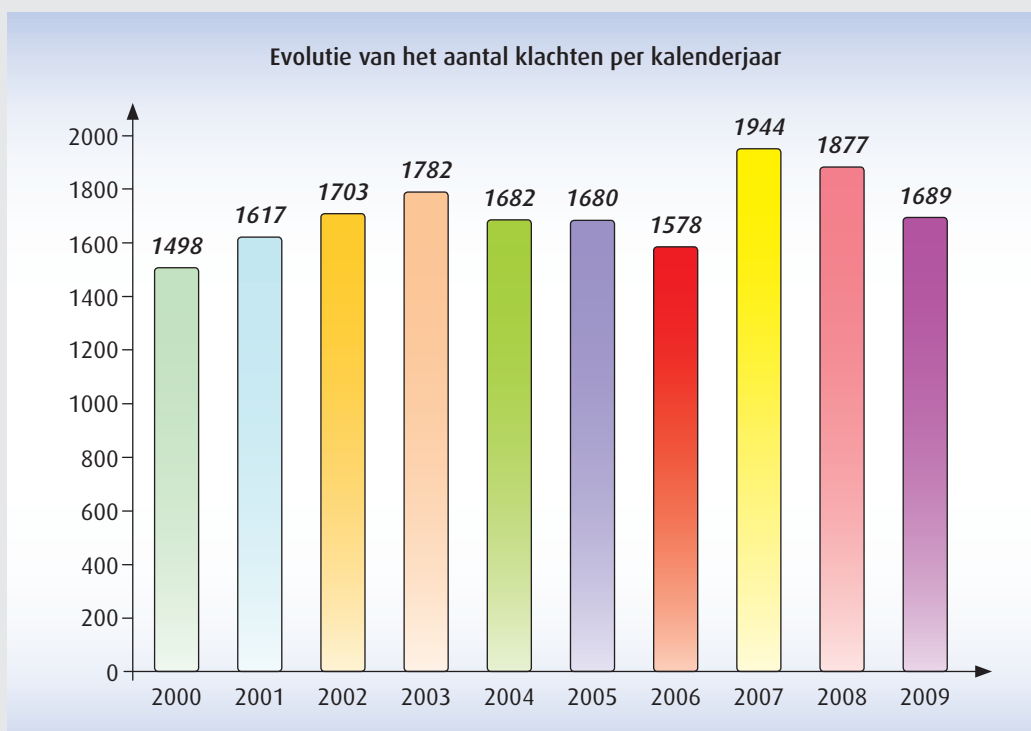
Met het oog op de grootst mogelijke openheid zijn ook zoveel mogelijk statistische gegevens opgenomen die een evaluatie van de werking van de Ombudsdienst tijdens het verstreken kalenderjaar, van 1 januari tot 31 december 2009, mogelijk moeten maken.

De verzoeken – Algemene cijfers en trends

Totaal aantal verzoeken

Aantal verzoeken over het kalenderjaar: 1.689

Onderstaande grafiek toont de evolutie over de laatste 10 jaren. Het jaarlijks aantal verzoeken schommelt tussen de 1.498 en de 1.944. In de loop van 2009 heeft de Ombudsdienst er 1.689 in behandeling genomen.

Gemiddeld aantal verzoeken per maand

Gemiddeld aantal verzoeken per maand: 141

Het gemiddeld aantal klachten fluctueert de laatste 5 jaren tussen de 132 en de 161 per maand. Dit burgerlijk jaar ligt het gemiddelde op 141.

Verdeling van de verzoeken naar de taal van de klager

Nederlandstalig: 61 % Franstalig: 37 % Duitstalig: 1 % Anderstalig: 1 %

De laatste jaren hebben de Nederlandstalige klachten een overwicht op de Franstalige. Het aantal verzoeken in het Duits schommelen rond de één procent. Deze klachten komen niet enkel uit België maar ook uit Duitsland, Oostenrijk, ... De anderstalige verzoeken zijn overwegend in het Engels opgesteld.

Verdeling van de verzoeken naar het geslacht van de klager

Mannen: 63 % Vrouwen: 37 %

De verhouding mannen/vrouwen is quasi elk jaar dezelfde: bijna 2/3 mannelijke tegen iets meer dan 1/3 vrouwelijke klagers.

Wijze van indienen van de verzoeken

Schriftelijk: 92 % Mondeling ter plaatse: 8 %

De overgrote meerderheid van de verzoeken wordt schriftelijk ingediend, het merendeel daarvan per post. Meer en meer verzoeken bereiken de Ombudsdienst evenwel per e-mail, hetzij rechtstreeks op het adres van de Ombudsdienst, hetzij via het klachtenformulier op onze website. Het aantal verzoeken per fax neemt af.

De bezoekers die hun verzoek liever mondeling indienen, zijn goed voor 8 % van de verzoeken. Dit jaar zijn er evenveel Nederlandstalige als Franstalige bezoekers geweest, een lichte stijging ten opzichte van de vorige jaren. Dit is ongetwijfeld gelegen aan het hoge aantal klachten ingediend op de stedelijke seniorenbeurs te Gent in november 2009 waar wij samen met de collega ombudsvrouw van de stad Gent, aanwezig waren om onze diensten te promoten bij een breder publiek.

In de meeste gevallen richten de klagers zich rechtstreeks tot de Ombudsdienst Pensioenen. Slechts in 5 op honderd gevallen ontvangen wij verzoeken via andere kanalen, bijvoorbeeld via de ombudsmannen die lid zijn van POOL en met wie wij nauw samenwerken.

Woon- of verblijfplaats van de verzoeker

Tijdens het voorbije jaar was 14 % van de verzoeken afkomstig van gepensioneerden die in het buitenland verblijven. Sinds 2005 schommelt het aantal buitenlandse verzoeken tussen 12 en 15 %. Dat heeft ongetwijfeld te maken met de aanwezigheid van de Ombudsdienst in het buitenland, onder meer op de websites van de Federale Overheidsdienst Buitenlandse Zaken, Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking en de Belgische Ambassades en de organisaties die werken voor de Belgen in het buitenland, de Stichting Vlamingen in de Wereld en de Union francophone des Belges à l'étranger.

	België	Buitenland
2005	85 %	15 %
2006	88 %	12 %
2007	88 %	12 %
2008	85 %	15 %
2009	86 %	14 %

Het gaat hier zowel om Belgen die in het buitenland wonen als om verzoekers met een andere nationaliteit. Bij de niet-Belgen gaat het meestal om onderdanen van een land van de Europese Economische Ruimte (EER) of van een land waarmee België een bilaterale overeenkomst inzake sociale zekerheid gesloten heeft.

Bijna tweederde van de buitenlandse verzoeken, 63 %, komt uit een lidstaat van de Europese Unie. Frankrijk is koploper met 41 % van deze verzoeken gevolgd door Spanje met 21 % en Duitsland met 10 %. Iets minder dan de helft van deze verzoeken komt uit de overige Europese landen, al dan niet lid van de EER.

Bijna een derde van de verzoeken, 31 %, is afkomstig uit het Afrikaans en Amerikaans continent. Zuid Afrika spant de kroon met 20 % van deze verzoeken. Uit Canada en de Verenigde Staten komen respectievelijk 16 % en 10 %.

6 % van de verzoeken komt uit Azië (Thailand, Israël) en Oceanië (Australië, Nieuw-Zeeland).

In 3 % van de gevallen hebben wij het land van herkomst niet kunnen vaststellen (e-mailverkeer).

Meer dan de andere Belgische Ombudsdiensten, hebben wij te maken met klachten uit het buitenland. Dat is uiteraard inherent aan de materie waarvoor wij bevoegd zijn. Nogal wat internationale overeenkomsten en zeker de Europese Verordeningen laten toe dat de pensioenen van de privéstelsels betaalbaar zijn in het buitenland aan niet Belgen. De pensioenen aan de Belgen zijn exporteerbaar naar overal ter wereld. De ambtenarenpensioenen zijn in alle gevallen overal ter wereld betaalbaar.

Voorwerp van de verzoeken

De verhoudingen blijven elk jaar quasi dezelfde.

Rustpensioen	Overlevingspensioen	Andere pensioenen en voordelen	Cumulatie van diverse pensioenen	IGO ¹	Geen pensioen
83 %	5 %	5 %	2 %	3 %	2 %

Van alle verzoeken gaat minstens viervijfde over het rustpensioen. Het overlevingspensioen, waarover hoofdzakelijk vrouwen klagen, is goed voor 5 % van de verzoeken.

De overige percenten zijn verdeeld over klachten betreffende:

- een ander pensioen (pensioen als feitelijk gescheiden of uit de echtgescheiden echtgenoot, vergoedingspensioen, onvoorwaardelijk pensioen zelfstandigen, enz.) en andere voordelen die door de pensioendiensten toegekend en/of betaald worden (vakantiegeld, ouderdomsrente, weduwerente, enz.);
- de cumulatie van pensioenen van diverse aard, bijvoorbeeld rustpensioen met overlevingspensioen en pensioen als uit de echtgescheiden echtgenoot;
- het gewaarborgd inkomen voor bejaarden en de inkomensgarantie voor ouderen;
- een materie waarvoor de Ombudsdienst niet bevoegd is (brugpensioenen, buitenlandse pensioenen, uitkeringen aan gehandicapten, ...).

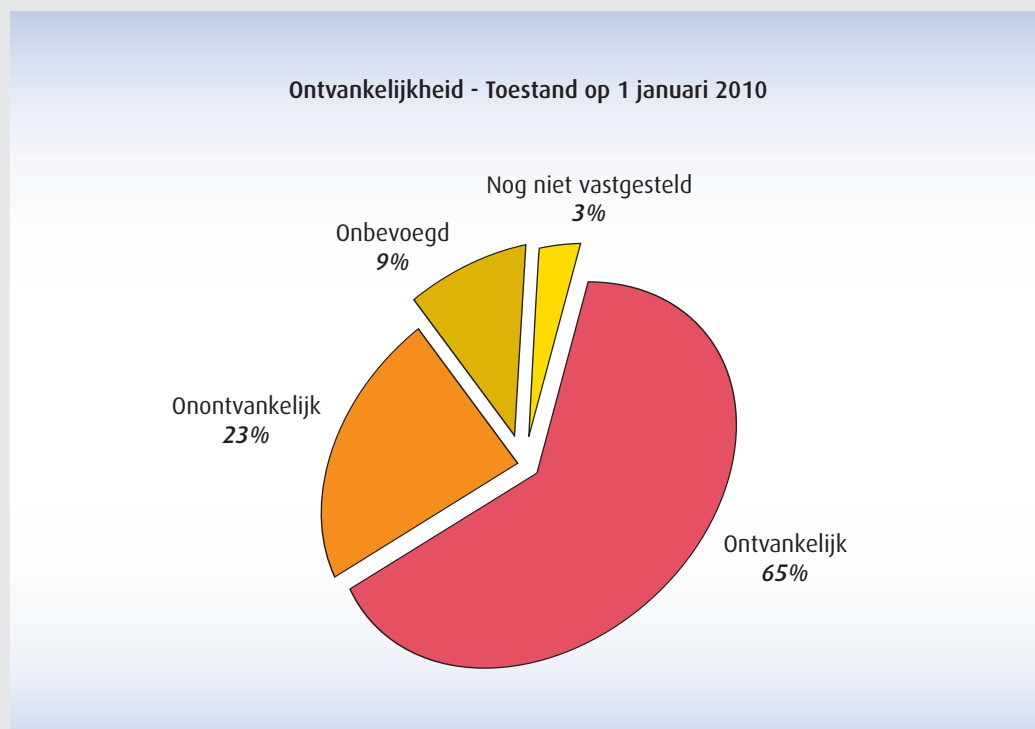
Ontvankelijkheid van de verzoeken

Onze eerste onderzoeksdaad is die naar de bevoegdheid van de Ombudsdienst. Indien wij niet bevoegd zijn, brengen wij de klager daarvan op de hoogte en zenden wij de klacht door naar de bevoegde Ombudsman of instelling. Als dit niet mogelijk is, verwijzen wij de klager door.

Zodra onze bevoegdheid vaststaat, volgt het onderzoek naar de ontvankelijkheid van de klacht.

¹ IGO = Inkomensgarantie voor ouderen

Toestand op 1 januari 2010

Het resultaat op 1 januari 2010 van het bevoegdheids- en ontvankelijkheidsonderzoek is gebaseerd op de ontvangen "klachten". De vragen om informatie die niet als klacht gekwalificeerd worden, zijn niet in aanmerking genomen (zie verder in dit hoofdstuk "Afgesloten dossiers").

Van de klachten die dit jaar ingediend zijn, is 65 % ontvankelijk. Dit percentage zal wellicht miniem veranderen wanneer wij over de 3 % klachten waarin de ontvankelijkheid nog niet is vastgesteld, zullen beslist hebben. Deze laatste klachten zijn op het einde van 2009 ingediend.

Bijna een kwart van de klachten, 23 % is onontvankelijk. In 9 % van de dossiers hebben wij onze onbevoegdheid vastgesteld.

Uiteraard is voor de vorige werkingsjaren de ontvankelijkheid definitief vastgesteld.

Voorwerp van de ontvankelijke klachten

Vaststelling van de pensioenrechten

- Toekenningsvoorwaarden van het pensioen (minimumpensioen, eenheid van loopbaan, raming van het pensioen, toegelaten activiteit, vervroeging) 14 %
 - Berekening van het pensioen 12 %
 - Niet in aanmerking genomen loopbaan 10 %
 - Toepassing van de cumulatierregels 5 %
 - Weigering van een pensioen 4 %
- 45 %**

Betaling

- Perequatie, vermindering van het pensioen door wijziging van de burgerlijke staat 10 %
 - Inhoudingen op het pensioen (bedrijfsvoorheffing, ZIV-bijdrage, solidariteitsbijdrage) 10 %
 - Niet tijdige betaling en effectieve onderbreking van de regelmatige betaling 6 %
 - Aanpassing van het pensioen (indexering, welvaartsaanpassing, verhoging minimumpensioen) 6 %
 - Weigering of terugvordering van het pensioen voor de maand van overlijden van de gepensioneerde 2 %
- 34 %**

Behoorlijk bestuur

- Langdurige termijn tussen de pensioenaanvraag en de voorlopige of definitieve pensioenbeslissing 10 %
 - Geen antwoord of laattijdig antwoord op een vraag om inlichtingen 8 %
 - Gebrekkige informatie door de pensioendienst 3 %
- 21 %**

Bijna de helft van de klachten, 45 %, heeft de vaststelling van het pensioenrecht tot voorwerp. Klachten over de toekenningsvoorwaarden van het pensioen eisen het leeuwenaandeel op met 14 %.

Iets meer dan een derde, 34 %, van de ontvankelijke klachten gaat over de betaling. 10 % van deze klachten gaat over te weinig uitbetaald pensioen en nogmaals evenveel over de inhoudingen op het pensioen.

Goed een vijfde van de klachten betreft het niet respecteren van een aantal principes van behoorlijk bestuur. De verzoekers klagen vooral over de termijn die de administraties nodig hebben voor het nemen van beslissingen.

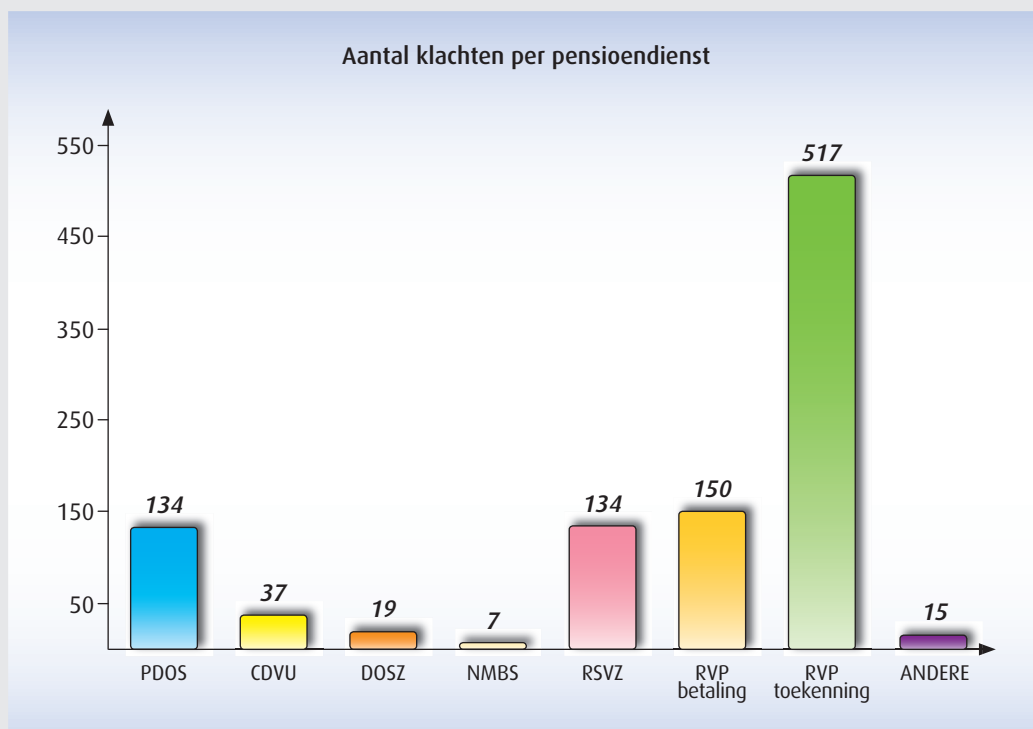
De trend in het voorwerp van de ontvankelijke klachten verandert niet over de jaren heen.

Betrokken pensioendiensten

Wij trachten te vermijden dat er een verkeerd beeld over de werking van de pensioendiensten zou ontstaan. Daarom wordt enkel van de ontvankelijke klachten een overzicht per betrokken instelling gegeven. Onontvankelijke klachten en klachten waarvoor de Ombudsdienst zich onbevoegd heeft verklaard, zijn voor dit overzicht niet relevant.

Daarenboven dient de lezer in het achterhoofd te houden dat de geciteerde cijfers niet noodzakelijk iets zeggen over de kwaliteit van de dienstverlening van de pensioeninstellingen. De gegrondheid van de ontvankelijke klachten is hiervoor de meer geschikte indicator.

Aantallen

De hierna geciteerde aantallen slaan op de dossiers van het jaar 2009.

Van de 1.013 ontvankelijke klachten die de basis uitmaken van deze grafiek zijn er 145 klachten twee keer en 8 klachten drie keer geteld omdat er twee tot drie pensioendiensten bij betrokken zijn.

Deze absolute cijfers moeten echter in hun juiste context geplaatst worden. Ze moeten afgezet worden tegen het aantal lopende pensioendossiers in betaling en het volume nieuwe pensioenaanvragen dat door de betrokken pensioendiensten behandeld wordt in een jaar.

De pensioendiensten hebben volgende gegevens meegedeeld voor 2009.

Bij de RVP werden er 176.671 pensioenaanvragen ingediend of ambtshalve² onderzocht en bij het RSVZ 72.258.

Bij de PDOS werden 24.731 aanvragen ingediend en bij de DOSZ 2.149.

Waar de PDOS en het RSVZ enkel pensioenen toekennen, staan bv. de RVP en de DOSZ ook in voor de betaling van pensioenen. De CDVU betaalt dan weer de overheidspensioenen maar kent geen pensioenen toe.

De CDVU had in 2009 470.753 overheidspensioenen in betaling. In december 2009 waren 1.856.216³ uitkeringsgerechtigden in de database van de RVP opgenomen (pensioenen in het stelsel van de werknemers en zelfstandigen, inkomensgaranties voor ouderen, ...).

² Ambtshalve toekenning van de pensioenrechten bij het bereiken van de pensioenleeftijd, in voege vanaf 1 januari 2003 voor mensdientie een vervangingsinkomen genieten en vanaf 1 januari 2004 voor alle andere werknemers en zelfstandigen.

³ uit "Maandelijks statistiek van de sociale uitkeringen" van de RVP

De dossierbehandeling

Afgesloten dossiers

Afgesloten dossiers: 88 %

De hierna volgende cijfers geven een gedetailleerd beeld van het aantal afgehandelde dossiers.

De meting op 1 januari 2010 geeft volgend resultaat.

Wij stelden in 2009 1.689 dossiers samen. Daarvan zijn er 1.555 of 92 % afgesloten.

Natuurlijk hebben wij ook nog dossiers afgesloten die in de vorige jaren werden ingediend.

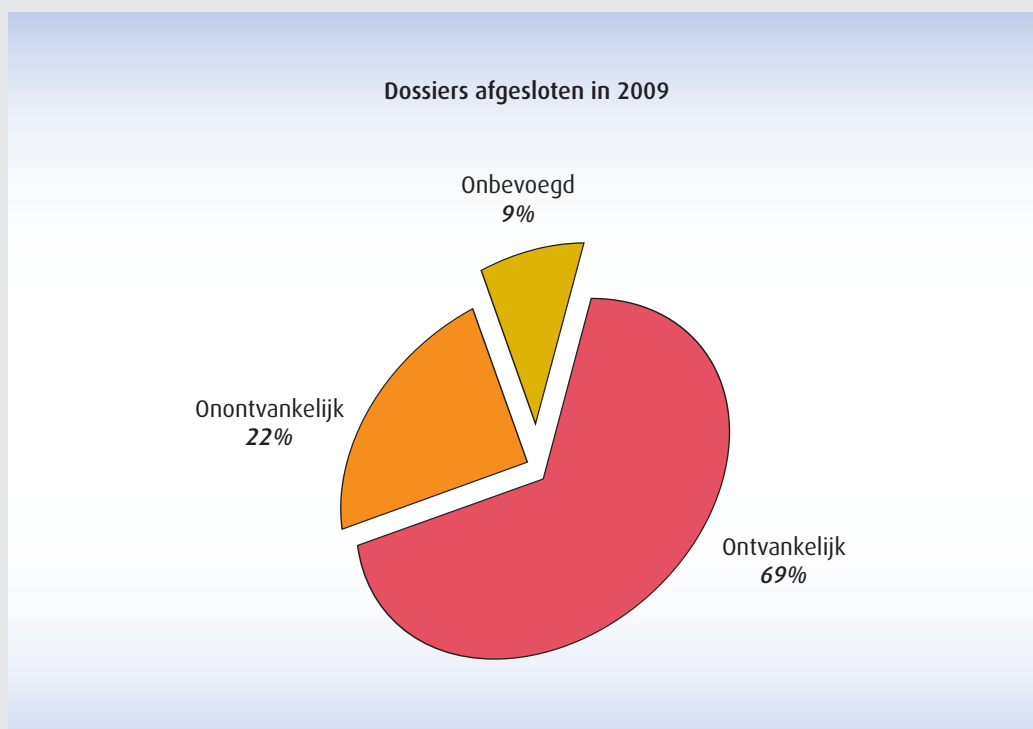
Sinds de oprichting van de Ombudsdienst tot het einde van 2008, hebben wij 15.767 klachten en vragen ontvangen. In 15.765 daarvan of quasi 100 % is het onderzoek beëindigd.

In totaal hebben wij van 1 juni 1999 tot 1 januari 2010 17.456 dossiers behandeld waarvan er 17.320 afgesloten zijn. Dit is 99 %.

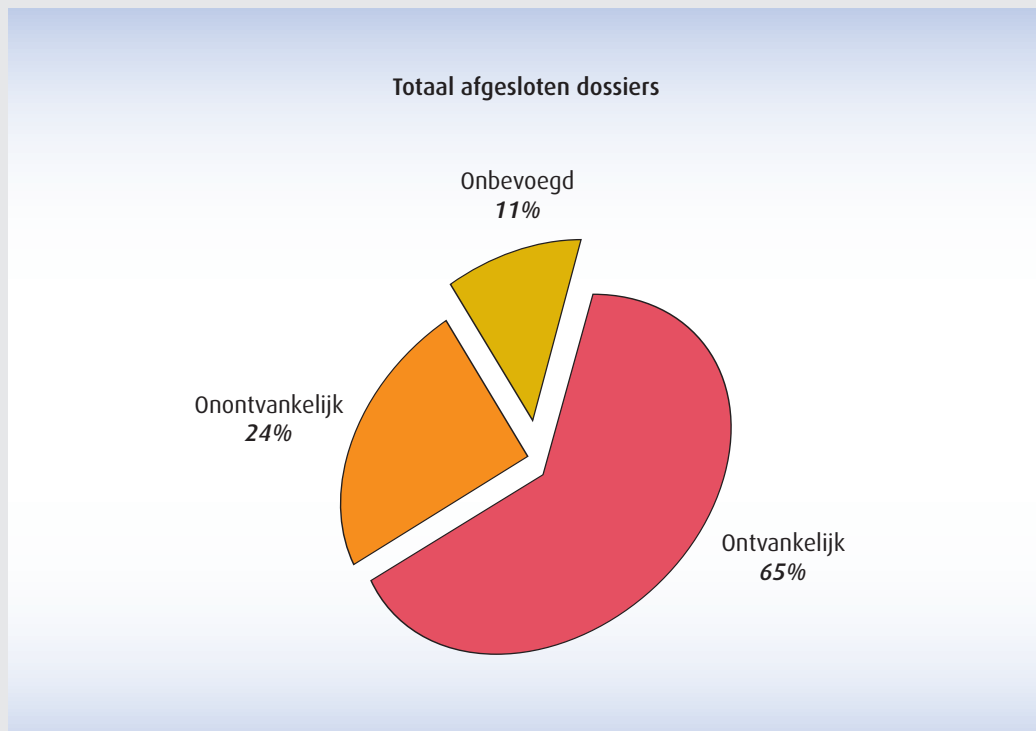
De ontvankelijkheid van de afgesloten dossiers

In de hierna volgende cijfers en grafieken zijn de dossiers die geen klacht maar een vraag om informatie inhouden, niet meegerekend. Deze vragen missen alle relevantie in de vaststelling van de ontvankelijkheid.

In de dossiers die dit jaar afgesloten zijn, hebben de ontvankelijke klachten een aandeel van 69 % en is 22 % onontvankelijk. In 9 % van de gevallen hebben wij ons onbevoegd verklaard.

Wanneer we het totaal bekijken van alle dossiers die sinds het begin van de ombudsdienst afgesloten zijn, zien wij de laatste jaren een stijgende trend in de ontvankelijkheid van de klachten en vermindert het aandeel van de onontvankelijke klachten en de verzoeken waarvoor wij niet bevoegd zijn.

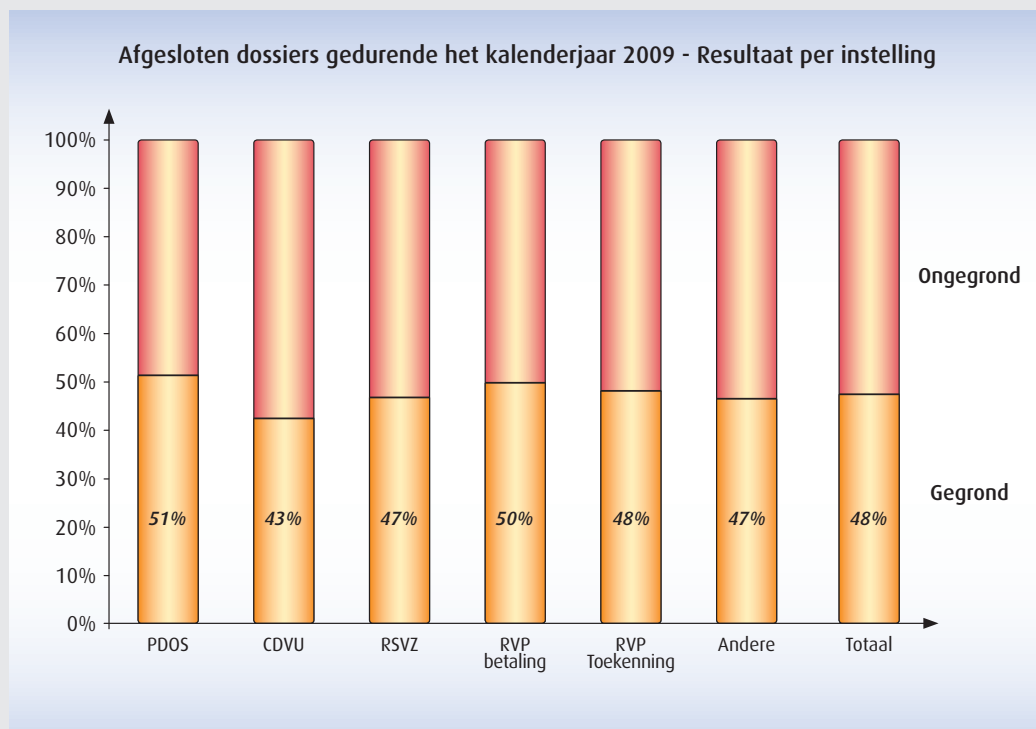

In die meting is 65 % van de klachten ontvankelijk, bijna een kwart (24 %) onontvankelijk en valt 11 % van de klachten buiten onze bevoegdheid.

Gegrontheid van de ontvankelijke klachten

De grafiek hierna illustreert de gegrontheid van de ontvankelijke klachten waarvan het onderzoek in 2009 werd afgesloten. Het spreekt vanzelf dat de opgeschorte dossiers waarin parallel een gerechtelijke procedure loopt, buiten beschouwing zijn gelaten.

Van de ontvankelijke klachten die dit jaar afgesloten zijn, is 48 % gegronnd.

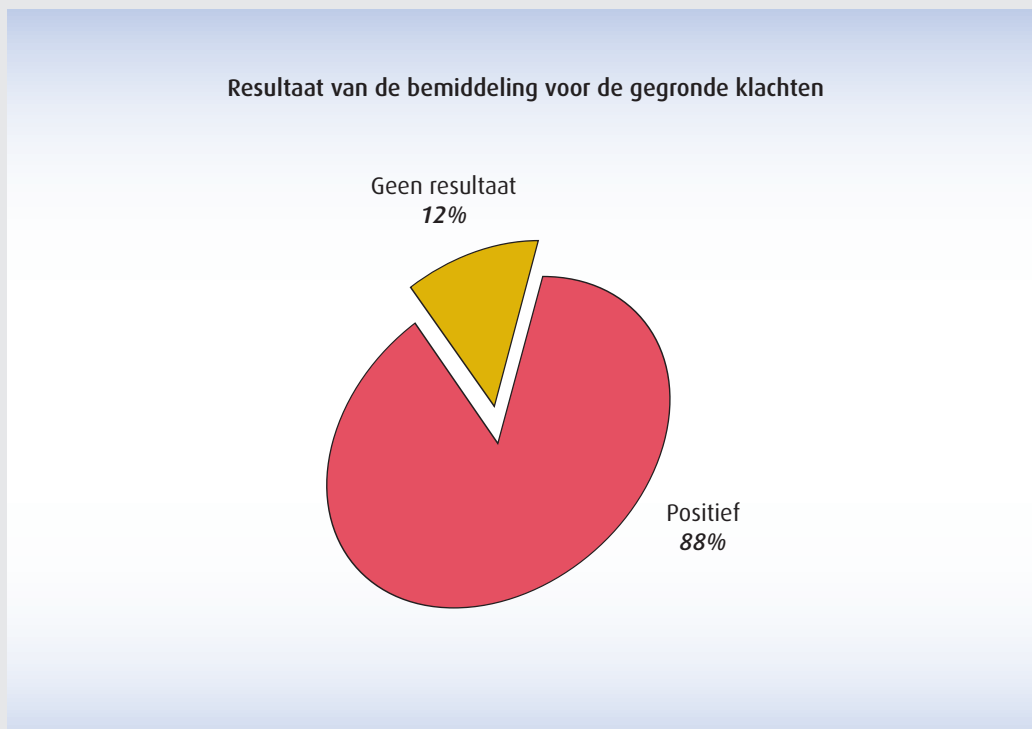

De PDOS scoort het hoogst met 51 % van de gegronde klachten. De RVP betalingsdiensten en de RVP toekenningsdiensten volgen met respectievelijk 50 % en 48 %. Voor het RSVZ en de kleinere pensioendiensten

(DOSZ, NMBS, ...) tellen wij 47 % gegronde klachten. Bij de CDVU is in totaal 43 % van de klachten gegrond.

Resultaat van de bemiddeling voor de gegronde klachten

De volgende grafiek geeft het resultaat weer van onze interventie voor de gegronde klachten.

Bijna 9 op tien (88 %) van deze dossiers zijn afgesloten met een positief resultaat voor de verzoeker.

Dit "positief resultaat" houdt een verschillende interpretatie in naargelang het voorwerp van de klacht. Evidente voorbeelden zijn de verbetering van een foutieve pensioenbeslissing met een financieel rechtsherstel of de versnelde en definitieve afhandeling van een pensioendossier. In geval van gegronde klachten over de gedragingen van een pensioendienst of van één van zijn personeelsleden, bijvoorbeeld het niet of laattijdig beantwoorden van briefwisseling, is het feit dat de pensioendienst zich verontschuldigt ook te beschouwen als een positief resultaat.

Voor 12 % van de gegronde klachten boeken wij geen positief resultaat. In de meeste gevallen is dit te wijten aan het feit dat de administratie weliswaar de pensioenwetgeving correct heeft nageleefd doch dat een inbreuk op de principes van behoorlijk bestuur niet meer kan hersteld worden. Geen of onvoldoende informatie of bijstand verlenen aan de burger en ongerechtvaardigde onderbrekingen in de betaling zijn typevoorbeelden van een tekortkoming die later niet meer kan hersteld worden.

Onontvankelijkheid

De redenen waarom 313 klachten onontvankelijk waren:

- Geen voorafgaande stappen bij de pensioendienst 92 %
- Geen mandaat 5 %
- Geen nieuw feit aangebracht 3 %

In meer dan negen gevallen op tien hebben wij de klacht als onontvankelijk afgewezen omdat de verzoekers geen enkel voorafgaand contact hadden met de pensioendienst. Dit betekent dat de pensioendienst niet op de hoogte was van het bestaan van een probleem of een ongenoegen en dus ook niet de gelegenheid had het probleem op te lossen. De basisregel, in de ombudswereld de "kenbaarheidvereiste" genoemd, is in die gevallen niet gerespecteerd door de klager.

5 % van de klachten zijn als onontvankelijk gekwalificeerd omdat de klager die optreedt als mandataris voor een gepensioneerde zelfs na onze uitdrukkelijke vraag geen volmacht heeft voorgelegd.

In 3 % van de gevallen kwam de verzoeker, zonder nieuwe feiten aan te brengen, terug op een klacht die wij eerder afgewezen hadden. Dit soort klachten is onontvankelijk. Het oprichtingsbesluit bepaalt immers dat wij in een dergelijk geval moeten weigeren om de klacht opnieuw te behandelen.

Onbevoegdheid

In 470 dossiers hebben wij ons onbevoegd verklaard. Dit cijfer moet echter opgesplitst worden in 123 klachten en 347 vragen om informatie.

Hierna volgen de redenen van de onbevoegdheid in de 123 klachtendossiers.

• Geen federale materie	34 %
• Algemene klacht over het pensioenbeleid	19 %
• Buitenlandse pensioendienst	13 %
• Andere	34 %

De onbevoegdheid wordt in iets meer dan een derde van de gevallen veroorzaakt door het feit dat de klacht niet over een federale pensioendienst handelt.

In een derde van deze dossiers zijn wij over gegaan tot de kwalificatie onbevoegd omdat de klacht handelt over een andere materie dan die van de pensioenen.

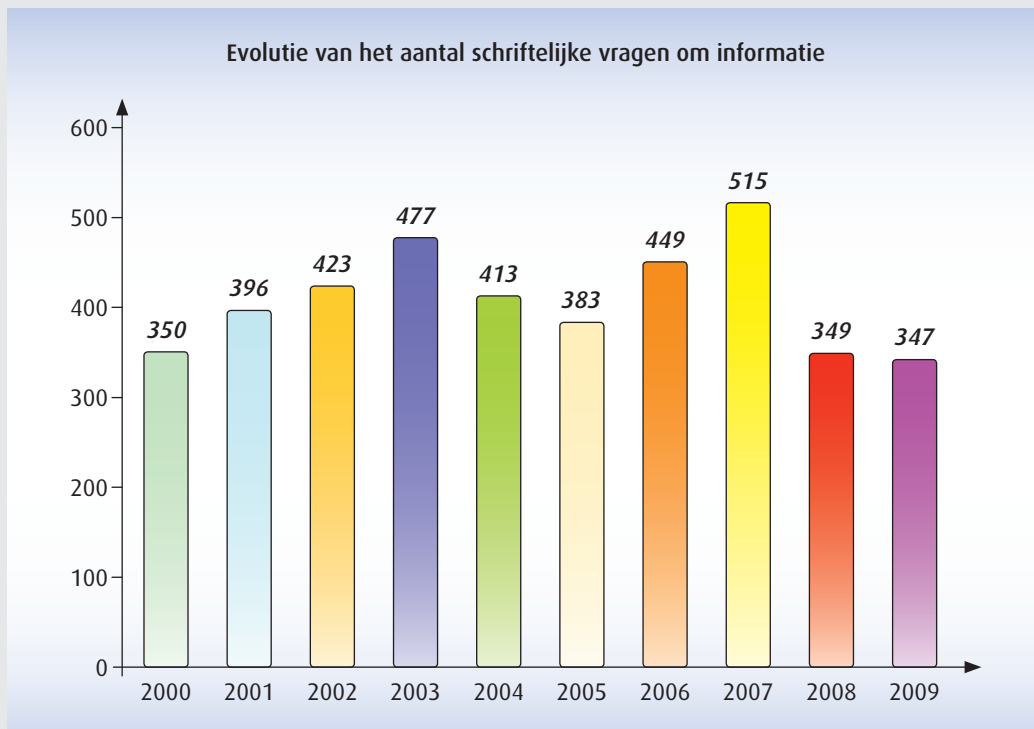
In bijna een vijfde van de dossiers hebben wij ons onbevoegd verklaard omdat de klager het pensioenbeleid in se aanvecht. Over de wijze waarop wij hier mee omgaan komen wij terug in het laatste hoofdstuk van dit deel "Klachten van algemene strekking en vragen om informatie".

Ten slotte hebben wij ons onbevoegd verklaard in 13 % van de dossiers omdat de betrokken buitenlandse pensioendienst buiten ons bevoegdheidsdomein valt.

In 2009 hebben wij ook 347 schriftelijke vragen om informatie ontvangen waarvoor wij niet bevoegd zijn. Bij dit aantal moeten ook de talrijke telefonische vragen om informatie gerekend worden die niet geregistreerd worden.

Van bij de aanvang zijn wij geconfronteerd met een aanzienlijk aantal vragen om informatie. Hiervoor heeft de wetgever de Ombudsdienst niet bevoegd gemaakt. Het geven van informatie en raad komt immers toe aan de pensioendiensten.

Onderstaande grafiek geeft de evolutie weer over 10 jaar van het aantal schriftelijke vragen om informatie.

Wij constateren dat in de laatste 10 jaar het percentage van deze vragen rond de 25 % fluctueert. Dit jaar vertegenwoordigen de vragen om informatie een kleiner aandeel (21 %) van de dossiers.

Over de vragen om informatie vindt u meer in het vierde hoofdstuk van dit deel “Klachten van algemene strekking en vragen om informatie”.

Behandelingsduur

In artikel 13 van ons huishoudelijk reglement hebben wij in de opsomming van de rechten van de klager opgenomen dat de klager recht heeft “op een beslissing over de gegrondheid van de klacht binnen een redelijke termijn, afhankelijk van de complexiteit van het dossier”.

Het nastreven van een redelijke behandelingstermijn is dan ook één van de prioriteiten bij het onderzoek van de klachten. Gelet op de complexiteit van de pensioenmaterie en in een aantal gevallen de betrokkenheid van verschillende administraties is dit niet altijd evident. De redelijke termijn is dan ook afhankelijk van de moeilijkheidsgraad van het dossier. Ook het voorwerp van de klacht geeft een aanwijzing over de in redelijkheid te respecteren termijn. Het uitblijven van een pensioenbeslissing of een onderbreking in de betalingen van het pensioen zijn bijvoorbeeld problemen die bij wijze van spreken onmiddellijk moeten opgelost worden. Voor een grote meerderheid van de gepensioneerden is het pensioen immers het enige inkomen.

De ervaring en de deskundigheid van de Ombudsdienst is in de loop van de tijd onmiskenbaar toegenomen. Het beleid van voortdurende vorming van ons menselijk kapitaal en de stabiliteit van het personeelskader is hieraan niet vreemd. Het is ook een feit dat de pensioendiensten vlot meewerken aan het onderzoek van de dossiers. Dit alles uit zich in de dalende behandelingstijd van de dossiers.

Wij bespreken hierna de gemiddelde behandelingsduur van de afgesloten dossiers voor dit jaar en daarna hoe die evolueerde in de laatste tien jaar.

Vervolgens geven wij een gedetailleerd overzicht van de dossiers die nog in onderzoek zijn op 1 januari 2010. Hiermee willen wij een getrouw beeld geven van de werking van de Ombudsdienst tijdens het voorbije jaar.

Gemiddelde behandelingsduur voor de afgesloten dossiers

Gemiddelde behandelingsduur voor de ontvankelijke klachten : 91 kalenderdagen

De gemiddelde behandelingsduur voor de ontvankelijke klachten is dit jaar 3 maanden.

Het onderzoek van een klacht vergt quasi altijd het opvragen van het volledige pensioendossier. Dit geldt des te meer voor de klachtendossiers waarbij meer dan één pensioendienst betrokken is. In die gevallen is een langdurig onderzoek van het pensioen geen uitzondering. Wij analyseren immers elk pensioendossier en volgen de verschillende beslissingen die een impact op elkaar hebben op. Dit is bijvoorbeeld het geval wanneer een pensioendienst op onze vraag een herziening van het pensioenrecht uitvoert die gevolgen heeft voor de beslissingen van de andere betrokken pensioendienst. Wij sluiten in principe een dossier niet af vooraleer ons de definitieve beslissing van elke betrokken pensioendienst is meegedeeld. Er kunnen bijvoorbeeld ettelijke maanden verstrijken vooraleer een definitieve pensioenbeslissing getroffen wordt omdat de pensioendienst wacht op een beslissing van een buitenlandse pensioenadministratie.

Ook wanneer wij op betwistbare standpunten van de pensioendiensten stuiten die ons aanzetten om een discussie over de interpretatie van de wetgeving aan te gaan, kan de behandelingsduur oplopen.

Ten slotte is in sommige gevallen een formele bemiddelingsprocedure nodig om de pensioendienst ervan te overtuigen zijn beslissingen of zijn werkmethode te wijzigen.

Gemiddelde behandelingsduur voor de andere verzoeken
(onontvankelijk en onbevoegd): 12 kalenderdagen

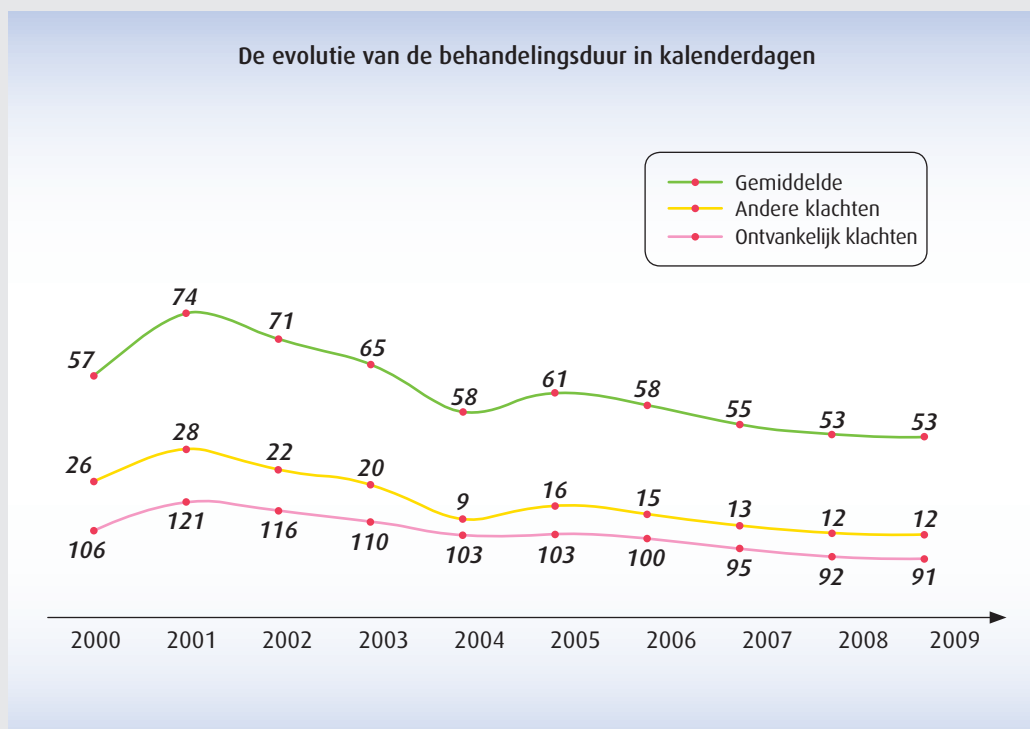
Anders dan bij de ontvankelijke klachten nemen de dossiers met onontvankelijke klachten of klachten waarvoor wij niet bevoegd zijn, aanzienlijk minder tijd in beslag.

De gemiddelde afhandelingstijd is twee weken. Die termijn komt voort uit het feit dat vaak bijkomende inlichtingen moeten gevraagd worden aan de klager. Soms is de formulering van de klacht zeer algemeen, zonder vermelding van de pensioendienst, is het niet duidelijk of er al voorafgaand contact was met de pensioendienst, enz. Pas als alle informatie voor handen is waaruit de onontvankelijkheid of de onbevoegdheid blijkt, wordt de beslissing om de klacht niet te behandelen meegedeeld aan de klager, vergezeld van een uitvoerige motivering.

Algemene gemiddelde behandelingsduur: 53 kalenderdagen

De algemene gemiddelde behandelingsduur bedraagt nu een maand en drie weken.

Volgende grafiek geeft een beeld van de dalende behandelingsduur van de klachten.

De termijn voor de behandeling van de ontvankelijke klachten is stelselmatig gedaald van 121 kalenderdagen in 2001 tot 91 in 2009. Dit is een daling met een volle maand.

De daling is in relatieve termen nog groter voor de andere klachten, de onontvankelijke en de onbevoegde. De behandelingsduur is meer dan gehalveerd van 1 maand tot goed twee weken.

Logischer wijze is de gemiddelde behandelingsduur ook gedaald, van 74 kalenderdagen tot 53, met drie weken.

Wij blijven alles in het werk stellen om deze beperkte behandelingstermijnen te behouden, uiteraard met respect voor de kwaliteit en de grondigheid van het onderzoek.

De legitieme verwachting van de burgers is immers dat de Ombudsman hun verzoek snel, duidelijk en toch grondig beantwoordt.

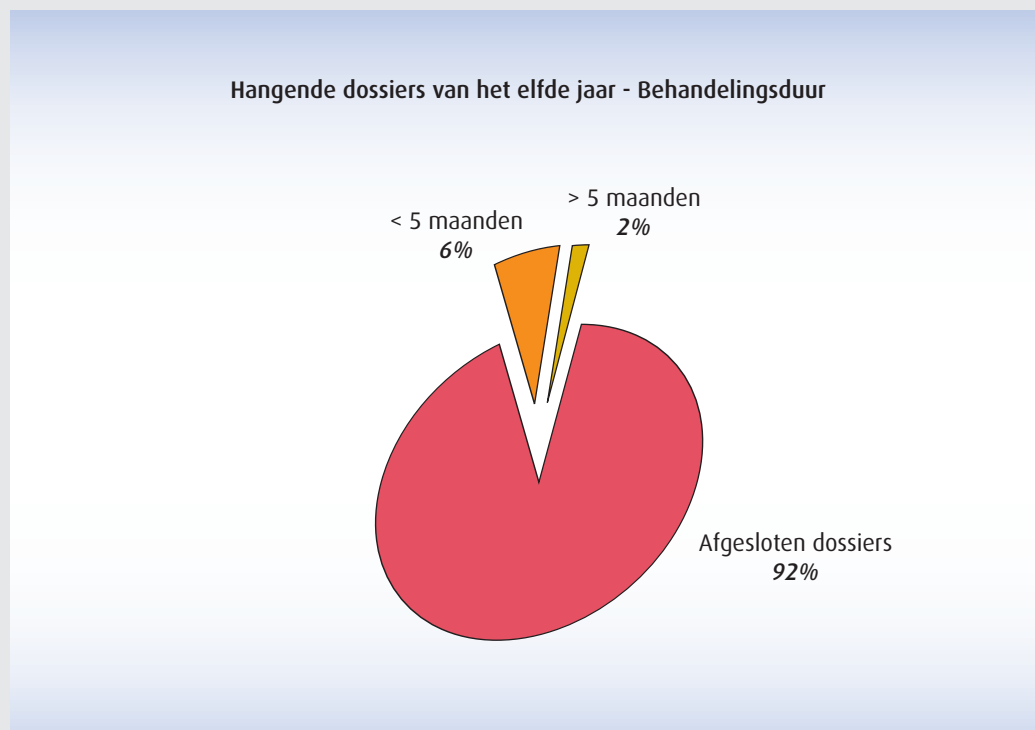
Dossiers in afwachting en in onderzoek

Op 1 januari 2010 waren nog 136 dossiers of 0,77 % van alle dossiers in afwachting of in onderzoek.

<i>Aantal maanden in behandeling</i>	<i>Klacht ingediend in</i>	<i>Aantallen</i>
Minder dan 1 maand	december 2009	33
1 maand en minder dan 2	november 2009	38
2 maanden en minder dan 3	oktober 2009	18
3 maanden en minder dan 4	september 2009	18
4 maanden en minder dan 5	augustus 2009	6
5 maanden en minder dan 6	juli 2009	4
6 maanden en minder dan 7	juni 2009	2
7 maanden en minder dan 8	mei 2009	9
8 maanden en minder dan 9	april 2009	1
9 maanden en minder dan 10	maart 2009	2
10 maanden en minder dan 11	februari 2009	2
11 maanden en minder dan 12	januari 2009	1
Meer dan 12 maanden	vóór januari 2009	2
Totaal		136

Op 1 januari 2010 is twee derde van de onbesliste dossiers minder dan 3 maanden in behandeling. 83 % van de hangende dossiers is minder dan 5 maanden in onderzoek. Voor 17 % duurt het onderzoek langer: 21 dossiers of 15 % zijn tussen 5 en 12 maanden in onderzoek. Voor 2 dossiers of geen 1,5 % duurt het onderzoek meer dan een jaar.

Van alle in dit jaar ingediende dossiers, afgesloten op 31 december 2009, is nog 8 % hangende: 6 % is minder dan 5 maanden en 2 % is meer dan 5 maanden in onderzoek.

De belangrijkste oorzaken van een langduriger onderzoek zijn:

- de complexiteit van de loopbaan en de veelheid van de sociale zekerheidsregelingen waaraan de klager onderworpen was tijdens zijn actieve loopbaan;
- meerdere Belgische pensioendiensten, betrokken bij de vaststelling van het volledig pensioenrecht, zijn verplicht rekening te houden met elkaars beslissingen (toekenning en herziening);
- buitenlandse pensioendiensten onderzoeken het pensioenrecht en hun beslissingen beïnvloeden de Belgische regeling;
- overheden/werkgevers laten na exacte loopbaangegevens mee te delen aan de pensioendiensten (regelmatig opduikend probleem in de onderwijssector);
- de klager deelt onvolledige of foutieve inlichtingen mee.

Analyse van de dossiers

Aan elk van de grote pensioendiensten is een aparte bespreking gewijd: de Rijksdienst voor Pensioenen, de Pensioendienst voor de Overheidssector, het Rijksinstituut voor de Sociale Verzekeringen der Zelfstandigen en de Centrale Dienst der Vaste Uitgaven bij de Administratie van de Thesaurie van de Federale Overheidsdienst Financiën.

Voor de Rijksdienst voor Pensioenen is een onderscheid gemaakt tussen de toekenningsdiensten en de betalingsdiensten.

De commentaren en de opmerkingen in verband met de kleinere pensioendiensten zijn gegroepeerd.

Enkel de meest opmerkelijke dossiers worden besproken. Het zijn dossiers die aanleiding geven tot specifieke commentaren. Sommige typegevallen illustreren welke resultaten de Ombudsdienst Pensioenen bereikt. Soms worden meerdere dossiers samen besproken omdat zij handelen over een gelijkaardige problematiek.

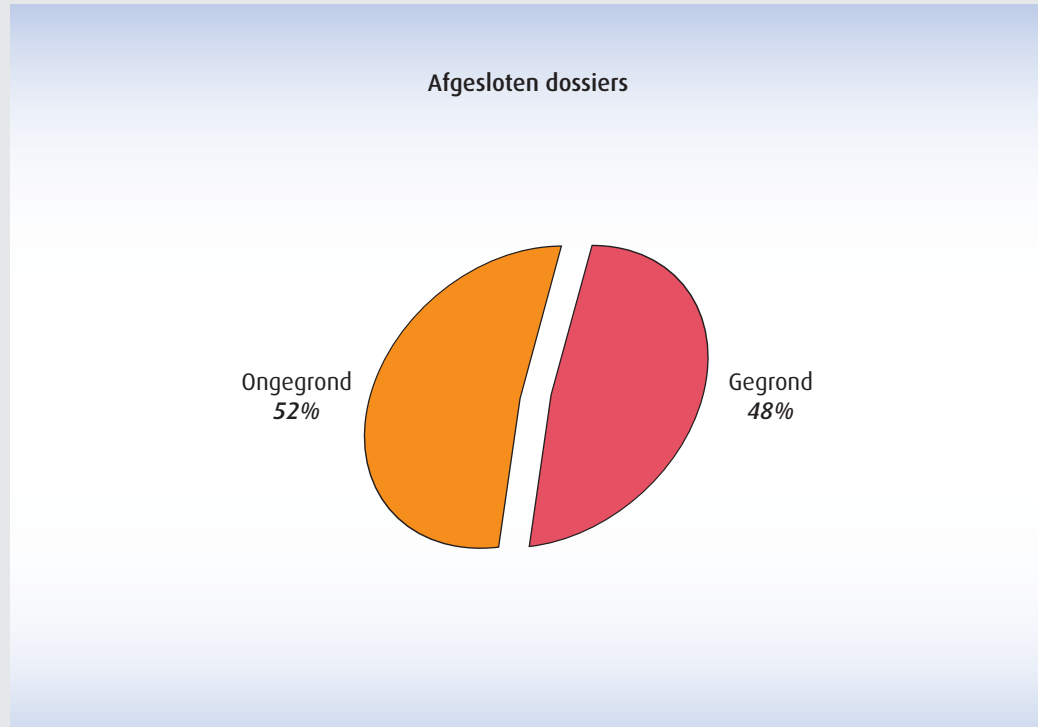
Wanneer verschillende pensioendiensten bij een zelfde klacht betrokken zijn, wordt de klacht slechts in één van de afdelingen besproken. In de andere afdelingen wordt ernaar verwezen.

Vanaf dit jaar hebben we een nieuwe rubriek toegevoegd waar wij een transversaal thema bespreken. We worden immers vaak geconfronteerd met klachten die niet enkel betrekking hebben op één specifiek pensioenstelsel of één pensioeninstelling, doch die betrekking hebben op de verschillende pensioenstelsels of pensioeninstellingen.

De toekenningsdiensten van de Rijksdienst voor Pensioenen (RVP)

De Rijksdienst vervult twee kernopdrachten in de pensioensector. Hij kent het pensioen toe aan de gewezen werknemers en betaalt de pensioenen uit aan de gepensioneerde werknemers en zelfstandigen. Deze afdeling is gewijd aan de toekenningsdiensten.

Eindresultaat in de afgesloten dossiers

Opmerkelijke dossiers

Ambtshalve schrapping van personen en personen zonder officieel of referentieadres – Moeilijkheden bij het opstarten van het pensioendossier in geval van ambtshalve onderzoek op pensioenleeftijd of op aanvraag (vervroegd pensioen) – Praktische oplossingen in overeenstemming met de “ratio legis” en het principe van de rechtszekerheid

Dossiers 14128 – 14406 – 15533 – 16281

De feiten

Mevrouw Van Meerbeeck werd 59 jaar in november 2008. Begin december wendt zij zich tot de RVP om haar aanvraag in te dienen tot het bekomen van een vervroegd pensioen in de regeling voor werknemers. Zij wendt zich ook tot de PDOS met haar aanvraag voor een uitgesteld pensioen in de openbare sector. Beide pensioenen moeten ingaan op 1 december 2009.

Haar situatie is nogal bijzonder. Zij heeft immers op het ogenblik van haar aanvraag geen officieel adres meer (zij werd ambtshalve geschrapt uit het bevolkingsregister) en zij leeft om persoonlijke redenen tijdelijk in haar auto.

De twee pensioendiensten hebben een totaal tegengestelde houding. Terwijl de PDOS zonder enig probleem haar aanvraag aanvaardt en als referentieadres het adres van haar ex-echtgenoot neemt, weigert de RVP gewoonweg om een dossier te openen.

De RVP raadt mevrouw Van Meerbeeck aan om een officieel adres te zoeken of een referentieadres te nemen bij het OCMW. De pensioendienst meent bovendien dat er geen haast bij is, gelet op het feit dat het pensioen pas over één jaar ingaat.

Betrokkene wendde zich tot het OCMW maar keerde op haar stappen terug omdat zij bang was dat het OCMW bijkomende voorwaarden zou stellen.

De RVP blijft bij zijn standpunt. Zolang mevrouw Van Meerbeek haar administratieve toestand niet geregeld is, kan er geen dossier geopend worden.

In drie andere dossiers zien wij dat de betrokkenen ambtshalve geschrapt werden uit de bevolkingsregisters, telkens met hetzelfde gevolg: zij bereikten de pensioenleeftijd of hebben deze al bereikt maar er is bij de RVP geen onderzoek naar hun pensioenrechten opgestart.

Zij wendden zich tot de RVP voor meer inlichtingen over hun pensioenrechten.

De RVP lichtte de verzoekers erover in dat er geen ambtshalve onderzoek werd opgestart omdat zij op de eerste dag van de 15de maand voorafgaand aan de datum waarop zij de wettelijke pensioenleeftijd bereikten geen hoofdverblijfplaats hebben in België, zoals de wetgeving dit voorschrijft.¹

Bedenkingen

Het is artikel 18 van het koninklijk besluit van 21 december 1967 dat in de regeling voor werknemers de voorwaarden vastlegt tot het indienen van een pensioenaanvraag bij de RVP.

"§ 1. De personen die in België verblijven, mogen zich persoonlijk wenden tot de Rijksdienst om hun aanvraag in te dienen.

De aanvrager kan zich evenwel laten vertegenwoordigen door een daartoe speciaal gemachtigd persoon. Deze persoon moet meerderjarig zijn, in het bezit van de identiteitskaart van de aanvrager alsmede van zijn eigen identiteitskaart en van een volmacht.

Op voorlegging van de identiteitskaart van de aanvrager, dient de Rijksdienst de aanvraag elektronisch in.

§ 2. De Rijksdienst overhandigt de aanvrager of zijn lasthebber onmiddellijk een ontvangstbewijs dat de ingevoerde gegevens en de datum van indiening van de aanvraag vermeldt."

De RVP weigerde de aanvraag van mevrouw Van Meerbeek omdat zij niet kon bewijzen dat zij in België verbleef.

De RVP wou de aanvraag enkel aanvaarden op voorwaarde dat zij zich voorafgaandelijk inschreef op een officieel adres of minstens op een referentieadres van het OCMW of van een natuurlijke persoon van haar keuze.

Wat onder referentieadres moet verstaan worden, wordt door de wet van 19 juli 1991² gedefinieerd. Artikel 1, § 2 bepaalt het volgende:

"De personen bedoeld in § 1, eerste lid, 1°, worden op hun aanvraag door de gemeente waar zij gewoonlijk vertoeven, ingeschreven op een referentieadres:

- wanneer zij in een mobiele woning verblijven;
- wanneer zij om beroepsredenen of bij gebrek aan voldoende bestaansmiddelen geen verblijfplaats hebben of meer hebben.

Onder referentieadres wordt verstaan het adres van ofwel een natuurlijke persoon die is ingeschreven in het bevolkingsregister op de plaats waar hij zijn hoofdverblijfplaats heeft gevestigd, ofwel een rechtspersoon en waar, met de toestemming van deze natuurlijke persoon of deze rechtspersoon, een natuurlijke persoon zonder vaste verblijfplaats is ingeschreven.

De natuurlijke persoon of de rechtspersoon die de inschrijving van een andere persoon aanvaardt als referentieadres, verbindt zich ertoe daar alle voor die persoon bestemde post of alle administratieve

¹ Artikel 10, § 3 ter van het koninklijk besluit van 21 december 1967: "Wordt eveneens ambtshalve onderzocht, het recht op rustpensioen van de persoon die zijn hoofdverblijfplaats in België heeft en ten vroegste op 1 december 2003 de pensioenleeftijd bereikt bedoeld in de artikelen 2, § 1, en 3 van het koninklijk besluit van 23 december 1996, op voorwaarde dat de beroepsbezigheid die in deze hoedanigheid werd uitgeoefend, zijn onderwerping aan de pensioenregeling voor werknemers tot gevolg had. Aan de voorwaarde van hoofdverblijfplaats in België moet voldaan zijn de eerste dag van de vijftiende maand die voorafgaat aan de datum waarop de betrokkene de in het eerste lid bedoelde pensioenleeftijd bereikt. De beslissing van de Rijksdienst gaat in op de eerste dag van de maand volgend op deze waarin de in het eerste lid bedoelde pensioenleeftijd bereikt wordt."

² Wet betreffende [de bevolkingsregisters, de identiteitskaarten, de vreemdelingenkaarten en de verblijfsdocumenten] en tot wijziging van de wet van 8 augustus 1983 tot regeling van een Rijksregister van de natuurlijke personen (Belgische Staatsblad van 3 september 1991)

documenten te laten toekomen. Hierbij mag de natuurlijke persoon of de rechtspersoon geen winstbejag nastreven. Enkel verenigingen zonder winstoogmerk, stichtingen en vennootschappen met sociaal oogmerk die minstens vijf jaar rechtspersoonlijkheid genieten en die zich in hun statuten tot doel hebben gesteld onder meer de belangen van één of meer rondtrekkende bevolkingsgroepen te behartigen of te verdedigen, kunnen optreden als rechtspersoon bij wie een natuurlijk persoon een referentieadres kan hebben.”

Volgens de RVP is de eis om zich in te schrijven op een referentieadres hoofdzakelijk ingegeven door de zorg om rechtszekerheid.

De RVP schuift inderdaad naar voor dat de vraag moet gesteld worden of de aanvragers wel degelijk in België wonen. Het is noodzaak om over voldoende zekere aanwijzingen te beschikken over hun aanwezigheid op het Belgische grondgebied.

Meer nog, indien het gebrek aan een officieel of een referentieadres blijft voortduren tijdens het onderzoek, kan het pensioen misschien zelfs niet betaald worden.

Indien de betaling moet gebeuren met een postassignatie is een adres (de wetgeving spreekt zelfs over een hoofdverblijfplaats) absoluut noodzakelijk. Volgens ons is dit geen echt obstakel meer. De betaling lijkt ons voor niet te veel moeilijkheden te zorgen als ze op een bankrekening gebeurt. Dit is overigens de betaalwijze die door de wetgeving wordt naar voor geschoven voor de personen die in België wonen.³

Uiteindelijk besluit de RVP dat er een groot risico bestaat dat de aanvraag niet correct kan behandeld worden (bijvoorbeeld, waar moet men de vragen om bijkomende inlichtingen naar toe sturen?) of dat het pensioen niet in betaling kan gesteld worden (waar moet de postassignatie naar toe gestuurd worden als de aanvrager over geen bankrekening beschikt?). De RVP stelt zich de vraag wat voor zin het heeft om in deze omstandigheden een aanvraag te aanvaarden zonder dat de aanvrager zijn administratieve toestand heeft geregulariseerd.

Nochtans kan afgeleid worden uit de hiervoor uiteengezette definitie dat het adres van de ex-echtgenoot, indien deze akkoord is, kan dienen als referentieadres. Het is overigens voor deze oplossing dat de PDOS kiest voor de aanvraag in de openbare sector.

Overigens moet aan de voorwaarde om in België te wonen niet voortdurend voldaan zijn.

Wanneer de aanvraag ter plaatse wordt ingediend bij een kantoor van de RVP verduidelijkt de wet⁴ dat men in België moet verblijven, zonder verdere precisering. Deze vage formulering laat in elk geval een bredere interpretatie toe dan deze van de notie hoofdverblijfplaats die we terugvinden in de reglementering inzake de aanvraag ingediend via het gemeentebestuur⁵ en bij het ambtshalve onderzoek.

Onder “hoofdverblijfplaats” wordt volgens de portaalsite van de Belgische openbare diensten (www.belgium.be) verstaan de plaats waar een gezin of een alleenstaande gewoonlijk leeft, dit is gedurende het grootste deel van het jaar. De vaststelling van de hoofdverblijfplaats is gebaseerd op een feitelijke toestand.

Wanneer de RVP inlichtingen wil bekomen over de hoofdverblijfplaats van een aanvrager of wanneer hij de gegevens wil nakijken moet hij zich wenden tot het Rijksregister der natuurlijke personen.⁶

Een andere bron is slechts toegelaten indien de noodzakelijke inlichtingen niet kunnen bekomen worden bij het Rijksregister.

Wanneer een betrokkene niet is opgenomen in het Rijksregister maar door bewijs kan aantonen dat hij gewoonlijk in België verblijft, kan (moet) de RVP deze aanvaarden.

³ Artikel 66 van het koninklijk besluit van 21 december 1967: “De uitkeringen bedoeld in het koninklijk besluit nr. 50 van 24 oktober 1967 of in de wet van 20 juli 1990 of in het koninklijk besluit van 23 december 1996 worden door de Rijksdienst voor Pensioenen vereffend door middel van overschrijvingen overeenkomstig de bepalingen van artikel 1, § 1, tweede, derde en vierde lid, § 2, § 4 en § 5, van het koninklijk besluit van 17 oktober 1991 betreffende de betaling per overschrijving van de uitkeringen betaald door de Rijksdienst.

⁴ Artikel 18 van het koninklijk besluit van 21 december 1967

⁵ Artikel 12 van het koninklijk besluit van 21 december 1967 stelt dat “de aanvraag wordt ontvangen door de burgemeester van de gemeente waar de aanvrager zijn hoofdverblijfplaats heeft”

⁶ Artikel 19 van het koninklijk besluit van 21 december 1967

Het begrip “gewoonlijk verblijf” is niet in de wetteksten inzake pensioenen in de regeling voor werknemers gedefinieerd. Daartoe moet men zich wenden tot het Wetboek van internationaal privaatrecht.

In dit Wetboek wordt de gewone verblijfplaats aangeduid als “de plaats waar een natuurlijke persoon zich hoofdzakelijk heeft gevestigd, zelfs bij afwezigheid van registratie en onafhankelijk van een verblijfs- of vestigingsvergunning; om deze plaats te bepalen, wordt met name rekening gehouden met omstandigheden van persoonlijke of professionele aard die duurzame banden met die plaats aantonen of wijzen op de wil om die banden te scheppen.”⁷

In dit geval zijn de criteria die door het Wetboek worden weerhouden duidelijk aanwezig. De betrokkene heeft zich persoonlijk bij de RVP aangeboden en zij kan bewijzen dat zij een beroepsactiviteit in België uitoefent.

Er kan dan ook duidelijk besloten worden dat mevrouw Van Meerbeeck daadwerkelijk in België verblijft.

In de drie andere gevallen waarin een ambtshalve onderzoek moet gebeuren op de leeftijd van 65 jaar moet daarentegen de voorwaarde van hoofdverblijfplaats in België effectief vervuld zijn op de 1ste dag van de 15de maand die voorafgaat aan de maand waarin betrokkene deze leeftijd⁸ bereikt.

Indien hun administratieve toestand op dat ogenblik niet aan de voorwaarden voldoet, kan er geen ambtshalve onderzoek worden opgestart. Zoals diegenen die in het buitenland verblijven, zijn zij verplicht om een aanvraag in te dienen, bij voorkeur vooraleer zij de leeftijd van 65 jaar bereiken.

Conclusie 1

In het geval van mevrouw Van Meerbeeck geeft de RVP na onderhandelingen toe dat er voldoende elementen aanwezig zijn om aan te nemen dat betrokkene wel degelijk in België verblijft.

De RVP stemt bij uitzondering ermee in de aanvraag te aanvaarden.

In juli 2009 wordt het dossier aangemaakt en doorgestuurd naar het bevoegde regionale kantoor. Het pensioen werd toegekend vanaf 1 december 2009.

Voor de drie andere dossiers waarin de wet wel degelijk een hoofdverblijfplaats in België vereist voor het ambtshalve onderzoek wacht de RVP op de herinschrijving in de bevolkingsregisters vooraleer het onderzoek van het dossier aan te vatten, ook nadat aanvragen werden ingediend.

Hieruit volgt een aanzienlijke vertraging in de behandeling van deze aanvragen en a fortiori in de betaling van deze pensioenen.

Gelukkig aanvaardt de RVP om in deze drie gevallen de ingangsdatum van het pensioen vast te stellen op de eerste dag van de maand volgend op hun 65ste verjaardag, zoals dit het geval zou geweest zijn indien het ambtshalve onderzoek zou opgestart zijn of zoals wanneer de betrokkenen in het buitenland zouden gedomicilieerd zijn.

Conclusie 2

De aangehaalde situaties wijken af van het normale. In tijden waarin het aantal personen die aan de rand van de samenleving leven verhoogt, zeker in de verstedelijkte gebieden, komt deze toestand echter meer en meer voor en dient er een gepaste oplossing voor gezocht te worden.

De rechtszekerheid voor alles te willen waarborgen, zoals de RVP aanhaalt om zijn standpunt te verdedigen, is een geldig argument. In sommige gevallen kan het zijn dat het gebrek aan officieel of referentieadres de communicatie tussen de gepensioneerden en de pensioendiensten bemoeilijkt en een bedreiging vormt voor de correcte behandeling van het dossier.

De personen zonder adres werken deels de moeilijkheden zelf in de hand wanneer zij hebben nagelaten hun administratieve toestand soms voor meerdere jaren in orde te brengen. Het komt ook voor dat sommigen vrijwillig opteren voor deze weinig comfortabele toestand om bijvoorbeeld te ontsnappen aan vervolgingen of invorderingen.

⁷ Artikel 4, § 2, 1° van de wet van 16 juli 2004 houdende het Wetboek van internationaal privaatrecht (Belgisch Staatsblad van 27 juli 2004)

⁸ Artikel 10, § 3 ter van het koninklijk besluit van 21 december 1967

Het College meent dan ook dat het niet aangewezen is om voor a priori afwijkende situaties een algemene strikte regel vast te leggen maar dat een minutieus onderzoek in elk geval afzonderlijk de voorkeur geniet.

Wij verwijzen naar onze besprekingen in ons Jaarverslag 2003 (p. 82-83) waar wij aan de pensioendiensten aanbevelen hebben om bepaalde strikte administratieve praktijken die soms onwerkzaam zijn aan te vullen met een pro-actieve en empathische houding die tot een praktische oplossing kan leiden voor de betrokkenen die door hun ambtshalve schrapping uit het Rijksregister zich in een toestand bevinden van behoefte of zelfs van sociale uitsluiting.

Wij kunnen besluiten dat indien uit het onderzoek van een individueel geval blijkt dat er in het dossier voldoende aanwijzingen zijn om af te leiden dat de aanvrager gewoonlijk in België verblijft er geen reden meer is om de aanvraag ingediend bij de RVP niet te aanvaarden en dat er dus niet moet gewacht worden op de inschrijving van het officiële of het referentieadres in de bevolkingsregisters.

Daarentegen is een officieel of referentieadres daadwerkelijk noodzakelijk indien de aanvraag wordt ingediend via het gemeentebestuur. Een ambtshalve onderzoek is in geen geval mogelijk bij een ambtshalve schrapping.

In antwoord op onze vragen heeft de RVP ons bevestigd dat de "ratio legis" duidelijk beoogde om elke persoon die de wettelijke pensioenleeftijd bereikt vrij te stellen van het indienen van een aanvraag.

Vertrekkend van de wil van de wetgever neemt de RVP volgende houding aan.

Wanneer een persoon een aanvraag indient na de leeftijd van 65 jaar en zijn rechten niet ambtshalve onderzocht werden bij gebrek aan inschrijving in de bevolkingsregisters kan deze persoon zijn rustpensioen genieten vanaf de eerste dag van de maand volgend op zijn 65ste verjaardag, in voorkomend geval met terugwerkende kracht.

Indien nodig zullen bijkomende instructies aan de diensthoofden worden gegeven.

Onderzoek van de pensioenrechten van personen die de leeftijd van 65 jaar bereiken en die het recht op werkloosheid of ziektevergoeding verliezen – Praktische problemen om het ambtshalve onderzoek op te starten in geval van woonst in het buitenland

Dossier 15076

De feiten

De heer Fierens heeft als werknemer gewerkt maar wegens gezondheidsredenen was hij vanaf 1973 verplicht om elke beroepsbezigheid stop te zetten. Vanaf dan geniet hij een invaliditeitsuitkering ten laste van de mutualiteit. In de jaren 1980 heeft hij zich met het akkoord van de adviserend geneesheer in Spanje gevestigd.

Begin 2007 (de heer Fierens wordt 65 jaar in oktober) neemt hij contact op met zijn Belgische mutualiteit met de vraag welke stappen hij moet ondernemen om zijn pensioen te bekomen. Het antwoord is dat hij niets moet doen. De RVP zal zijn rechten ambtshalve onderzoeken. Zijn invaliditeitsuitkering zal een laatste keer betaald worden in oktober 2007 en vanaf november 2007 zal hij zijn pensioen ontvangen.

In september 2007 heeft de heer Fierens echter nog geen nieuws ontvangen over zijn pensioen en hij begint zich wat ongerust te maken.

Hij neemt contact op met de RVP en verneemt, in tegenstelling met wat hem eerder gezegd werd, dat er nog geen dossier op zijn naam werd geopend. Hij verneemt ook dat hij een uitdrukkelijke aanvraag moet indienen om zijn dossier te kunnen openen.

De heer Fierens stuurt onmiddellijk een aangetekende brief naar de RVP. Deze brief gaat echter verloren. Hij beslist dan maar om naar België te komen om persoonlijk zijn aanvraag in te dienen. Deze aanvraag wordt in december 2007 geregistreerd door de RVP.

Het onderzoek van de pensioenrechten neemt een paar maanden in beslag. Uiteindelijk wordt de situatie definitief geregulariseerd in augustus 2008.

Na onze interventie bekommt de heer Fierens intresten op de laattijdig uitbetaalde bedragen sedert november 2007.

Ondanks dit positief resultaat vraagt hij zich af waarom zijn pensioenrechten niet ambtshalve onderzocht werden zoals uitdrukkelijk voorzien in de wetgeving.

Administratief bevindt hij zich immers in dezelfde situatie als zij die in België wonen en een vervangingsinkomen genieten. Zij moeten geen aanvraag indienen om hun pensioen te bekomen.

Bedenkingen

Inzake de ambtshalve toekenning van pensioenrechten voorziet artikel 10, § 3 van het koninklijk besluit van 21 december 1967 tot vaststelling van het algemeen reglement betreffende het rust- en overlevingspensioen voor werknemers het volgende:

“Wordt eveneens ambtshalve onderzocht het recht op rustpensioen van de werknemer die wegens het bereiken van de door de reglementering vooropgestelde leeftijdsgrens het recht op werkloosheid of op ziekte- en invaliditeitsuitkeringen verliest.

De beslissing van de Rijksdienst gaat in op de eerste dag van de maand volgend op deze waarin deze leeftijdsgrens bereikt wordt.”

Het ambtshalve onderzoek wordt zo gewaarborgd voor de werknemers die een vervangingsinkomen genieten op het ogenblik dat ze 65 jaar worden. De reglementering voorziet niet dat de betrokkenen hun hoofdverblijfplaats in België moeten hebben.

Omdat deze vereiste niet gesteld wordt mag men ervan uitgaan dat zij die werkloosheids- of invaliditeitsvergoedingen ontvangen ten laste van België en die in het buitenland wonen ook beoogd worden door het ambtshalve onderzoek.

Deze zienswijze wordt nog versterkt door de Dienstnota Nr. 2001/13 van de RVP over het ambtshalve onderzoek van het recht op rustpensioen in de regeling voor werknemers van 7 november 2001.

Op pagina 2 lezen we:

“Zo de betrokken persoon in een land van de Europese Economische Ruimte verblijft of in een land waarmee België een overeenkomst inzake sociale zekerheid heeft afgesloten heeft en er bovendien een beroepsactiviteit heeft uitgeoefend, wordt hij uitgenodigd om een aanvraag via de bevoegde buitenlandse instelling in te dienen. Zo hij er geen beroepsactiviteit heeft uitgeoefend⁹, wordt hem gevraagd dit te bevestigen waarna het ambtshalve onderzoek zal aangevat worden.

Het ambtshalve onderzoek zal ook doorgaan als de persoon verblijft in een ander land dan de hiervoor vermelde. Desgevallend zal al het mogelijke worden gedaan om in het bezit te komen van zijn juiste adres in het buitenland. In geval de buitenlandse instelling die aanvraag laattijdig in ontvangst neemt, mag het Belgische pensioen als werknemer toch toegekend worden met terugwerkende kracht vanaf de wettelijke pensioenleeftijd.”

Eind 2008 vragen wij aan de RVP om ons mee te delen waarom in het geval van de heer Fierens er geen ambtshalve onderzoek van zijn pensioenrechten werd opgestart, zoals voorzien door de wetgeving en in de dienstnota 2001/13. Wij vragen hem ook om ons te bevestigen dat in dergelijke gevallen het ambtshalve onderzoek wel degelijk de algemene regel is.

In zijn antwoorden erkent de RVP dat in het geval van de heer Fierens er geen ambtshalve onderzoek werd opgestart. Hij vermeldt echter niets over de reden waarom.

Algemeen zijn er volgens de RVP een reeks praktische problemen die het onmogelijk maken om een ambtshalve onderzoek naar de pensioenrechten te verrichten voor de personen die in het buitenland wonen. In het merendeel van de gevallen kent de RVP het adres niet van vroegere werknemers die België soms al jaren geleden verlieten.

⁹ Dit is, wanneer de betrokkene geen beroepsactiviteit heeft uitgeoefend in het land waarin hij woont.

Dit argument is volgens ons weinig pertinent wanneer de betrokkene een werkloosheids- of invaliditeitsvergoeding ontvangt van een Belgische instelling. Deze instelling kent in principe het buitenlandse adres van betrokkene.

De RVP wijst erop dat het niet voeren van een ambtshalve onderzoek op leeftijdsgrens voor personen die in het buitenland wonen geen discriminatie inhoudt voor de betrokkenen.

Immers, de wetgeving voorziet uitdrukkelijk dat de pensioenaanvraag ingediend door een persoon die in het buitenland verblijft en die de normale pensioenleeftijd bereikt heeft wordt geacht te zijn ingediend de eerste dag van de maand waarin hij de bedoelde leeftijd bereikt.¹⁰

Deze bepaling beschermt de personen die in het buitenland verblijven tegen een eventueel verlies aan pensioenrechten ingevolge een laattijdig ingediende pensioenaanvraag (na de normale pensioenleeftijd).

Conclusie

Het algemeen reglement betreffende het rust- en overlevingspensioen in de regeling voor werknemers voorziet uitdrukkelijk dat het recht op pensioen van een werknemer die de in de reglementering voorziene pensioenleeftijd bereikt en zijn rechten op een werkloosheids- of invaliditeitsvergoeding verliest, ambtshalve onderzocht worden.

Deze reglementering voorziet niet dat in deze gevallen (pensioen op leeftijdsgrens na het genot van Belgische werkloosheids- of invaliditeitsvergoedingen) het ambtshalve onderzoek beperkt wordt tot de personen die in België verblijven.

Nochtans deelt de RVP ons mee dat deze groep in beginsel nog steeds een aanvraag moet indienen naar analogie met de regeling van het ambtshalve onderzoek naar aanleiding van het bereiken van de normale pensioenleeftijd van personen die in het buitenland verblijven.

Wij ontkennen niet dat personen die in het buitenland verblijven in sommige gevallen bijkomende administratieve moeilijkheden kunnen veroorzaken, meer bepaald wat betreft het opzoeken van het juiste adres.

De actieve opzoeking van informatie door middel van uitwisseling van gegevens tussen openbare diensten is de laatste jaren een prioriteit van de federale overheden en schrijft zich perfect in de geest van "Kafka" in dat de administratieve last die op de burger weegt wil verminderen.¹¹

Dit wordt overigens volledig ondersteund door de RVP die in zijn eigen Klantencharter zich ertoe verbindt om optimaal gebruik te maken van de gegevens die beschikbaar zijn bij andere openbare diensten en om de opportuniteiten van het netwerk van de Kruispuntbank van de sociale zekerheid te benutten. Wij volgen deze problematiek verder op.

Periode van arbeidsongeschiktheid vergoed door een schadeloosstelling onder de vorm van een kapitaal – Gelijktelling met een periode van tewerkstelling in de berekening van het pensioen

Dossier 15376 - 15615

De feiten

De RVP kent door middel van een voorlopige pensioenbeslissing aan de heer Martin een rustpensioen als werknemer toe vanaf 1 januari 2009 ten bedrage van 515,60 euro per maand. Bij de vaststelling houdt de RVP rekening met zijn beroepsactiviteit van 1957 tot 1990. Voor de periode van 1991 tot 2008 wordt hem geen pensioen toegekend.

De heer Martin was het slachtoffer van een ernstig verkeersongeval in 1983 met een volledige arbeidsongeschiktheid tot gevolg.

De lichamelijke schade werd door de verzekeringsmaatschappij van de tegenpartij vergoed onder de vorm van een kapitaal op basis van het gemeen recht.

¹⁰ Koninklijk besluit van 11 mei 2005 tot wijziging van artikel 18 bis van het koninklijk besluit van 21 december 1967 tot vaststelling van het algemeen reglement betreffende het rust- en overlevingspensioen voor werknemers

¹¹ Zie ook het grote aantal realisaties van het Agentschap voor de administratieve vereenvoudiging op de site www.kafka.be

In afwachting van de uitspraak van de rechter over de definitieve schadevergoeding genoot de heer Martin een voorlopige vergoeding van zijn mutualiteit.

De definitieve uitspraak dateert van eind 1991.

Voor de periode van 12 februari 1983 (datum van het ongeval) tot 11 augustus 1984 werd de tijdelijke arbeidsongeschiktheid vastgesteld op 100 %. Vanaf 12 augustus 1984 werd de lichamelijke ongeschiktheid vastgesteld op 80 %, met dus een definitieve en volledige arbeidsongeschiktheid tot gevolg.

De schadevergoeding werd berekend tot op de leeftijd van 65 jaar en onder de vorm van een kapitaal betaald.

Gelet op het feit dat de mutualiteit sedert 1991 geen invaliditeitsvergoeding meer betaald heeft werden er na deze datum ook geen gelijkgestelde dagen meer ingeschreven op de individuele pensioenrekening.

Op het ogenblik dat de RVP de pensioenrechten ambtshalve onderzocht op de leeftijd van 65 jaar rees de vraag of hij de periode van 1991 tot 2008 kon gelijkstellen met een periode van beroepsactiviteit.

Bedenkingen

In het gemeen recht kan de schadeloosstelling voor een verminderde arbeidsgeschiktheid dezelfde schade dekken dan de toekenning van een arbeidsongeschiktheidsvergoeding door de ziekteverzekering.

De werknemer die schade heeft geleden welke door de ZIV wordt gedekt en die tegelijk in aanmerking komt om vergoed te worden op grond van het gemeen recht heeft de keuze om zich tot de ziekteverzekering dan wel tot de andere verzekeraar te wenden. Daar de ziekteverzekering hem het vlugst (en zonder discussie) vergoed zal hij nagenoeg steeds voor deze optie kiezen.

Indien nadien de andere verzekeraar alsnog voor dezelfde periode een schadevergoeding toekent op grond van het gemeen recht kan de mutualiteit op basis van de wettelijke subrogatie deze sommen recupereren bij de andere verzekeraar.¹²

Artikel 136, § 2 van de wet betreffende de verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging en uitkeringen gecoördineerd op 14 juli 1994 bepaalt immers dat “de bij deze gecoördineerde wet bepaalde prestaties worden geweigerd indien voor de schade voortvloeiend uit ziekte, letsels, functionele stoornissen of overlijden, krachtens een andere Belgische wetgeving, een vreemde wetgeving of in het gemeen recht werkelijk schadeloosstelling is verleend. Belopen de bedragen welke krachtens die wetgeving of het gemeen recht worden verleend evenwel minder dan de prestaties van de verzekering, dan heeft de rechthebbende recht op het verschil ten laste van de verzekering. (...)”

Het doel van deze bepaling is te voorkomen dat er verschillende schadevergoedingen voor een zelfde schadegeval worden gecumuleerd.

In het algemeen reglement betreffende het rust- en overlevingspensioen voor werknemers wordt bepaald dat perioden na 31 december 1944 slechts kunnen worden gelijkgesteld op voorwaarde dat de werknemer de bij de wetgeving inzake ziekte- en invaliditeitsverzekering bepaalde uitkeringen *geniet*.¹³

In dit dossier stelt de RVP vast dat de heer Martin geen invaliditeitsuitkeringen van zijn mutualiteit meer genoten heeft sinds 1991. Hij stelt zich de vraag of hij een pensioen kan toekennen voor de periode die volgt op het stopzetten van deze vergoeding.

De vergoeding op basis van het gemeen recht wordt in dit geval berekend voor een bepaalde periode die loopt vanaf het feit dat de schade veroorzaakte (ongeval) tot de leeftijd van 65 jaar. Dit betekent dat na deze laatste datum het slachtoffer beroep moet doen op een andere wetgeving, namelijk de pensioenwetgeving.

¹² Recuperatie bij de betrokkene is niet mogelijk gelet op het feit dat de vergoedingen volkomen terecht op basis van de wetgeving inzake de ziekteverzekering aan hem betaald werden (artikel 136, § 2, 3de lid van de wet betreffende de verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging en uitkeringen gecoördineerd op 14 juli 1994).

¹³ Artikel 34, § 2, 2 van het koninklijk besluit van 21 december 1967

Het kan toch ook niet de bedoeling van de wetgever geweest zijn om de personen die een schadevergoeding ontvangen hebben op basis van het gemeen recht het pensioen te ontzeggen voor de periode na de pensioenleeftijd.¹⁴

Een ongelijke behandeling tussen personen die een schadevergoeding ontvangen hebben op basis van het gemeen recht en zij die een schadevergoeding ontvangen hebben van hun mutualiteit in het kader van de wetgeving inzake ziekte- en invaliditeitsverzekering zou niet alleen onbillijk zijn doch tevens ingaan tegen de keuzemogelijkheid tussen ziekteverzekering en andere vergoedingen, wat net de strekking is van artikel 136, § 2.

Dit brengt ons terug naar de pensioenwetgeving en artikel 34, § 2, 2 van het algemeen reglement dat stelt dat de gelijkstelling gebeurt voor periodes tijdens dewelke de werknemer de door de wet op de ziekte- en invaliditeitsuitkeringen voorziene vergoedingen *geniet*.

Het lijkt ons duidelijk dat de ratio legis primeert op de bewoordingen van artikel 34. De bedoeling kan niet anders geweest zijn dan dat voor een periode van arbeidsongeschiktheid die aan de voorwaarden voldoet van de ZIV wet (en met name dat de arbeidsongeschiktheid tenminste 66 % bedraagt) de gelijkstelling wel aanvaard moet worden.

Het is duidelijk dat de RVP op het ogenblik van het onderzoek van het dossier moet nagaan of de arbeidsongeschiktheid van de betrokkene vergoed onder de vorm van een kapitaal op basis van het gemeen recht werd vastgesteld op tenminste 66 %. Indien het dossier deze gegevens niet bevat, moet de RVP het bewijs vragen aan de betrokkene. Wordt dit bewijs geleverd dan moet de RVP de periode van arbeidsongeschiktheid gelijkstellen met een periode van activiteit op basis van de bepalingen voorzien in artikel 34 van het algemeen reglement.

Conclusie

Na onderhandeling neemt de RVP een definitieve beslissing. De RVP verhoogt bij deze definitieve beslissing het voorlopig toegekend pensioenbedrag op 1 januari 2009 van 515,60 euro per maand naar 1395,65 euro per maand. Bovendien kent de RVP, gevolg gevend aan de aanvraag van betrokkene, het rustpensioen werknemer vervroegd toe vanaf 1 januari 2008¹⁵. Tevens betaalt de RVP een bedrag van 20.225,12 euro aan achterstallen uit.

Algemeen bevestigde de RVP ons dat periodes van arbeidsongeschiktheid tijdens dewelke de betrokkene geen ziekte- en invaliditeitsuitkering heeft genoten (omdat deze periode volgens het gemeen recht werd vergoed door een andere verzekeraar) maar wel voldeed aan de voorwaarden om een dergelijke vergoeding te genieten (met name 66 % arbeidsongeschiktheid) voortaan worden gelijkgesteld met een periode van beroepsactiviteit.

Sigedis neemt contact op met het Nationaal Intermutualistisch College, en de RVP met het RIZIV, met het oog op een eenvormige richtlijn ten aanzien van de mutualiteiten.

Werkelijk loon in aanmerking genomen bij de berekening van het pensioen – Wijziging van de gegevens op de individuele rekening van CIMIRE vóór of na de betekening van de beslissing – Herziening enkel mogelijk op vraag van de gepensioneerde bij wijziging na de beslissing

Dossier 16376 – 16712

De feiten

De heer Moreels dient zijn pensioenaanvraag in op 23 juni 2008. Het pensioen moet ingaan op 1 maart 2009.

Op 24 november 2008 betekent de RVP hem de pensioenbeslissing.

¹⁴ Volledigheidshalve voegen wij hieraan toe dat het evenmin de bedoeling was van de wetgever om een automatische gelijkstelling te voorzien voor om het even welke periode van arbeidsongeschiktheid. Enkel de periode die het recht kan openen op uitkeringen inzake de ziekte- en invaliditeitsverzekering kan gelijkgesteld worden met een periode van activiteit. Bijvoorbeeld een periode van arbeidsongeschiktheid waarin geen invaliditeitsuitkering betaald wordt omdat aan de wettelijke voorwaarden niet voldaan is kan niet worden gelijkgesteld. Dit is meer bepaald het geval indien de arbeidsongeschiktheid minder dan 66 % bedraagt. (Artikel 100 van de wet betreffende de verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging en uitkeringen gecoördineerd op 14 juli 1994 bepaalt: "Wordt als arbeidsongeschikt erkend als bedoeld in deze gecoördineerde wet, de werknemer die alle werkzaamheid heeft onderbroken als rechtstreeks gevolg van het intreden of het verergeren van letsels of functionele stoornissen waarvan erkend wordt dat ze zijn vermogen tot verdienen verminderen tot een derde of minder dan een derde van wat een persoon, van dezelfde stand en met dezelfde opleiding, kan verdienen door zijn werkzaamheid in de beroepscategorie waartoe de beroepsarbeid behoort, door betrokkene verricht toen hij arbeidsongeschikt is geworden, of in de verschillende beroepen die hij heeft of zou kunnen uitoefenen hebben uit hoofde van zijn beroepsopleiding. (...)")

¹⁵ Door de erkenning van de periode van arbeidsongeschiktheid vergoed volgens het gemeen recht door een verzekeraar heeft betrokkene voldoende loopbaanjaren bewezen zodat zijn pensioen als werknemer vervroegd kan toegekend worden.

Nadien, dus na 24 november 2008 ontvangt de betrokkene het uittreksel uit zijn individuele pensioenrekening van CIMIRe voor het jaar 2007. De heer Moreels stelt vast dat er voor het jaar 2007 een verschil is tussen de jaarbedragen die op het rekeninguittreksel voorkomen en deze die in aanmerking genomen werden voor de vaststelling van zijn pensioen.

Hij richt zich tot de RVP met de vraag welke gevolgen dit heeft op zijn pensioenbeslissing. Hij wenst ook te weten of de RVP het pensioen ambtshalve herziet wanneer er nieuwe gegevens beschikbaar zijn bij CIMIRe.

Bedenkingen

In toepassing van de in voege zijnde bepalingen in het pensioenstelsel der werknemers wordt het pensioen berekend op basis van de werkelijke lonen die ingeschreven staan op de individuele rekening. Voor de gelijkgestelde periodes (ziekte, werkloosheid, ...) wordt er rekening gehouden met het fictief loon berekend in functie van de werkelijke lonen van het jaar voordien. De inkomsten uit een kalenderjaar worden geherwaardeerd op basis van een vergelijking tussen de huidige prijsindex en de gemiddelde index van het bedoelde jaar.

Het jaarbedrag van de bezoldigingen wordt evenwel beperkt tot een bepaald plafond. Dit bedrag wordt jaarlijks aangepast op basis van de evolutie van de gezondheidsindex en, sedert 2002, wordt het ook om de 2 jaar aangepast in functie van de evolutie van de loonkost.¹⁶

Verder bepaalt de wet dat voor het jaar onmiddellijk voorafgaand aan het jaar waarin het pensioen ingaat de bezoldigingen die in aanmerking genomen moeten worden bij de berekening van het pensioen deze zijn die geregistreerd werden in het voorlaatste jaar van de loopbaan (en niet de lonen die werkelijk ontvangen zijn in dat jaar).

Het rekeninguittreksel van CIMIRe dat de RVP gebruikt, onderscheidt duidelijk de gevalideerde en de (nog) niet gevalideerde lonen.¹⁷

Alle bezoldigingen vóór de datum van validering worden als dusdanig opgenomen in de pensioenberekening.

Indien de laatste gevalideerde bezoldigingen zich situeren in een jaar vóór het kalenderjaar dat de ingangsdatum van het pensioen voorafgaat (vb. 2007 voor een pensioen dat ingaat in 2009) maken de bezoldigingen die zich na deze datum situeren het voorwerp uit van een bijkomend onderzoek. In geval er twijfel is, neemt de RVP contact op met de betrokkene.

Indien de RVP na het verzenden van de pensioenbeslissing erover wordt ingelicht dat bepaalde bezoldigingen die hij in aanmerking genomen heeft niet correct zijn, onderzoekt hij het dossier opnieuw. Er bestaat momenteel geen automatische waarschuwing.

Conclusie 1

In het geval van de heer Moreels is het de bezoldiging van het jaar 2006, de laatste die volledig gekend was, die als basis genomen wordt voor de berekening van het pensioen voor het jaar 2007. Immers, op het ogenblik van het onderzoek van het dossier waren de gegevens voor het jaar 2007 nog niet volledig gekend en nog niet "gevalideerd".

Volgens een vaste praktijk gaat de RVP uit van een voortzetting van de beroepsactiviteit. Zo wordt het jaar 2008 (laatste loopbaanjaar) berekend op basis van dezelfde elementen (na validering) als het jaar 2007.

Bij de heer Moreels liggen de bezoldigingen sinds 1992 hoger dan het vastgestelde plafond. De berekening gebeurt dan ook op basis van een geplafonneerd bedrag.

¹⁶ In toepassing van artikel 7 van het koninklijk besluit nr. 50 van 24 oktober 1967, gewijzigd door het koninklijk besluit van 23 december 1996, wordt het jaarbedrag om de twee jaar aangepast in functie van een verhogingscoëfficiënt vastgesteld op basis van de maximale marge voor de loonkostenontwikkeling. Deze verhogingscoëfficiënt wordt jaarlijks vastgesteld door een koninklijk besluit. Bij wijze van voorbeeld, de grensbedragen voor het kalenderjaar 2007 en 2008 werden respectievelijk vastgesteld op 44.994,88 euro per jaar en 46.895,18 euro per jaar.

¹⁷ Met "gevalideerde lonen" worden deze bedoeld die door de RSZ zijn gecontroleerd en daarna definitief werden geregistreerd op de individuele pensioenrekening.

In 2007 heeft betrokkene 45.950 euro verdiend. Zijn loon werd geplafonneerd op 44.994,88 euro zoals de wet bepaalt.

Het voor het jaar 2007 toegekende pensioenbedrag bedraagt $44.994,88 \times 1,0446682$ (herwaarderingscoëfficiënt) = 47.004,72 euro

$47.004,72 \times 1/45 \times 60 \%$ (bedrag alleenstaande) = 626,73 euro per jaar.

Het bedrag dat kan toegekend worden voor het jaar 2008 is gelijk aan dit toegekend voor het jaar 2007.

Immers, als we het plafondbedrag voor 2008 nemen komt de berekening op hetzelfde bedrag uit gelet op het feit dat de herwaarderingscoëfficiënt evenredig verminderde als het plafondbedrag verhoogde.¹⁸

De berekening van het pensioen van de heer Moreels is dus volkomen correct.

In andere gevallen, bijvoorbeeld wanneer de bezoldiging lager is dan het wettelijk plafondbedrag kan het zijn dat de gepensioneerde benadeeld wordt.

De RVP zal onderzoeken of hij zijn werkwijze nog kan verbeteren om de berekening van het pensioen zo dicht mogelijk te laten aansluiten bij de loopbaan en de werkelijke lonen.

Conclusie 2

De algemene regel inzake de vaststelling van de pensioenrechten in de regeling der werknemers stelt dat het pensioen voor een bepaald jaar berekend wordt op basis van de tewerkstelling of gelijkstelling en de bezoldiging (eventueel vervangen door een fictief of forfaitair loon) verbonden aan dit jaar.¹⁹

Hierop voorziet de wetgeving een uitzondering. Zo wordt voor het jaar, dat onmiddellijk voorafgaat aan het jaar waarin het pensioen ingaat, rekening gehouden met de bezoldiging van het voorlaatste jaar van de loopbaan.²⁰

Deze uitzondering vond 40 jaar geleden zijn oorsprong in het feit dat hierdoor de RVP niet verplicht was om te wachten tot alle gegevens van het laatste jaar van de loopbaan op de individuele pensioenrekening waren ingeschreven en kon het onderzoek van het dossier vlotter verlopen. Ook vandaag de dag kan de update van de gegevens, gelet op de validatie, nog tot 2 jaar duren.

Er is nog een andere uitzondering voorzien. Inderdaad wordt het loon van het jaar waarin het pensioen ingaat en van het jaar tijdens hetwelke de betrokkene een rustpensioen genoot niet in aanmerking genomen voor de berekening van het pensioen.²¹

Hierop bestaat echter in een welbepaald geval een uitzondering ten voordele van de mijnwerker die beroep kan doen op het jaar waarin het pensioen ingaat.

Wij roepen de bevoegde overheden bijgevolg op om te onderzoeken of het wenselijk is om de reglementering in die zin aan te passen.

Tevens roepen wij de betrokken instanties op om alles in het werk te stellen opdat de gegevens veel sneller ter beschikking zouden zijn op de individuele rekening zodat alle perioden waarvoor werkelijke lonen of gelijkgestelde periodes werden geregistreerd kunnen in aanmerking genomen worden voor de vaststelling van het pensioen als werknemer, ook deze van het jaar waarin het pensioen ingaat.

¹⁸ $46.895,18$ euro (plafond 2008) $\times 1,002336$ (coëfficiënt 2008) = 47.004,72 euro, of hetzelfde plafondbedrag als voor het jaar 2007.

¹⁹ Artikel 7, 1ste lid van het koninklijk besluit nr. 50 van 24 oktober 1967 betreffende het rust- en overlevingspensioen voor werknemers

²⁰ Artikel 23 van het koninklijk besluit van 21 december 1967 tot vaststelling van het algemeen reglement betreffende het rust- en overlevingspensioen voor werknemers

²¹ Artikel 7, 8ste lid van het koninklijk besluit van 24 oktober 1967 betreffende het rust- en overlevingspensioen voor werknemers

Bij de beoordeling van de toegelaten activiteit het al dan niet, geheel of gedeeltelijk, in aanmerking nemen van het vakantiegeld – Begrip “beroepsinkomen” en de woorden “per kalenderjaar” niet duidelijk gedefinieerd - Algemene aanbeveling

Dossier 15131 e.a.

De feiten

De heer Van Genechten geniet met ingang van 1 maart 2006 een rustpensioen als werknemer.

Vanaf zijn pensionering oefent hij nog een activiteit uit als werknemer: hij gaat voor een garagist hulpstukken afhalen en rijdt met auto's naar de schouwing.

De heer Van Genechten krijgt in 2008 een controleformulier van de RVP betreffende de door hem verworven inkomsten van het jaar 2007. Tot zijn verwondering merkt de heer Van Genechten dat de RVP vraagt het bruto bedrag van het vakantiegeld, dat betrekking heeft op zijn prestaties verricht tijdens het kalenderjaar 2007 en dat werd uitbetaald in 2008 door zijn vakantiefonds in te vullen.

Later blijkt uit de controle van de inkomsten van 2007 dat de heer Van Genechten de grensbedragen heeft overschreden. Betrokkene heeft een bruto bezoldiging genoten van 6.429,99 euro, een eindejaarspremie van 578,39 euro en een vakantiegeld van 1.241,37 euro, zijnde het vakantiegeld dat betaald werd in 2008 doch betrekking heeft op de prestaties verricht in 2007. Het bruto totaal aan beroepsinkomsten bedraagt derhalve 8.312,75 euro en overschrijdt daarmee de wettelijke toegelaten grens voor een gepensioneerde zonder kinderen ten laste die nog niet de pensioenleeftijd heeft bereikt (zijnde 7.421,57 euro) met 12 %.

De heer Van Genechten meent dat de RVP, net zoals de fiscus, het vakantiegeld moet in aanmerking nemen van het jaar waarin het betaald werd.

Verder meldt de heer Van Genechten ons dat hij verschillende documenten en brochures betreffende de toegelaten activiteit als werknemer van een gepensioneerde heeft geconsulteerd, maar dat hij nergens een aanwijzing vond in welk jaar (jaar waarin het vakantiegeld wordt uitbetaald dan wel jaar waarop het vakantiegeld betrekking heeft) het vakantiegeld in aanmerking dient genomen te worden.

Bedenkingen

De Ombudsdienst Pensioenen heeft naar aanleiding van deze klacht de verschillende informatiekanalen van de RVP nagekeken.

Wij stelden vast dat op het formulier “Pensioen, beroepsactiviteit en sociale uitkeringen” geen melding gemaakt wordt of het vakantiegeld al dan niet in aanmerking dient genomen te worden, en zo ja in welk jaar (jaar waarin het vakantiegeld wordt uitbetaald, jaar waarop het vakantiegeld betrekking heeft).

Ook in de 24 bladzijden tellende brochure “Pensioen, beroepsactiviteit en sociale uitkeringen” wordt enkel melding gemaakt dat het vakantiegeld (inclusief het vervroegd vakantiegeld) betaald door de werkgever of de Rijksdienst voor Jaarlijkse Vakantie deel uit maakt van de bezoldiging van een werknemer. Doch in deze brochure wordt met geen woord gerept over het feit of het vakantiegeld in aanmerking wordt genomen in het jaar waarin het vakantiegeld wordt uitbetaald, dan wel het jaar waarop het vakantiegeld betrekking heeft.

Enkel op de website van de RVP wordt gesteld: “De bruto beroepsinkomsten bevatten het vakantiegeld, betaald door de werkgever of door de Rijksdienst voor Jaarlijkse Vakantie (Belangrijke opmerking: er wordt rekening gehouden met het vakantiegeld dat betrekking heeft op de prestaties die geleverd werden tijdens de periode dat men pensioen geniet en dat meestal het jaar nadien wordt uitbetaald. Bijvoorbeeld: voor de inkomsten van het jaar 2006 wordt rekening gehouden met het vakantiegeld dat in mei 2007 wordt betaald).”²²

Er wordt verder op de website van de RVP vermeld: “In de praktijk wordt rekening gehouden met de bezoldigingscodes 1, 2, 5, 6, 7 en 20 zoals ze worden gebruikt bij de multifunctionele aangifte van de loongegevens door de werkgever.”²³

²² http://www.rvponp.fgov.be/onprvp2004/NL/1/IH/IH_09_01.asp op 9 december 2009

²³ http://www.rvponp.fgov.be/onprvp2004/NL/1/IH/IH_09_01.asp op 9 december 2009

Het is dan ook niet verwonderlijk dat de heer Van Genechten niet op de hoogte is van de wijze waarop het vakantiegeld in aanmerking wordt genomen bij de beoordeling van de toegelaten activiteit.

Wij stellen vast dat in § 2, A, 1° van het artikel 64 van het koninklijk besluit van 21 december 1967 wordt gesteld dat de gepensioneerde mits voorafgaandelijke verklaring onder bepaalde voorwaarden een beroepsbezigheid mag uitoefenen die onder de toepassing valt van de wetgeving op de arbeidsovereenkomsten of van een soortgelijk wettelijk of reglementair statuut voor zover het bruto beroepsinkomen per kalenderjaar een vastgesteld bedrag niet overschrijdt.

Er rijst dan ook een dubbele vraagstelling: enerzijds wat dient verstaan te worden onder het concept "beroepsinkomen" en anderzijds wat dient er verstaan te worden onder de woorden "per kalenderjaar".

De RVP definieert de bruto beroepsinkomsten als zijnde de inkomsten vóór elke inhouding inzake sociale zekerheid, inzake belastingen (bedrijfsvoorheffing,..) alsook de inkomsten die deel uitmaken van het fiscale begrip bezoldiging, waarop geen inhoudingen inzake sociale zekerheid gebeuren zoals bijvoorbeeld het dubbel vakantiegeld van de bedienden.²⁴

De bruto beroepsinkomsten omvatten volgens de huidige interpretatie van de RVP naast het traditionele loon (ook het loon voor betaalde feestdagen en het gewaarborgd week- of maandloon), de voordelen in natura (maaltijdcheques die fiscaal niet als loon worden beschouwd tellen niet mee) ook het vakantiegeld, betaald door de werkgever, een vakantiekas of door de Rijksdienst voor Jaarlijkse Vakantie.

Voor de interpretatie van wat onder "beroepsinkomen" dient verstaan te worden verwijst de RVP naar het fiscaal recht. In de pensioenwetgeving is er immers een verwijzing te vinden naar het fiscaal recht. Zo wordt in artikel 64 § 1²⁵ van het koninklijk besluit van 21 december 1967 gesteld dat onder "beroepsarbeid" dient te worden verstaan iedere bezigheid die naar gelang het geval een in artikel 23 § 1,1°,2° of 4° of in artikel 228 § 2,3° of 4° van het WIB, gecoördineerd door het KB van 10 april 1992 en bekrachtigd bij wet van 12 juni 1992, beoogd inkomen kan opleveren, zelfs indien ze door een tussenpersoon wordt uitgeoefend en iedere gelijkaardige bezigheid uitgeoefend in een vreemd land of in dienst van een internationale of supranationale organisatie.²⁶

Dus wordt in artikel 64 § 1 van het koninklijk besluit van 21 december 1967 verwezen naar artikel 23 § 1,4° van het WIB. In dit laatste artikel wordt verwoord dat beroepsinkomsten inkomsten zijn die rechtstreeks of onrechtstreeks voortkomen uit werkzaamheden van alle aard, met name van bezoldigingen. Artikel 30 van het WIB op zijn beurt bepaalt dat onder bezoldigingen onder andere de bezoldigingen van een werknemer dienen te worden verstaan. Artikel 31 van het WIB stelt dat bezoldigingen van werknemers alle beloningen zijn die voor de werknemer de opbrengst zijn van arbeid in dienst van een werkgever. Daartoe behoren inzonderheid:

1° wedden, lonen, commissies, gratificaties, premies, vergoedingen en alle andere soortgelijke beloningen, met inbegrip van fooien en toelagen die, zelfs toevallig, uit hoofde of naar aanleiding van het uitoefenen van de beroepswerkzaamheid op enige andere wijze worden verkregen dan als terugbetaling van eigen kosten van de werkgever;

2° voordelen van alle aard verkregen uit hoofde of naar aanleiding van het uitoefenen van de beroepswerkzaamheid;

3° vergoedingen verkregen uit hoofde of naar aanleiding van het stopzetten van de arbeid of het beëindigen van een arbeidsovereenkomst;

4° vergoedingen verkregen tot volledig of gedeeltelijk herstel van een tijdelijke derving van bezoldigingen;

5° bezoldigingen die door een werknemer zijn verkregen, zelfs indien ze zijn betaald of toegekend aan zijn rechtverkrijgenden.

²⁴ Het dubbel vakantiegeld voor bedienden is niet onderworpen aan de gewone RSZ-bijdragen, maar wel aan een bijzondere inhouding; doch het percentage van de inhouding is identiek aan dat van de door de werknemers verschuldigde socialezekerheidsbijdragen (13,07%).

²⁵ In artikel 64 § 2, A, 1° van het koninklijk besluit van 21 december 1967 wordt voor het begrip "beroepsinkomsten van een werknemer" niet uitdrukkelijk verwezen naar het fiscaal wetboek, dit in tegenstelling tot voor het begrip "beroepsinkomsten van een zelfstandige" waar in artikel 64 § 2 A, 2° wel duidelijk verwezen wordt naar het Wetboek van Inkomstenbelasting.

²⁶ Een gelijkaardige definitie is te vinden in het stelsel der zelfstandigen in artikel 107 § 1 van het koninklijk besluit van 22 december 1967 en in het stelsel van de openbare sector in artikel 2 van de wet van 5 april 1994.

Kortom artikel 31 van het Wetboek van Inkomstenbelasting geeft een uitgebreide opsomming van inkomsten die als dergelijke bezoldigingen gekwalificeerd worden.

Vermits het vakantiegeld fiscaal gezien tot de beroepsinkomsten van een werknemer behoort, neemt de RVP het vakantiegeld in aanmerking.

Vervolgens dient nagegaan te worden of het vakantiegeld in aanmerking wordt genomen in het jaar waarin het vakantiegeld wordt uitbetaald, dan wel het jaar waarop het vakantiegeld betrekking heeft.

Het vakantiegeld wordt enerzijds meestal berekend op basis van het aantal dagen dat iemand het jaar voordien gepresteerd heeft. Het vakantiegeld wordt anderzijds wel belast in het jaar dat het wordt uitbetaald (en derhalve niet in het jaar waarop het betrekking heeft).

Voor het in aanmerking nemen van het vakantiegeld hanteert de RVP als algemeen principe dat voor de beroepsinkomsten van een bepaald jaar rekening gehouden wordt met het vakantiegeld dat betrekking heeft op de prestaties die worden uitgeoefend in de loop van dat jaar.

Daar waar voor een arbeider het vakantiegeld (zowel het enkel als het dubbel) in mei van het jaar volgend op het vakantiedienstjaar uitbetaald wordt door de Rijksdienst voor Jaarlijkse Vakantie of door een pensioenfonds, bestaat het enkel vakantiegeld voor een bediende uit de doorbetaling van de maandwedge (de vakantiedagen begrepen in het maandloon) en het dubbel vakantiegeld uit het bedrag dat door de werkgever op het moment, van het jaar volgend op het vakantiedienstjaar, dat het hoofdverlof genomen wordt, uitbetaald wordt.

Hiermee rekening houdende neemt de RVP voor de beroepsinkomsten van 2007 eigenlijk voor wat het vakantiegeld van de bedienden betreft het enkel vakantiegeld in aanmerking dat in het loon zit van 2007, doch betrekking heeft op de prestaties van 2006.²⁷ Het dubbel vakantiegeld dat betaald wordt in 2008 wordt ook bij de inkomsten 2007 gerekend. Dit is derhalve een andere behandeling dan bij arbeiders waar voor de inkomsten van 2007 zowel het enkel als het dubbel vakantiegeld, dat betrekking heeft op de prestaties van 2007 en betaald wordt in 2008, in aanmerking wordt genomen.²⁸

Voor het bepalen van de totale inkomsten uit een beroepsactiviteit van een bepaald jaar nam de RVP tot het jaar 2001 (inkomsten 2000), net zoals de fiscus, het dubbel vakantiegeld in aanmerking in het jaar waarin het betaald werd. De RVP heeft zijn administratieve praktijk vanaf de controle 2002 (inkomsten 2001) aangepast. Het vakantiegeld komt voortaan in aanmerking bij de inkomsten van het jaar waarop het betrekking heeft.

Deze aanpassing berust niet op een wettelijke bepaling. Deze wijziging van de administratieve praktijk is ontstaan in het kader van de harmonisering tussen de privé en de openbare sector van de interpretatie welk bedrag aan vakantiegeld in welk jaar in aanmerking dient te worden genomen.

Om te voorkomen dat de gepensioneerde die pensioenen geniet uit verschillende sectoren geconfronteerd wordt met een verschillende boeking van het vakantiegeld heeft de RVP beslist om dezelfde werkwijze toe te passen als deze die in de openbare sector wordt gehanteerd en daar de goedkeuring kreeg van het Rekenhof. Deze wijziging, louter gebaseerd op een andere interpretatie van de wetteksten, vond echter plaats zonder dat de gepensioneerden voorafgaandelijk werden ingelicht over deze wijziging (we verwijzen wat dit betreft naar de bespreking van in ons Jaarverslag 2002 p. 97-98).

Hoewel in de pensioenwetgeving door de zinsfrase uit artikel 64 § 1 van het koninklijk besluit van 21 december 1967 "onder 'beroepsarbeid' dient te worden verstaan iedere bezigheid die naar gelang het geval een in artikel 23 §1,1°,2° of 4° of in artikel 228 § 2,3° of 4° van het WIB, gecoördineerd door het KB van 10 april 1992 en bekrachtigd bij wet van 12 juni 1992, beoogd inkomen kan opleveren" een verwijzing te vinden is om het beroepsinkomen fiscaalrechtelijk te interpreteren, sluit dit niet iedere andere interpretatie van het begrip "beroepsbezigheid" in artikel 64, § 2 A, 1° uit. Zo kan uit twee uitspraken, respectievelijk van de Arbeidsrechtbank van Hoei²⁹ en het Arbeidshof van Luik³⁰ afgeleid worden dat een

²⁷ Zie onderrichting nr. 378 van de RVP van 5 november 2009 betreffende "beroepsinkomen"

²⁸ Zoals verwoord in de onderrichting nr. 378 van de RVP is het praktisch niet eenvoudig om voor bedienden het gedeelte enkel vakantiegeld uit het loon van het controlejaar te halen en het enkel vakantiegeld dat in het loon van het controlejaar +1 zit, toe te voegen.

²⁹ Arbrb. Hoei, 15 maart 1978, T.S.R., 1978, 434

³⁰ Arbh. Luik, 19 december 1980, T.S.R., 1981, 384

inkomen dat fiscaal wordt belast als beroepsinkomen niet noodzakelijk het inkomen van de beroepsarbeid viseert bij de beoordeling van de toegelaten activiteit van een gepensioneerde. In beide zaken werd geoordeeld dat de aangifte van beroepsinkomsten aan de belastingen geen onweerlegbaar bewijs instelt van beroepsbezigheid.³¹

Een recent arrest van het Arbeidshof van Brussel van 3 december 2008³² verlaat de fiscaalrechtelijke definiëring van het concept “beroepsinkomen” betreffende de toegelaten activiteit. Er werd gesteld dat artikel 64 § 2,A 1° geen specifieke definitie geeft van wat onder “beroepsinkomen” in het kader van de toegelaten activiteit moet verstaan worden.

Voor de definiëring van het concept “beroepsinkomen” verwijst het arrest naar de inkomsten die voor de berekening van het pensioen van een loontrekkende in aanmerking komen. Wij citeren uit het arrest van het Arbeidshof:

“Wat verstaat men in de zin van artikel 64 § 2 van het koninklijk besluit van 21 december 1967 onder “beroepsinkomsten van een kalenderjaar”?

Het betreft het inkomen voortvloeiend uit een toegelaten activiteit als werknemer. Artikel 64 § 1, 1° van het besluit geeft geen specifieke definitie.

Gebruikelijk omvat het bruto inkomen uit een activiteit als werknemer voor een bepaald kalenderjaar alle elementen van de ontvangen beloning voor die activiteit in de loop van dat jaar, vóór enige inhouding van bedrijfsvoorheffing of van sociale bijdragen.

Het is deze definitie die weerhouden wordt door het KB nr. 50 van 24 oktober 1967 betreffende het rust- en overlevingspensioen voor werknemers wanneer het gaat over de vaststelling van de berekening van het pensioen, meer bepaald in volgende bepalingen:

Artikel 7: voor het vaststellen van de reële bezoldigingen op basis waarvan het rustpensioen in de regeling voor werknemers wordt berekend, houdt de reglementering rekening met “de brutolonen die hij in de loop van dat jaar verdiend heeft en die op zijn individuele rekening moeten worden gebracht”;

Artikel 29: de herwaardering van de lonen houdt rekening met de bezoldiging die betrekking heeft op een jaar. De notie “betrekking op” beoogt de bezoldiging bedoeld in artikel 7.”

Volgens dit arrest dient bij de beoordeling van het concept “beroepsinkomen” inzake toegelaten activiteit het enkel vakantiegeld in aanmerking te worden genomen.

Voor de arbeiders worden alleen op het enkel vakantiegeld de normale sociale zekerheidsbijdragen ingehouden. De vakantiefondsen delen dan ook alleen aan de vzw CIMIRE het bedrag van het enkel vakantiegeld mee. Het enkel vakantiegeld van een arbeider wordt bijgevolg in aanmerking genomen voor de berekening van het pensioen.³³

Voor bedienden is het dubbel vakantiegeld niet onderworpen aan de gewone RSZ-bijdragen, maar wel aan een bijzondere inhouding, doch het percentage van de inhouding is identiek aan dat van de door de werknemers verschuldigde socialezekerheidsbijdragen. Ook voor hen wordt alleen het enkel vakantiegeld in aanmerking genomen voor de berekening van het pensioen.

Volgens dit arrest dienen in het brutoloon voor een kalenderjaar alle bestanddelen te worden begrepen die ontvangen worden tijdens dat jaar met uitzondering van het vakantiegeld dat ontvangen wordt tijdens het volgende jaar.

31 Arbrb. Hoei, 15 maart 1978: “Het document, genaamd 276 C 1, opgemaakt door de administratie der belastingen en waarop de pensioendienst zich steunt om te beslissen dat een gepensioneerde een niet toegelaten activiteit uitoefent wanneer het een bewijs uitmaakt van taxatie van inkomsten die de fiscale administratie aanziet als beroepsinkomsten krachtens haar eigen maatstaven, maakt geen bewijs uit van een beroepsactiviteit, van aard om het recht op pensioen te ontnemen. De inkomens die fiscaal belast worden als beroepsinkomsten zijn niet noodzakelijkerwijze inkomens van een beroepsactiviteit.”

32 Arbh. Brussel, 8 ste kamer, J.T.I., nr. 1027, 2009, Larcier, p. 35-36

33 Voor een arbeider is het bedrag van het enkel vakantiegeld gelijk aan 8% van het totaal van de brutolonen aan 108% van het voorgaande vakantiedienstjaar, eventueel vermeerderd met een fictief loon voor de niet betaalde inactiviteitsdagen die met gewerkte dagen worden gelijkgesteld.

In dit arrest wordt tevens gesteld dat de wijziging van de administratieve praktijk van de RVP (met name dat het vakantiegeld voortaan in aanmerking wordt genomen bij de inkomsten van het jaar waarin de prestaties geleverd worden waarop het vakantiegeld betrekking heeft) niet berust op een wettelijke bepaling. Het Hof stelt dat een administratieve praktijk, zelfs bevestigd in een interne nota, bij gebrek aan wettelijke grondslag niet tegen een gepensioneerde opgeworpen kan worden om alzo geheel of gedeeltelijk zijn pensioen te schorsen. Wij citeren uit het arrest:

“Overigens, zoals de RVP het uiteenzet, werd deze definitie door de RVP weerhouden tot 2001 om het inkomen voortvloeiend uit een toegelaten activiteit per kalenderjaar vast te stellen. Anders gezegd, om de inkomsten per kalenderjaar vast te stellen hield de RVP tot in 2001 geen rekening met het vakantiegeld dat in de loop van het volgende kalenderjaar werd ontvangen.

De RVP maakt melding van een wijziging van zijn administratieve praktijk.

Deze wijziging berust op geen enkele tekst. Een eenvoudige (recente) administratieve praktijk, zelfs indien bevestigd in een interne nota, kan bij gebrek aan wettelijke basis niet opgeworpen worden tegen de heer X. om de betaling van zijn pensioen gedeeltelijk te schorsen.

Dit volstaat om vast te stellen dat de RVP zijn beslissing niet voldoende motiveert.”

Een andere interpretatie zou het in aanmerking nemen zijn van de kwalificatie die in de sociale zekerheid gegeven wordt aan concept “beroepsinkomen”. De sociale zekerheid die het basiselement is waarop de bijdragen van werkgevers en werknemers worden berekend vormt immers de grondslag waarop menige uitkering van sociale zekerheid, inclusief de pensioenen, wordt berekend.

Het concept “beroepsinkomen” zelf wordt niet gehanteerd in de wet van 27 juni 1969 tot herziening van de besluitwet van 28 december 1944 betreffende de maatschappelijke zekerheid der arbeiders, waarin de berekening van de sociale bijdragen geregeld wordt. In deze wet wordt bepaald dat de bijdragen voor de sociale zekerheid berekend worden op grond van het loon³⁴ van de werknemer. Voor het begrip “loon” verwijst artikel 14 § 2 van de wet van 27 juni 1969 naar artikel 2 van de wet van 12 april 1965 betreffende de bescherming van het loon der werknemers.

Deze wet stelt in artikel 2 dat onder “loon” verstaan wordt:

- 1° het loon in geld waarop de werknemer ingevolge zijn dienstbetrekking recht heeft ten laste van de werkgever;
- 2° de fooien of het bedieningsgeld waarop de werknemer recht heeft ingevolge zijn dienstbetrekking of krachtens het gebruik;
- 3° de in geld waardeerbare voordelen waarop de werknemer ingevolge zijn dienstbetrekking recht heeft ten laste van de werkgever.

De Koning kan, op voorstel van de Nationale Arbeidsraad, het begrip “loon”, zoals omschreven in het eerste lid, uitbreiden.”

Doch in ditzelfde artikel 2 van de wet van 12 april 1965 wordt uitdrukkelijk gesteld dat voor de toepassing van deze wet, evenwel niet als loon mag worden beschouwd:

“1° de vergoedingen rechtstreeks of onrechtstreeks door de werkgever betaald :

- a) als vakantiegeld;
- b) die moeten worden beschouwd als een aanvulling van de vergoedingen verschuldigd tengevolge van een arbeidsongeval of een beroepsziekte;
- c) die moeten worden beschouwd als een aanvulling van de voordelen toegekend voor de verschillende takken van de sociale zekerheid.”

³⁴ Het Hof van Cassatie definieerde in een arrest van 3 april 1978 het loon als wat betaald wordt als tegenprestatie voor de arbeid die ter uitvoering van de arbeidsovereenkomst wordt verricht.

In de wet van 27 juni 1969 op de sociale zekerheid van werknemers werd het enkele vakantiegeld onder het loonbegrip gebracht, maar niet het dubbel vakantiegeld. De stelling³⁵ werd gehuldigd dat het enkel vakantiegeld het normale loon van de werknemer voor de vakantieperiode vertegenwoordigt en het dus dient geassimileerd te worden aan het gewone loon, terwijl het dubbel vakantiegeld kan beschouwd worden als een vergoeding voor de extra kosten die de vakantie met zich meebrengt.

Bij de beoordeling van het concept “beroepsinkomen” inzake toegelaten activiteit, verwijzend naar het sociale zekerheidsrecht, zou derhalve het enkel vakantiegeld in aanmerking moeten genomen worden.

Conclusie

Kortom het begrip “beroepsinkomen” is niet duidelijk gedefinieerd in artikel 64 § 2, A, 1° van het koninklijk besluit van 21 december 1967. Het concept “beroepsinkomen” van een werknemer dekt een verschillende lading naar gelang het gaat om een interpretatie verwijzend naar het sociale zekerheidsrecht, de berekening van het pensioen in de pensioenwetgeving der werknemers of het fiscaal recht en is derhalve niet éénduidig. Tevens is het niet duidelijk wat onder de woorden “per kalenderjaar” dient verstaan te worden.

Het is dan ook niet onlogisch dat de heer Van Genechten er een andere interpretatie dan de RVP op nahoudt.

Los van de discussie of het vakantiegeld al dan niet in aanmerking dient genomen te worden, kan het College de gepensioneerden begrijpen die de mening toegedaan zijn dat het vakantiegeld (enkel en dubbel?) moet in aanmerking genomen worden in het jaar dat het betaald werd. Het is immers in dat jaar dat zij dit vakantiegeld op hun belastingaanslag terugvinden en dat zij het geld werkelijk ontvangen hebben. Voor hen betekent het vakantiegeld op dat ogenblik (met name in het jaar van ontvangst) een extra inkomen.

Dit zou de RVP en de andere pensioendiensten³⁶ de mogelijkheid bieden sneller (reeds vanaf januari van het jaar volgend op het jaar waarin de inkomsten werden ontvangen) de controle aan te vatten betreffende de al dan niet overschrijding van de wettelijk toegelaten grens. Hierdoor kan de gepensioneerde, zo dit het geval zou zijn, sneller ingelicht worden betreffende de overschrijding van de wettelijk toegelaten grens zodat hij naar de toekomst toe sneller de nodige maatregelen kan treffen om de schuld niet te laten oplopen.

Merken we hierbij wel op dat het absoluut wenselijk is te vermijden dat gepensioneerden die pensioenen uit verschillende sectoren genieten, geconfronteerd worden met een verschillende boeking van het vakantiegeld.

Tevens roepen wij de pensioendiensten reeds op de wijze waarop het vakantiegeld in aanmerking wordt genomen, zo correct en duidelijk mogelijk te vermelden in alle gehanteerde informatiekanalen zoals op de website, in de brochures,...

Algemene aanbeveling

Het College stelt vast dat in artikel 64 § 2 A, 1° van het koninklijk besluit van 21 december 1967, in artikel 107 §2 A, 1° van het koninklijk besluit van 22 december 1967 en in artikel 4,1° van de wet van 5 april 1994 het begrip “beroepsinkomen” niet duidelijk gedefinieerd is. Het concept “beroepsinkomen” van een werknemer dekt een verschillende lading naar gelang het gaat om een interpretatie verwijzend naar het sociale zekerheidsrecht, de berekening van het pensioen in de pensioenwetgeving der werknemers of het fiscaal recht en is derhalve niet éénduidig.

Het College stelt verder vast dat het niet duidelijk is wat dient verstaan te worden onder de woorden “per kalenderjaar”.

Derhalve beveelt het College de wetgever aan om alles in het werk te stellen om duidelijk te definiëren wat inzake toegelaten arbeid verstaan moet worden onder “beroepsinkomen” en “per kalenderjaar” en er de nodige besluiten uit te trekken.

In elk geval zou de wetgever rekening moeten houden met het argument dat de sommen, die een gepensioneerde naar aanleiding van zijn beroepsactiviteit in een bepaald kalenderjaar ontvangen heeft, het inkomen van dat jaar uitmaken.

³⁵ J. Van Langendonck, Handboek Sociaal Zekerheidsrecht, 2de editie, Antwerpen, Kluwer, 1991, p. 164

³⁶ Het is wenselijk dat het vakantiegeld van een gepensioneerde die een gemengd pensioen geniet, op dezelfde wijze in aanmerking zou genomen worden door alle pensioendiensten.

Indien de wetgever opteert voor de definitie van het begrip “loon” in de sociale zekerheid en als inkomsten beschouwt de inkomsten die in aanmerking komen volgens de pensioenwetgeving voor de vaststelling van een pensioen in de regeling voor werknemers zou het dubbel vakantiegeld bij de controle van de toegelaten jaargrenzen niet meer in aanmerking mogen genomen worden als “beroepsinkomen”.

IGO - Geen ambtshalve vergelijking met het gewaarborgd inkomen voor bejaarden zoals voorzien door de wet van 22 maart 2001 - Inkomensgarantie toegekend met terugwerkende kracht tot de datum waarop de vergelijking had moeten gebeuren

Dossier 16077

De feiten

De heer en mevrouw Blanchart genieten een gezinspensioen sedert 1989. In juni 2008 ontvangen zij ongeveer 1.000 euro waarvan 100 euro gewaarborgd inkomen voor bejaarden.

In juli 2008 werd het bedrag van het gezinspensioen opgetrokken met iets meer dan 17 euro door een verhoging van het minimumpensioen. De heer en mevrouw Blanchart ontvangen slechts 0,70 euro meer. Enerzijds omdat het gewaarborgd inkomen niet mee verhoogd werd en anderzijds omdat het gewaarborgd inkomen met ongeveer evenveel verminderde als het pensioen verhoogde, gelet op het aanvullend karakter van het gewaarborgd inkomen.

Zij nemen telefonisch contact op met de RVP met de vraag om meer informatie over deze compensatie. Er wordt hen meegedeeld dat zij zouden kunnen genieten van de IGO (Inkomensgarantie voor ouderen die sinds juni 2001 het gewaarborgd inkomen vervangt). Zij doen meteen hun aanvraag via het gemeentebestuur.

Na onderzoek kent de RVP aan beide partners de IGO toe vanaf 1 augustus 2008, de maand volgend op hun aanvraag. Zij ontvangen elk een bedrag van 180 euro per maand.

Hoewel zij blij zijn met deze verhoging vragen zij zich toch af of zij al niet eerder recht hadden op dit bedrag en of de RVP hun dossier niet ambtshalve had moeten onderzoeken.

Bedenkingen

Wij stellen vast dat de heer Blanchart sinds juni 1989 een rustpensioen op basis van het gezinspensioen geniet dat vanaf dezelfde datum aangevuld werd met een gewaarborgd inkomen voor bejaarden.

In juni 2001 wordt de IGO ingesteld. Hij vervangt het gewaarborgd inkomen. In tegenstelling tot het gewaarborgd inkomen is de IGO een individueel recht dat aan elke echtgenoot afzonderlijk kan worden toegekend wanneer zij beiden aan de leeftijdsvoorwaarde voldoen.

Bij de invoering van de IGO werden een reeks overgangsmaatregelen voorzien voor zij die al een gewaarborgd inkomen ontvingen.³⁷

In toepassing van deze wettelijke bepalingen was de RVP verplicht om na te gaan of het bedrag van de IGO niet voordeliger was dan het gewaarborgd inkomen wanneer op 1 juni 2001 beide echtgenoten voldeden aan de leeftijdsvoorwaarde. Als één van beide echtgenoten nog niet beantwoordde aan de leeftijdsvoorwaarde dan moest deze vergelijking automatisch uitgevoerd worden de eerste dag van de maand volgend op het ogenblik dat beide echtgenoten de voorwaarde vervulden.

In juni 2001 was de heer Blanchart 77 jaar en zijn echtgenote 61 jaar. Zij kon dan ook nog niet genieten van een IGO (de leeftijd op dat ogenblik was 62 jaar). Het gewaarborgd inkomen moest verder betaald worden.

De RVP moest dan wel de vergelijking maken tussen het gewaarborgd inkomen en de IGO in april 2002. Mevrouw Blanchart werd immers 62 jaar in maart 2002.

³⁷ Artikel 16 van de wet van 22 maart 2001 tot instelling van een inkomensgarantie voor ouderen en artikel 46 van het koninklijk besluit van 23 mei 2001 tot instelling van een algemeen reglement betreffende de inkomensgarantie voor ouderen

Conclusie 1

Op onze vraag heeft de RVP het dossier opnieuw onderzocht en heeft hij aan beide echtgenoten de IGO toegekend vanaf 1 april 2002.

Door deze herziening werd het gezinsinkomen opgetrokken met ongeveer 250 euro netto per maand. De achterstallen bedroegen ongeveer 9.000 euro.

Aan het dossier van de heer en mevrouw Blanchart werd een positieve oplossing gegeven. Wij kunnen ons echter de vraag stellen hoeveel andere dossiers er bij de RVP nog wachten op een eventuele herziening van de rechten?

In het Jaarverslag 2008 van de RVP lezen wij dat er in totaal nog 14.482³⁸ gerechtigden op een gewaarborgd inkomen zijn. Dit cijfer vermindert snel jaar na jaar.³⁹

Is het niet het moment om na te gaan of 9 jaren na de instelling van de IGO deze dossiers het voorwerp hebben uitgemaakt van een ambtshalve vergelijking zoals voorzien door de wet van 22 maart 2001? Over een paar jaar is deze vergelijking misschien helemaal overbodig.

Bovendien is vanaf juni 2011 de tienjarige verjaring van toepassing op de bedragen die ingevolge de vergelijking op 1 juni 2001 tussen de IGO en het gewaarborgd inkomen verschuldigd zouden zijn.

Conclusie 2

Het is niet voor het eerst dat het College een dergelijk probleem krijgt voorgelegd. Sommige gepensioneerden krijgen een voordeel waarop zij recht hebben niet omdat de RVP het onderzoek niet ambtshalve opgestart heeft hoewel dit een wettelijke verplichting is. Het is vaak toevallig dat dergelijke pensioensituaties nadien worden rechtgezet.

Met betrekking op het ambtshalve onderzoek van de IGO hebben wij reeds in een vorig Jaarverslag⁴⁰ de problemen aangehaald die zich voordeden als gevolg van een substantiële verhoging van het basisbedrag van de IGO op 1 december 2006.⁴¹

Bij het onderzoek van de lijst⁴² van de verschillende gevallen die het voorwerp uitmaakten van een automatische aanpassing aan de nieuwe bedragen in december 2006 hadden wij vastgesteld dat er een belangrijke groep gepensioneerden uitgesloten was van de ambtshalve herziening van de IGO.

De RVP had de ambtshalve aanpassing beperkt tot volgende categorieën:

- de personen die reeds een IGO genoten met een ingangsdatum vóór 1 december 2006;
- de personen die vanaf 1 december 2006 aanspraak konden maken op een IGO (op basis van het oude basisbedrag) en waarvan de betaaldiensten van de RVP reeds een betalingsopdracht in hun bezit hadden.

Er werd daarentegen niets voorzien voor de personen waarvoor de RVP en/of het RSVZ een beslissing getroffen hadden betreffende de rechten op een rust- of overlevingspensioen en waarvan de rechten op een IGO niet werden onderzocht aangezien 90 % van het toegekende pensioenbedrag hoger was dan het oude basisbedrag of waarvan de rechten op een IGO werden onderzocht maar werden geweigerd omdat de som van 90 % van de toegekende pensioenen en de andere aanrekenbare inkomsten hoger was dan het oude basisbedrag van de IGO.

Door de substantiële verhoging van het bedrag van de IGO op 1 december 2006 (63,66 euro voor een samenwonende en 95,50 euro voor een alleenstaande) was het mogelijk, zelfs waarschijnlijk, dat voor een aantal van de gevallen die hoger vermeld werden de IGO geheel of gedeeltelijk betaalbaar zou worden.⁴³

³⁸ Ter vergelijking, er zijn 79.152 gerechtigden op een IGO. Cijfers op 1 januari 2008.

³⁹ Het aantal verminderde van 91.715 gerechtigden in 2001 over 21.823 in 2005 tot 14.482 in 2008.

⁴⁰ Jaarverslag 2006, p. 63-66

⁴¹ Bij koninklijk besluit van 10 november 2006 (Belgisch staatsblad van 23 november 2006) werden de bedragen inzake IGO respectievelijk verhoogd tot 6.363,65 euro (basisbedrag) en 9.545,48 euro (verhoogd bedrag) op 1 december 2006.

⁴² RVP, Dienstnota 2006/19 van 24 november 2006

⁴³ Onze analyse werd deels gedeeld door sommige toekenningsdiensten van de RVP. Zij waren heel omzichtig tewerk gegaan bij het nemen van een weigerende beslissing inzake IGO op 1 december 2006. In het geval er een weigerende beslissing werd genomen (op basis van de inkomsten) onderzochten zij of de IGO kon toegekend worden rekening houdende met het voorziene verhoogde bedrag. Deze dossiers werden in afwachting geplaatst. Deze maatregel werd niet algemeen toegepast in alle diensten van de RVP zodat daar waar geen bijzondere maatregelen werden genomen de dossiers niet werden herzien. De RVP heeft de afwezigheid van een algemene en eenduidige dienstnota voor alle dossierbeheerders willen verantwoorden door het feit dat de wetteksten te laat werden gepubliceerd (23 november 2006 voor een maatregel die inging op 1 december 2006).

Om een in onze ogen ongeoorloofd onderscheid tussen gepensioneerden te vermijden hadden wij de RVP ondervraagd over de maatregelen die konden genomen worden teneinde alle eventueel betrokken dossiers te identificeren.

Volgens de RVP was een dergelijke opzoeking onmogelijk. Wij meenden dat een dergelijke identificatie van dossiers perfect mogelijk zou zijn via de informaticatoepassingen van de RVP en meer bepaald via de gegevensbanken van de toekenningsdiensten en de betalingsdiensten.

Begin 2007 bekwamen wij van de RVP enige vooruitgang: enerzijds had de RVP zich ertoe verbonden om opnieuw na te gaan of een ambtshalve onderzoek vanaf 1 december 2006 voor deze categorie van gepensioneerden mogelijk was en anderzijds verzekerde de RVP ons ervan dat wanneer één van deze dossiers, om welke reden dan ook, opnieuw geopend zou worden, dit zou leiden tot een nieuw onderzoek van de IGO met een eventuele toekenning vanaf 1 december 2006.

Spijtig genoeg werd er in deze gevallen verder niets meer ondernomen. Sedert december 2006, of dus gedurende meer dan 3 jaren, bespreken wij dit probleem met de RVP zonder een aanvaardbare oplossing in het verschiet.

Onze oproepen gericht rechtstreeks aan de pensioendiensten of opgenomen in onze Jaarverslagen hebben tot vandaag nog geen positief resultaat opgeleverd.

In het besluit dat de nieuwe bedragen vaststelde voor 1 december 2006 werden ook de verhogingen op 1 december 2007 vastgelegd.

De RVP heeft concrete maatregelen genomen om alle dossiers in onderzoek waar de toekenning van de IGO vanaf 1 december 2007 mogelijk was te kunnen identificeren.

Ook in juli 2008, oktober 2008 en juni 2009 werd het basisbedrag van de IGO nog verhoogd buiten index.

Vanaf 1 januari 2010 wordt de IGO opnieuw verhoogd. Hij is dan vastgesteld als volgt:

- basisbedrag (samenwonenden): 598,90 euro per maand;
- verhoogd bedrag (alleenstaande): 898,35 euro per maand.

Conclusie 3

De Ombudsdienst Pensioenen wordt regelmatig geconfronteerd met klachten van gepensioneerden die, vaak door onwetendheid maar soms door het niet correct toepassen van de regels inzake polyvalentie van de aanvragen, hun recht op IGO niet hebben laten gelden.

Door de missie die hen werd toevertrouwd voelen de Ombudsmannen zich in het bijzonder aangesproken door de alarmerende berichten in de media en in officiële publicaties waarin wordt vermeld dat er meer en meer gepensioneerden zich onder de armoedegrens bevinden.⁴⁴

Dit ernstig maatschappelijk probleem moet via verschillende wegen benaderd en bestreden worden. In de pensioensector zou één van de oplossingen eruit kunnen bestaan om een ambtshalve onderzoek op te starten van het eventuele recht op een Inkomensgarantie voor alle gepensioneerden die 65 jaar of ouder zijn en waarvan het globaal pensioeninkomen (90 %) lager is dan het bedrag van de IGO.

Dit zou overigens niet de eerste keer zijn dat een dergelijke actie wordt gedaan. In de jaren 1990 werd al een dergelijk algemeen ambtshalve onderzoek verricht in het kader van de bepalingen op het gewaarborgd inkomen voor bejaarden.

⁴⁴ Zie bijvoorbeeld het Jaarverslag 2008-2009 van het Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting op de website <http://www.armoedebestrijding.be/index.htm>. Deze openbare dienst maakt deel uit van het Centrum voor gelijkheid van kansen en voor racismebestrijding. De statistische gegevens die in 2007 werden verzameld (inkomsten 2006) tonen dat voor de gepensioneerden het armoederisico in ons land 20% bedraagt. Dit is 3% meer dan het Europese gemiddelde (17%). http://www.armoedebestrijding.be/cijfers_aantal_armen.htm. Deze cijfers werden bevestigd door de analyses die door de FOD Sociale zekerheid werden gepubliceerd. Zie met name de "Working Paper" nr. 10: "Toereikende pensioenen voor gepensioneerde huishoudens", Centrum voor Sociologisch Onderzoek (ceSO), o. a.; Jos Berghman, Katholieke Universiteit Leuven, 2009.

Het ambtshalve onderzoek van de IGO is een maatregel die zeker past in de wil van de wetgever die in artikel 8 van de wet van 11 april 1995 tot instelling van het “handvest” van de sociaal verzekerde stelt dat de sociale prestaties ambtshalve moeten toegekend worden telkens dit materieel mogelijk is.

Een dergelijk algemeen ambtshalve (her)onderzoek zou zeker doeltreffend zijn bij uitbreiding tot de categorie van gepensioneerden met lage inkomens. Zij zouden zo niet onder de armoedegrens terecht komen.

Een andere oplossing zou kunnen bestaan uit het op stapel zetten van een grote informatiecampagne aangaande de IGO in alle nationale media.⁴⁵ Hierdoor zou het kunnen dat de aandacht getrokken wordt van 65 plussers met een beperkt inkomen op dit pensioensupplement en de toekenningsvoorwaarden ervan.

Door de betrokkenen uit te nodigen om een aanvraag in te dienen voor de IGO kan een dergelijk initiatief bijdragen tot het terugdringen van de bestaansonzekerheid of de armoede onder de gepensioneerden.

Wij eindigen door de aandacht te trekken op een bepaling in het koninklijk besluit tot instelling van een algemeen reglement betreffende de inkomensgarantie voor ouderen.

Artikel 10, § 1, 3° van het koninklijk besluit van 23 mei 2001 bepaalt:

“De Rijksdienst gaat op de in de artikelen 3 of 17 van de wet bedoelde leeftijd over tot een vaststelling van ambtswege van de rechten op de inkomensgarantie voor de personen die in het genot zijn van:

(...)

3° een pensioen in de regeling voor werknemers of voor zelfstandigen, zelfs indien het vervroegd werd toegekend, tenzij het bedrag ervan de toekenning van de inkomensgarantie verhindert.

Het recht op inkomensgarantie gaat in de eerste van de maand die volgt op deze waarop de in het eerste lid bedoelde leeftijd wordt bereikt.”

Voor zover wij weten, wordt dit artikel door de RVP momenteel niet toegepast.

Wanneer een rustpensioen in de regeling voor werknemers of zelfstandigen vervroegd (dus voor de pensioenleeftijd) wordt toegekend wordt er geen ambtshalve onderzoek naar de IGO verricht daar dit onderzoek pas vanaf de leeftijd van 65 jaar kan gevoerd worden.

In de praktijk is er geen mechanisme voorzien dat het onderzoek naar de IGO automatisch opstart bij het bereiken van de vereiste leeftijd.

Voor de gerechtigden op een vervroegd pensioen zal dit onderzoek enkel op uitdrukkelijke vraag gebeuren. Als er geen aanvraag wordt ingediend wordt het recht op IGO niet onderzocht.

Het in de praktijk uitvoeren van de wettelijke bepaling die een ambtshalve onderzoek voorziet van de IGO op 65 jaar, zelfs in het geval er een vervroegd rustpensioen werd toegekend, zou voor de RVP toch geen onoverkomelijk technisch probleem mogen stellen.

Daarom ook hebben wij met de RVP besprekingen aangevat om tot een oplossing te komen. Wij komen hierop in een later Jaarverslag terug.

Onderzoek van de rechten op de IGO – Weigering voor personen die niet bestendig en daadwerkelijk in België verblijven – Vermenging van voorwaarden inzake toekenning en voorwaarden inzake betaling – Officiële aanbeveling

Dossier 16414

De feiten

De heer en mevrouw Bakkali genieten een Inkomensgarantie voor ouderen (IGO) vanaf 1 januari 2007.

⁴⁵ Wij verwijzen hier naar de uitgebreide campagne die in het laatste kwartaal van 2009 in Nederland werd gevoerd door de Sociale Verzekeringsbank (SVB). Dit organisme kent in Nederland het ouderdomspensioen toe (AOW en de Aanvulling AOW pensioen (WWB), te vergelijken met de Belgische IGO.

In de loop van de maand mei 2007 zijn de heer en mevrouw Bakkali vertrokken naar hun land van oorsprong voor een langere periode. De RVP werd hierover ingelicht en hij schorste de betaling van de IGO. Het echtpaar keerde terug in november 2007. In 2008 zijn ze nog een paar keer naar het buitenland geweest, telkens voor kortere periodes: van 26 maart tot 15 juni, van 15 juli tot 22 september en van 28 november tot 19 december.

In april 2009 stellen zij vast dat hun pensioenbedrag met ongeveer 170 euro verminderd werd. Zij vragen meer uitleg aan de RVP. Hij deelt hen mee dat het een inhouding betreft tot terugvordering van de bedragen inzake IGO die zij vanaf juni 2007 ten onrechte ontvangen hebben ingevolge niet toegelaten verblijf in het buitenland.

De beslissing van de RVP (betekend op 27 maart 2009) weigert de toekenning van de IGO met terugwerkende kracht tot 1 juni 2007. De schuld bedraagt zo'n 3.200 euro en zal over een periode van ongeveer 18 maanden worden gerecupereerd. Deze situatie is voor de betrokkene rampzalig daar zij (zonder de IGO) iets meer dan 750 euro ontvangen.

Het echtpaar verdedigt zich tegenover de RVP door te benadrukken dat zij in 2007 en 2008 altijd ingeschreven waren op een Belgisch adres en er daadwerkelijk woonden (tenminste 5 maanden in 2007 en meer dan 6 maanden in 2008). De heer en mevrouw Bakkali vragen zich af waarom zij de IGO niet kunnen krijgen voor de maanden dat zij in België waren.

Voor de RVP kan de IGO niet meer toegekend worden vanaf juni 2007. Hij geeft hiervoor als reden op dat het echtpaar vanaf die datum niet meer "bestendig en daadwerkelijk" in België verbleef.

De heer en mevrouw Bakkali kunnen met deze zienswijze niet instemmen en roepen de hulp in van de Ombudsdienst Pensioenen.

Bedenkingen

Wat zegt de wet over de voorwaarden tot betaling van de IGO?

Artikel 42 van het koninklijk besluit van 23 mei 2001 tot instelling van een algemeen reglement betreffende de inkomensgarantie voor ouderen bepaalt het volgende:

"Wordt geacht zijn werkelijke verblijfplaats, bedoeld in artikel 1, 5°, in België te hebben de gerechtigde die er zijn hoofdverblijfplaats heeft en die er bestendig en daadwerkelijk verblijft.

Met het oog op de betaling van de inkomensgarantie wordt met bestendig en daadwerkelijk verblijf in België gelijkgesteld :

1° het verblijf in het buitenland gedurende minder dan dertig al dan niet opeenvolgende dagen per kalenderjaar;

2° het verblijf in het buitenland gedurende dertig al dan niet opeenvolgende dagen per kalenderjaar of langer, ten gevolge van een toevallige en tijdelijke opname in een ziekenhuis of een andere instelling voor zorgenverstrekking;

3° het verblijf in het buitenland gedurende dertig al dan niet opeenvolgende dagen per kalenderjaar of langer, voor zover uitzonderlijke omstandigheden dit verblijf wettigen en op voorwaarde dat het Beheerscomité van de Rijksdienst voor Pensioenen hiertoe de toelating heeft verleend.

Wanneer de in het tweede lid, 1°, bedoelde periode wordt overschreden en onverminderd de bepalingen van hetzelfde tweede lid, 2°, wordt de uitbetaling van de inkomensgarantie geschorst voor elke kalendermaand tijdens welke de gerechtigde niet ononderbroken in België verblijft.

De gerechtigde op de inkomensgarantie die het Koninkrijk verlaat is verplicht de Rijksdienst voorafgaandelijk daarvan in te lichten met vermelding van de duur van zijn verblijf in het buitenland. (...)"

In het dossier van de familie Bakkali argumenteert de RVP dat de IGO niet kan toegekend worden gelet op het feit dat niet (meer) voldaan is aan de voorwaarden van dit artikel 42.

Wij stellen vast dat dit artikel een onderdeel is van Afdeling 2 van Hoofdstuk IV van het koninklijk besluit en handelt over de betaalvoorwaarden van de IGO.

De voorwaarden tot toekenning van de IGO worden opgesomd in Hoofdstuk III van de wet van 22 maart 2001 tot instelling van een inkomensgarantie voor ouderen. In artikel 4 van deze wet wordt enkel gesteld dat de gerechtigde zijn hoofdverblijfplaats in België moet hebben.

In artikel 2, 4° wordt gesteld dat voor de toepassing van deze wet onder “hoofdverblijfplaats” moet verstaan worden het begrip zoals het voorkomt in artikel 3 van de wet van 19 juli 1991 betreffende de bevolkingsregisters en de identiteitskaarten en tot wijziging van de wet van 8 augustus 1983 tot regeling van een Rijksregister van de natuurlijke personen.

Wij vinden dezelfde definitie terug in artikel 1, 5° van het koninklijk besluit van 23 mei 2001 tot instelling van een algemeen reglement betreffende de inkomensgarantie voor ouderen.

Het hoger genoemd artikel 3 stelt: “De hoofdverblijfplaats is de plaats waar de leden van een huishouden dat uit verscheidene personen is samengesteld gewoonlijk leven, ongeacht of die personen al dan niet door verwantschap verbonden zijn. De Koning stelt de aanvullende regels vast voor het bepalen van het hoofdverblijf (en het referentieadres)”.

In verband met deze definities bevestigt de RVP dat het bewijs van hoofdverblijfplaats kan geleverd worden door een officiële inschrijving in de bevolkingsregisters. Dit bewijs kan echter bevestigd of verworpen worden door om het even welk administratief stuk.

Ter ondersteuning hiervan verwijst de RVP naar artikel 6 van de wet van 22 maart 2001 tot instelling van een inkomensgarantie voor ouderen dat de grootte van het bedrag van de IGO wat toegekend wordt aan de betrokkene die aan de in artikelen 3 en 17 bedoelde leeftijdsvoorwaarden voldoet en dezelfde hoofdverblijfplaats deelt met één of meerdere andere personen, bepaalt.

Volgens dit artikel worden geacht dezelfde hoofdverblijfplaats te delen de aanvrager en elke andere persoon die gewoonlijk met hem op dezelfde plaats verblijft. Het gewoonlijk verblijf blijkt hetzij uit de inschrijving in de bevolkingsregisters van de gemeente waar de verblijfplaats is gevestigd, hetzij uit ieder ambtelijk of administratief stuk dat op een werkelijk verblijf op eenzelfde adres duidt.

Dit artikel 6 dat geen deel uitmaakt van Hoofdstuk III van de wet (toekenningsvoorwaarden) maar van Hoofdstuk IV (berekenningswijze) definieert het begrip “dezelfde hoofdverblijfplaats delen” op een andere wijze dan artikel 2, 4° van dezelfde wet waarin het begrip “hoofdverblijfplaats” gedefinieerd wordt.

Wij merken op dat de wetgever in dezelfde wet de bewijsmogelijkheden van het begrip “hoofdverblijfplaats delen” ruimer heeft gedefinieerd dan het begrip “hoofdverblijfplaats”.⁴⁶

Uit de wet volgt dan ook dat wanneer de aanvrager op het ogenblik van zijn aanvraag zijn hoofdverblijfplaats in België heeft volgens de gegevens van het Rijksregister de RVP de IGO moet toekennen. In de rechtsleer wordt immers bevestigd dat overeenkomstig artikel 2, 4° van de wet van 22 maart 2001 de hoofdverblijfplaats de plaats is van inschrijving in de bevolkingsregisters.⁴⁷

Enkel het gemeentebestuur van de woonplaats van de gerechtigde kan na onderzoek eventueel beslissen dat deze persoon zijn hoofdverblijfplaats niet meer heeft in de gemeente en een procedure opstarten tot ambtshalve schraping uit de bevolkingsregisters.

De algemene onderrichting van de FOD Binnenlandse zaken betreffende het houden van de bevolkingsregisters stelt dat een niet gemelde ononderbroken afwezigheid van meer dan 6 maanden aanleiding kan geven tot een ambtshalve schraping door het College van burgemeester en schepenen.⁴⁸ De eventuele betwistingen behoren tot de bevoegdheid van de Minister van Binnenlandse zaken.

⁴⁶ Waar het op het eerste gezicht vreemd lijkt andere bewijsmogelijkheden te voorzien voor “hoofdverblijfplaats” en “dezelfde hoofdverblijfplaats delen”, dient opgemerkt te worden dat artikel 14 §1, 1° van het koninklijk besluit van 23 mei 2001 tot instelling van een algemeen reglement betreffende IGO de RVP toelaat de rechten op IGO van ambtswege te herzien wanneer hij vaststelt dat er een wijziging is van het aantal personen die dezelfde hoofdverblijfplaats delen. De toekenningsvoorwaarden van de IGO kunnen daarentegen niet van ambtswege met terugwerkende kracht herzien worden.

⁴⁷ Y. Stevens, “IGO”, in J. PUT o. a., *Praktijkboek Sociale Zekerheid*, Mechelen, uitgave 2007, Kluwer, p. 910

⁴⁸ FOD Binnenlandse zaken, *Algemene onderrichtingen inzake het houden van de bevolkingsregisters*, gecoördineerde versie van 27 april 2007, nr. 87

Wanneer de RVP een controle uitvoert om na te gaan of de toekenningsvoorwaarden inzake IGO nog steeds vervuld zijn en uit het Rijksregister blijkt dat de betrokkene nog steeds ingeschreven staat op een officieel adres in België moet de RVP volgens ons besluiten dat de betrokkene nog steeds zijn hoofdverblijfplaats in België heeft.

Het lijkt dan ook niet verantwoord om de toekenning van de IGO te weigeren op basis van feiten gekend door de RVP en die niet bevestigd worden door bijvoorbeeld een ambtshalve schrapping in de bevolkingsregisters.

Iedere administratie afzonderlijk laten oordelen over het concept “de plaats waar de leden van een huishouden dat uit verscheidene personen is samengesteld gewoonlijk leven, ongeacht of die personen al dan niet door verwantschap verbonden zijn” zou er toe kunnen leiden dat verschillende Belgische administraties over één en hetzelfde concept andere beslissingen treffen, wat de rechtszekerheid niet ten goede komt.

Bovendien weigert de RVP in een dergelijk geval de IGO met terugwerkende kracht tot de eerste dag van de maand waarin het verblijf in het buitenland een aanvang nam. Om opnieuw de IGO te kunnen bekomen moet de betrokkene een nieuwe aanvraag indienen.

Wat gebeurt er in de praktijk? Enerzijds kan de nieuwe aanvraag niet worden ingediend alvorens de RVP de weigering betekend heeft. Anderzijds kan deze nieuwe aanvraag enkel uitwerking hebben voor de toekomst (gaat in de eerste dag van de maand volgend op de aanvraag). Hieruit kan besloten worden dat er altijd een al dan niet langere periode is waarin het recht op IGO niet bestaat.⁴⁹

Terugkomend op artikel 42, 1ste lid van het koninklijk besluit van 23 mei 2001 waarop de RVP zich in dit geval steunt om de toekenning van de IGO te weigeren, zijn er nog een aantal bemerkingen die zich opdringen.

Ten eerste menen wij dat de tekst zelf, zoals die in het Belgisch staatsblad verschenen is, een fout bevat die de betekenis ervan wijzigt. De tekst luidt: “Wordt geacht zijn werkelijke verblijfplaats, bedoeld in artikel 1, 5° in België te hebben de gerechtigde die er zijn hoofdverblijfplaats heeft en die er bestendig en daadwerkelijk verblijft.”

Volgens ons moet de tekst als volgt zijn: “Wordt geacht zijn werkelijke verblijfplaats in België te hebben de gerechtigde die er zijn hoofdverblijfplaats, bedoeld in artikel 1, 5°, heeft en die er bestendig en daadwerkelijk verblijft.” Wij baseren ons hier op het feit dat artikel 1, 5° het begrip hoofdverblijfplaats definieert en niet het begrip werkelijke verblijfplaats.

In de rest van het artikel worden de betalingsvoorwaarden van de IGO opgesomd. Indien niet voldaan is aan de betalingsvoorwaarden voor het geheel van de periode waarvoor de IGO werd toegekend, voorziet artikel 42, 3de lid dat de betaling van de IGO geschorst wordt voor elke kalendermaand tijdens welke de gerechtigde niet ononderbroken in België verblijft.

Op basis van de lezing van de wettekst moet de IGO bijgevolg geschorst worden voor elke kalendermaand tijdens welke de gerechtigde niet werkelijk en ononderbroken in België verbleef. Het verblijf in het buitenland van minder dan dertig al dan niet opeenvolgende dagen wordt gelijkgesteld met een werkelijk en ononderbroken verblijf in België.

Conclusie

Op basis van de gegevens uit het dossier hebben de heer en mevrouw Bakkali altijd hun officieel adres in België gehad sedert januari 2007. Zij werden niet ambtshalve geschrapt uit de bevolkingsregisters.

Bovendien zijn de data waarop zij in het buitenland verbleven exact gekend. Hieruit blijkt dat zij werkelijk en ononderbroken in België waren van december 2007 tot februari 2008, in oktober 2008 en vanaf januari 2009.

In strikte toepassing van artikel 42 van het koninklijk besluit van 23 mei 2001 moet de IGO betaald worden voor elke maand tijdens dewelke een ononderbroken verblijf in België bewezen is.

⁴⁹ De schorsing van een IGO voor personen die volgens het Rijksregister hun hoofdverblijfplaats in België hebben, doch daar niet op bestendige en daadwerkelijke wijze verblijven is voorzien in de betalingsvoorwaarden van de IGO: deze conditie is ingeschreven bij de betalingsvoorwaarden aangezien deze, in tegenstelling tot toekenningsvoorwaarden, wel met terugwerkende kracht kunnen aangepast worden.

Officiële aanbeveling

De toekenningsvoorwaarden inzake IGO worden opgesomd in Hoofdstuk III van de wet van 22 maart 2001 tot instelling van een inkomensgarantie voor ouderen. Artikel 4 van de wet stelt enkel dat de gerechtigde op een IGO zijn hoofdverblijfplaats in België moet hebben.

In artikel 2, 4° wordt gesteld dat voor de toepassing van deze wet onder “hoofdverblijfplaats” moet verstaan worden het begrip zoals het voorkomt in artikel 3 van de wet van 19 juli 1991 betreffende de bevolkingsregisters en de identiteitskaarten en tot wijziging van de wet van 8 augustus 1983 tot regeling van een Rijksregister van de natuurlijke personen.

Zijn hoofdverblijfplaats in België hebben is een dwingende voorwaarde waaraan de aanvrager van de IGO moet voldoen op het ogenblik dat dit voordeel ingaat. Om de uitbetaling te behouden, moet de gerechtigde zijn hoofdverblijfplaats in België behouden.

De bevoegdheid tot het bijhouden van de bevolkingsregisters, inclusief het bepalen van de hoofdverblijfplaats (inschrijving, schrapping) behoort uitsluitend tot de gemeentebesturen. De RVP kan bijgevolg geen weigerende beslissing inzake de toekenning van de IGO nemen gebaseerd op feiten die niet ondersteund worden door de gegevens uit het bevolkingsregister. De RVP is er immers toe gehouden zijn beslissingen af te stemmen op de vermeldingen inzake het officieel adres zoals deze voorkomen in het Rijksregister der natuurlijke personen. Hier anders over oordelen zou er toe kunnen leiden dat de verschillende Belgische administraties over één en hetzelfde concept andere beslissingen treffen wat de rechtsonzekerheid niet ten goede komt.

De wetgeving laat daarentegen de RVP wel toe om feitelijke gegevens waarover hij beschikt te gebruiken bij de controle van de betalingsvoorwaarden van de IGO in toepassing van artikel 42 van het koninklijk besluit van 23 mei 2001 tot instelling van een algemeen reglement betreffende de inkomensgarantie voor ouderen. Deze controle kan aanleiding geven tot de schorsing van de betaling van de IGO voor een bepaalde periode zonder evenwel de toekenning van de IGO in vraag te stellen.

Door bij de controle op de periodes van verblijf de voorwaarden inzake toekenning en betaling te mengen past de RVP de wetteksten niet correct toe.

Wij doen dan ook volgende officiële aanbeveling. De RVP wordt ertoe uitgenodigd:

- 1) het dossier van de betrokkene te herzien en een verbeterende beslissing te nemen die de IGO opnieuw toekent op 1 januari 2007;
- 2) de verschuldigde achterstallen voor de maanden van ononderbroken verblijf in België te betalen;
- 3) de wet toe te passen zonder er bijkomende voorwaarden aan toe te voegen en zijn werkwijze aan te passen in de gelijkaardige dossiers van het verleden, heden en toekomst die het voorwerp uitmaken van een zelfde behandeling als deze van de klagers.

Beroepsactiviteit onderworpen aan sociale bijdragen na de ingangsdatum van het rustpensioen – Periode tijdens dewelke het pensioen niet betaald wordt – Geen mogelijkheid meer om deze activiteit te valoriseren voor het pensioen door een wijziging in de werkwijze van de RVP – Rechtszekerheid aangetast – Opvolging van het Jaarverslag 2008 – Officiële aanbeveling

Dossier 15246

De feiten

De RVP kent aan de heer Joris een vervroegd rustpensioen toe vanaf 1 januari 2006. Hij was toen 61 jaar.

Dit pensioen wordt het ganse jaar 2006 betaald. Vanaf 1 januari 2007 herneemt de heer Joris een beroepsactiviteit als werknemer. Zijn inkomsten liggen boven de toegelaten grenzen. Het pensioen wordt voor het ganse jaar geschorst.

Op 1 januari 2009 stopt de heer Joris elke beroepsactiviteit. Hij vraagt aan de RVP om zijn rustpensioen te herzien en rekening te houden met de jaren 2007 en 2008.

De RVP betaalt het pensioen vanaf januari 2009 opnieuw uit. Hij weigert echter de jaren 2007 en 2008 op te nemen in de berekening.

Bedenkingen

Een rust- of overlevingspensioen kan gecumuleerd worden met inkomsten uit een beroepsactiviteit voor zover deze inkomsten een bij wet vastgestelde grens niet overschrijden.

Zodra deze grens met 15 % of meer overschreden wordt, is dit rust- of overlevingspensioen niet meer betaalbaar.

Tot eind 2007 interpreteerde de RVP de wettelijke bepalingen als volgt:

- de jaren van beroepsactiviteit tijdens dewelke het pensioen niet betaald werd, kunnen aangenomen worden in de berekening van het pensioen;
- de jaren tijdens dewelke de betrokkene een beroepsactiviteit uitoefende en tegelijkertijd een pensioen genoot als werknemer kunnen geen recht openen op een pensioen.

Dit standpunt steunde meer bepaald op een letterlijke lezing van artikel 7, 8ste lid van het koninklijk besluit nummer 50 van 24 oktober 1967 betreffende het rust-en overlevingspensioen voor werknemers:

“Het loon van het jaar tijdens hetwelk de uitkering ingaat (...) en het loon van het jaar tijdens hetwelk betrokkene een rustpensioen krachtens dit besluit of krachtens de pensioenwetgeving voor arbeiders, bedienden, mijnwerkers of zeevarenden onder Belgische vlag geniet, worden niet in aanmerking genomen voor de berekening van het pensioen.”

In deze interpretatie werd het genot van het rustpensioen gezien als zijnde de betaling ervan.

Sinds 2008 heeft de RVP echter zijn houding, zonder enige wetswijziging, veranderd.

Het nieuwe standpunt van de RVP komt op het volgende neer. Zodra de betrokkene zijn pensioen genoten heeft (dit is eens dat het pensioen is ingegaan, zelfs voor een maand) kunnen de jaren die nadien gepresteerd worden als werknemer niet meer in aanmerking genomen worden voor de vaststelling van het pensioen, zelfs indien de betrokkene tijdens bepaalde jaren zijn pensioen niet ontvangen heeft.

De RVP argumenteert dit nieuwe standpunt op basis van artikel 3bis van het koninklijk besluit nummer 50: “De in artikel 1 bedoelde pensioenen gaan daadwerkelijk en voor de eerste maal in wanneer het voordeel wordt uitbetaald.”

Het was voor ons niet zeer duidelijk waarom de RVP zijn standpunt wijzigde. Wij hebben dan ook in ons Jaarverslag 2008 (p.74-80) een aantal bedenkingen geformuleerd.

Ten eerste kan in het algemeen elke wijziging van interpretatie die niet gestoeld is op een wijziging in de reglementering altijd het risico inhouden dat het legitiem vertrouwen van de gepensioneerde in de pensioendienst geschonden wordt. Het kan zelfs het principe van de juridische zekerheid in het gedrang brengen volgens hetwelk de administratie borg staat voor de goede toepassing van de wetten ten aanzien van de personen op wie een reglementering moet worden toegepast.

Ten tweede spreekt de nieuwe houding van de RVP het antwoord tegen dat de Minister van Pensioenen gaf in de Kamer in december 2005:

“Wanneer evenwel een rustpensioen als werknemer volledig wordt geschorst wegens de uitoefening van een beroepsbezigheid die de vastgestelde grensbedragen met minstens 15 % overschrijdt, kunnen voor de jaren waarin de beroepsbezigheid wordt uitgeoefend wel degelijk pensioenrechten opgebouwd worden, dit met het oog op de aanvulling van een onvolledig pensioen of de vervanging van minder voordelige door meer voordelige jaren. Dit is ook het geval indien het pensioen vóór de schorsing reeds gedurende één of meerdere jaren was toegekend en uitbetaald, of indien de pensioengerechtigde ondertussen de wettelijke pensioenleeftijd heeft bereikt (...).”⁵⁰

⁵⁰ Vragen en antwoorden, Kamer van Volksvertegenwoordigers, 4de zitting van de 51e zittingsperiode 2005-2006, vraag nr. 136 van mevrouw Greet Van Gool van 5 december 2005 (N), “Pensioenberekening – Werknemers en ambtenaren”, Bull. nr. 109 van 20 februari 2006, p. 20438-20439

Ten derde: Een Arrest van het Grondwettelijk Hof van 24 februari 2009 bevestigt dat er een discriminatie bestond (in de regeling voor zelfstandigen).

De rechtbank stelde volgende dubbele prejudiciële vraag:

“1. « Is artikel 4 van het koninklijk besluit van 30 januari 1997 betreffende het pensioenstelsel der zelfstandigen onverenigbaar met de Belgische Grondwet, en in het bijzonder met artikel 10 ervan, doordat het een discriminatie teweegbrengt tussen, enerzijds, de zelfstandigen die enkel sociale bijdragen hebben betaald vóór ze met pensioen zijn gegaan en/of vóór de wettelijke pensioenleeftijden, anderzijds, diegenen die er ook hebben betaald na de wettelijke pensioenleeftijd en/of nadat ze met pensioen zijn gegaan?»;

2. « Is artikel 4 van het koninklijk besluit van 30 januari 1997 betreffende het pensioenstelsel der zelfstandigen onverenigbaar met de Belgische Grondwet, en in het bijzonder met artikel 10 ervan, doordat het een discriminatie teweegbrengt tussen, enerzijds, de zelfstandigen die gebruik maken van hun vrijheid om te werken na de wettelijke pensioenleeftijd en, anderzijds, diegenen die hun beroep niet meer uitoefenen na de wettelijke pensioenleeftijd?».”

Anders gezegd, moest het Hof onderzoeken of de bepalingen van artikel 4, § 3, 1ste lid van het koninklijk besluit van 30 januari 1997 van toepassing vóór de wijzigingen voorzien door de programmawet van 27 december 2006 en die niet toelieten om voor de berekening van het pensioen als zelfstandige de kwartalen in aanmerking te nemen die als zelfstandige werden gepresteerd en waarvoor volledige bijdragen werden betaald na dat het pensioen daadwerkelijk en voor de eerste maal is ingegaan, niet een discriminatie onder zelfstandigen creëerden.

De conclusie van het arrest is duidelijk.

“B.14. De prejudiciële vragen dienen bevestigend te worden beantwoord. Om die redenen, het Hof zegt voor recht: In zoverre het bepaalt dat de kwartalen die in aanmerking komen voor de opening van het recht op het rustpensioen dienen gelegen te zijn vóór het jaar waarin het pensioen « daadwerkelijk en voor de eerste maal » ingaat, schendt artikel 4 van het koninklijk besluit van 30 januari 1997 « betreffende het pensioenstelsel der zelfstandigen met toepassing van de artikelen 15 en 27 van de wet van 26 juli 1996 tot modernisering van de sociale zekerheid en tot vrijwaring van de leefbaarheid van de wettelijke pensioenstelsels en van artikel 3, § 1, 4°, van de wet van 26 juli 1996 strekkende tot realisatie van de budgettaire voorwaarden tot deelname van België aan de Europese en Monetaire Unie», bekrachtigd bij artikel 6, 2°, van de wet van 26 juni 1997, artikel 10 van de Grondwet.”⁵¹

Conclusie

Ondanks onderhandelingen die nog liepen over het ganse jaar 2009 blijft de RVP bij zijn standpunt.

Het College kan evenwel niet anders dan zijn vaststellingen bevestigen:

1. er bestaat een verschil in behandeling tussen werknemers en zelfstandigen op dit vlak ⁵²;
2. de radicale wijziging in de interpretatie van de wet door de RVP heeft een discriminatie tussen werknemers tot gevolg en is de bron van een rechtsonzekerheid.

De redenering van de RVP volgens dewelke elk pensioen slechts één ingangsdatum heeft samen met de redenering dat de ingangsdatum het wettelijk referentiekader bepaalt waarbinnen het pensioen moet worden vastgesteld en dat de ingangsdatum de referentiedatum is waarop de loopbaan definitief wordt vastgesteld, lijkt ons niet in overeenstemming met de wil van de wetgever.

Immers, indien de redenering van de RVP de juiste is zou dit elke betekenis doen verliezen (of deze althans overbodig maken) aan de zinsfrase van artikel 7, 8ste lid van het koninklijk besluit nr. 50 van 24 oktober 1967 die stelt dat “het loon van het jaar tijdens hetwelk betrokkene een rustpensioen geniet (...) wordt niet in aanmerking genomen voor de berekening van het pensioen.”

⁵¹ Grondwettelijk Hof, Arrest nr. 32/2009 van 24 februari 2009

⁵² De pensioenwetgeving in de regeling voor zelfstandigen werd in 2007 net aangepast om het verschil in behandeling dat bestond tussen werknemers en zelfstandigen weg te werken. Dit onderscheid dat een tijdje niet meer bestond werd in 2008 weer in het leven geroepen door de plotse wijziging in de houding van de RVP.

Zich bewust van de vele moeilijkheden (meer bepaald juridisch, technisch, administratief en op het vlak van de informatica) waarmee de RVP geconfronteerd wordt, maar overtuigd dat de rechtszekerheid hierop moet voorrang krijgen, heeft het College een officiële aanbeveling gericht aan de RVP.

Officiële aanbeveling

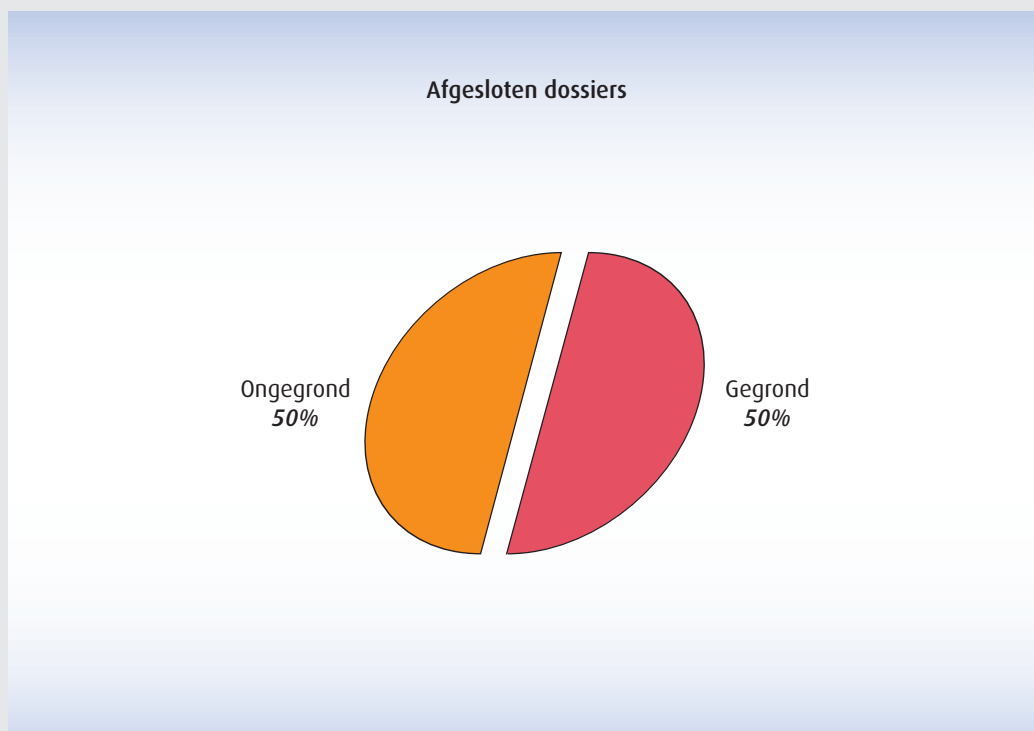
Het College beveelt aan de RVP aan:

1. voor het betrokken dossier de kalenderjaren waarvoor het pensioen niet werd uitbetaald aangezien de grens inzake toegelaten arbeid met meer dan 15 % werd overschreden, toe te voegen aan de in aanmerking genomen beroepsloopbaan;
2. voor de gelijkaardige dossiers uit het verleden, heden en toekomst zijn werkwijze aan te passen zoals in punt 1 en een gelijke behandeling te waarborgen voor alle gepensioneerden die een pensioen als werknemer genieten.

De betalingsdiensten van de Rijksdienst voor Pensioenen (RVP)

De Rijksdienst vervult twee kernopdrachten in de pensioensector. Hij kent het pensioen toe aan de gewezen werknemers en betaalt de pensioenen uit aan de gepensioneerde werknemers en zelfstandigen. Deze afdeling is gewijd aan de betalingsdiensten.

Eindresultaat in de afgesloten dossiers

Opmerkelijke dossiers

Schorsing van de betaling van het pensioen ingevolge de overschrijding van de grenzen inzake toegelaten arbeid – Onvolledige motivering van de beslissing met betrekking tot het lopende jaar – Gedeeltelijke terugvordering van onverschuldigde pensioenbedragen door compensatie op achterstallen – Terugkerende vergissingen – Rechtzettingen na onze interventie

Dossier 16149 – 16251 – 16413 – 16679 – 16856 en andere

De toepassing van de regels inzake de cumulatie van een pensioen met inkomsten uit een beroepsactiviteit zijn het voorwerp van vele klachten en dit vanaf de oprichting van de Ombudsdienst Pensioenen in 1999. De terugvorderingsmodaliteiten van teveel ontvangen pensioenbedragen indien a posteriori wordt vastgesteld dat de inkomsten uit de activiteit de toegelaten grensbedragen overschrijden, vormen hierin een belangrijk motief. In 2009 ontvingen wij meer bezwaren dan de vorige jaren aangaande deze problematiek.

De feiten

1ste geval

De heer Zenatti (dossier 16149) geniet sedert 1989 een rustpensioen op basis van het gezinsbedrag. Sedert meerdere jaren oefent de echtgenote van de heer Zenatti een beroepsactiviteit uit. Tot 2008 heeft de RVP deze inkomsten niet gecontroleerd.

In december 2008 zendt de RVP hem een dubbele beslissing. Rekening houdende met het feit dat de inkomsten van zijn echtgenote in 2005 de toegelaten grensbedragen overschreden hebben, wordt zijn pensioen teruggebracht tot het bedrag als alleenstaande van 1 januari 2005 tot en met 31 december 2005. Dezelfde vaststelling voor het jaar 2006 leidt tot dezelfde vermindering voor de periode van 1 januari 2006 tot en met 31 december 2006. Voor het jaar 2007 beschikt de RVP nog niet over de inkomsten van de

echtgenote van de heer Zenatti. Desondanks en dus zonder enige motivering wordt het pensioen van het jaar 2007 eveneens teruggebracht tot het bedrag als alleenstaande.

In januari 2009 wordt de RVP erover ingelicht dat de echtgenote elke activiteit heeft stopgezet op 31 augustus 2008 en dat bijgevolg de toegelaten grenzen voor het jaar 2008 niet werden overschreden.

De RVP zendt een beslissing aan de betrokkene waarin het gezinspensioen opnieuw betaalbaar is vanaf 1 januari 2008. Er ontstonden achterstallen voor de periode van januari tot einde maart 2009. Bij de berekening in april 2009 voert de RVP een compensatie door en vermindert hij de schuld (over de jaren 2005, 2006 en 2007) met de achterstallen.

De heer Zenatti is niet akkoord met deze werkwijze temeer daar hij in januari 2009 een aanvraag tot verzaking aan de schuld heeft ingediend en deze aanvraag een opschortend effect heeft indien hij binnen de maand na de betekening van de beslissing werd ingediend. Op het ogenblik van de regularisatie had de Raad voor uitbetaling van de voordelen nog geen uitspraak gedaan over zijn dossier.

2de geval

De heer Bernard (dossier 16856) ondervond ongeveer hetzelfde. De RVP verminderde zijn schuld door compensatie op pensioenachterstallen.

3de geval

De heer Coppens (dossier 16679) klaagt zich over het feit dat de RVP in mei 2009 een som van bijna 50.000 euro terugvordert omdat hij de toegelaten jaargrens sedert 1 januari 2005 zou overschreden hebben.

Uit het onderzoek blijkt inderdaad dat de heer Coppens de limieten overschreden heeft. Evenwel in de beslissingen van de RVP van mei 2009 waarin de overschrijding werd vastgesteld is de motivering niet conform de wet.

Voor de jaren 2005 en 2006 is er geen probleem: de feiten zijn gekend en de schorsing van de betaling werd correct gemotiveerd. Dit is niet het geval voor de twee volgende jaren (2007 en 2008). De beslissing die de heer Coppens heeft ontvangen spreekt zelfs niet over deze jaren. De RVP gaat onmiddellijk over tot de vaststelling dat het pensioen volledig betaalbaar wordt vanaf 1 januari 2009 omdat betrokkene vanaf dan elke beroepsactiviteit heeft stopgezet.

4de geval

Mevrouw De Jong (dossier 16413) leeft feitelijk gescheiden van haar echtgenoot die opgesloten is. Omdat haar eigen inkomsten de toegelaten grens overschrijden en haar niet toelaten om de helft van het gezinspensioen te ontvangen, neemt de RVP de beslissing om aan de echtgenoot het bedrag als alleenstaande toe te kennen vanaf 1 januari 2006.

Voor de eerste periode (van 1 januari 2006 tot 31 december 2007) vermeldt de beslissing de motivering van de schorsing van het gezinsbedrag. Voor de periode die daarop volgt (vanaf 1 januari 2008) motiveert de beslissing de schorsing van het pensioen niet.

5de geval

In december 2007 licht de heer Parent (dossier 16251) de RVP erover in dat hij een beroepsactiviteit uitoefent waarvan de inkomsten de toegelaten jaargrenzen niet overschrijden. Hij vermeldt niet vanaf wanneer zijn inkomsten zullen beperkt worden. Op 1 augustus 2008 verklaart hij de toegelaten grenzen te respecteren vanaf 1 mei 2008. Hoewel de overschrijding van de jaargrenzen moet geëvalueerd worden op basis van een kalenderjaar en niet op basis van een gedeelte daarvan neemt de RVP genoegen met deze verklaring en stelt hij het pensioen vanaf 1 januari 2008 in betaling zonder bijkomende inlichtingen te vragen.

Na onderzoek stelt de RVP evenwel vast dat de betrokkene de grenzen overschreden heeft in 2006 en 2007. Bij bewarende maatregel en zonder voorafgaande verwittiging beslist de RVP om het pensioen te schorsen vanaf 1 september 2008.

In de loop van de maand oktober 2008 verklaart de werkgever van de heer Parent dat de jaargrenzen niet meer overschreden worden sedert 1 januari 2008. Het duurt nog 5 maanden, tot maart 2009 vooraleer het pensioen opnieuw betaalbaar gesteld wordt.

Vanaf augustus 2009 wordt de schuld voor de jaren 2006 en 2007 ingehouden op het pensioen op basis van 10 % van het maandbedrag.

Bedenkingen

Artikel 1235 van het Burgerlijk Wetboek stelt: "Iedere betaling onderstelt een schuld : hetgeen betaald is zonder verschuldigd te zijn, kan worden teruggevorderd". De terugvordering van een schuld vereist bijgevolg slechts twee voorwaarden: het bestaan van een betaling en het onverschuldigd karakter ervan.

Mag de terugvordering van een onverschuldigd pensioenbedrag eventueel gedaan worden door "compensatie", dit is door wederzijdse uitdoving van twee schulden zoals voorzien in artikel 1289 van het Burgerlijk Wetboek?

Het antwoord is overduidelijk nee omdat het hier niet handelt over de compensatie tussen schulden van privaatsrecht maar wel over de (mogelijke) compensatie van een sociale uitkering.

De compensatie inzake sociale voordelen wordt door het Gerechtelijk Wetboek voorzien door specifieke bepalingen.

Immers, artikel 1410, § 4, 9de lid van het Gerechtelijk Wetboek stelt het volgende:

"De instelling of dienst die een voordeel uitbetaalt, voorzien in §§ 1 en 2⁵³, en met terugwerkende kracht verkregen, kan van de vervallen en nog niet uitbetaalde bedragen het bedrag van de eerdere prestaties die niet samen met bedoelde voordelen mogen worden genoten, afhouden ten voordele van de instelling of dienst die ten onrechte uitbetaald heeft."

Uit de lezing van dit lid blijkt duidelijk dat de compensatie bedoeld is tussen instellingen van sociale zekerheid en niet tussen een van deze instellingen en een particulier. Bovendien betreft het een compensatie van twee schulden betreffende prestaties die onderling niet cumuleerbaar zijn (bijvoorbeeld, onvoorwaardelijk pensioen en voorwaardelijk pensioen, pensioenen en ongeschiktheidsuitkering, ...).

Wij kunnen enkel tot het besluit komen dat de compensatie tussen onverschuldigde pensioenbedragen en pensioenachterstallen niet toegelaten is.

In alle bovenstaande dossiers heeft de RVP ons bevestigd dat er een beoordelingsfout was gemaakt.

Telkens werd het principe van een afzonderlijke berekening van de periodes (achterstallen enerzijds, schulden anderzijds) niet gerespecteerd. Telkens werd de volledige periode in aanmerking genomen met als gevolg een verrekening van nog niet betaalde achterstallen in de afrekening van de schuld.

Wij vroegen aan de RVP om ons de instructies te preciseren die door de diensten moeten gevolgd worden bij de controle van een cumulatie van beroepsinkomsten met pensioenen.

De RVP onderscheidt twee gevallen wanneer de inkomsten van het jaar voorafgaand aan het jaar waarin de controle plaats vindt de limiet overschrijden.

Wanneer de beroepsinkomsten van het lopende jaar reeds gekend zijn, via informatie beschikbaar in de individuele rekening bij CIMIRE of via een antwoord op het controleformulier⁵⁴ neemt de RVP een beslissing die met deze gegevens rekening houdt.

Wanneer de inkomsten uit het lopende jaar nog niet gekend zijn, zendt de RVP een brief aan de gepensioneerde met de vraag of zijn beroepsinkomsten al dan niet beperkt worden tot de toegelaten grens. Indien de gepensioneerde antwoordt, wordt hiermee rekening gehouden voor het lopende jaar. Indien de gepensioneerde niet antwoordt, neemt de RVP een beslissing van schorsing van het pensioen vanaf 1 januari van het voorgaande jaar.

De beslissing om de schorsing van het pensioen te handhaven is zo ondergeschikt aan de inlichtingen die bij de gepensioneerde worden gevraagd.

Uitzonderlijk neemt de RVP een dergelijke beslissing zonder bijkomende inlichtingen te vragen. Dit is het geval wanneer blijkt dat de betrokkene de toegelaten jaargrens reeds meerdere jaren met 15 % of meer overschreden heeft⁵⁵.

⁵³ Artikel 1410, § 1, 2° van het Gerechtelijk Wetboek stelt dat artikel 1409 onder andere toepasbaar is op "pensioenen, aanpassingsuitkeringen, renten, rentebijlagen of als pensioen geldende voordelen betaald krachtens een wet, een statuut of een overeenkomst"

⁵⁴ Dit formulier wordt jaarlijks in juni of juli aan de gepensioneerden die verklaarden een beroepsactiviteit uit te oefenen binnen de toegelaten grens toegestuurd.

⁵⁵ Volgens de RVP betreft het merendeel van de gevallen dossiers waarin geen voorafgaande verklaring van tewerkstelling gebeurde. Deze dossiers worden elektronisch opgevolgd op basis van de informatie van CIMIRE.

Wanneer nadien vastgesteld wordt dat het pensioen voor het lopende jaar wel degelijk betaalbaar is wordt een verbeterende afrekening gemaakt. Vaak heeft deze afrekening als effect een vermindering van de oorspronkelijke schuld.

Daar de herberekening van de schuld op het zelfde ogenblik gebeurt als de nieuwe in betalingstelling van het pensioen is het noodzakelijk om de nodige maatregelen te nemen opdat de periodes van achterstallen en van schuld gescheiden blijven.

Conclusie

Wij stellen in verschillende dossiers vast dat de RVP wel degelijk een doorgedreven onderzoek doet voor de voorbije jaren inzake toegelaten arbeid maar dat dit onderzoek haast nooit gebeurt voor de inkomsten van het lopende jaar.

Wanneer de RVP vaststelt dat een gepensioneerde verschillende jaren na mekaar de toegelaten jaargrens overschreden heeft komt het regelmatig voor dat hij zonder voorafgaande informatie besluit dat ook voor het lopende jaar er een overschrijding zal zijn.

Door deze werkwijze verlengt de RVP op willekeurige wijze de periode tijdens dewelke het pensioen geschorst of verminderd wordt zonder over bewijskrachtige documenten te beschikken voor deze verlenging. De RVP verdedigt zijn standpunt door zijn bekommernis voor het voorkomen van een eventuele verhoging van de schuld.

Dit argument weegt volgens ons niet op tegen het feit dat de beslissing tot schorsing of vermindering van het pensioen niet afdoende gemotiveerd is op basis van artikel 3 van de wet van 29 juli 1991 betreffende de uitdrukkelijke motivering van de bestuurshandelingen dat stelt dat: "De opgelegde motivering moet in de akte de juridische en feitelijke overwegingen vermelden die aan de beslissing ten grondslag liggen. Zij moet afdoende zijn."

Deze fundamentele vereiste wordt voor wat betreft de sociale zekerheidsinstellingen aangevuld door de bepalingen van de wet van 11 april 1995 tot invoering van het «handvest» van de sociaal verzekerde dat een aantal verplichte vermeldingen opsomt:

"Artikel 14. De beslissingen tot toekenning of weigering van de prestaties moeten de volgende vermeldingen bevatten :

- 1° de mogelijkheid om voor de bevoegde rechtbank een voorziening in te stellen;
- 2° het adres van de bevoegde rechtscolleges;
- 3° de termijn om een voorziening in te stellen en de wijze waarop dit moet gebeuren;
- 4° de inhoud van de artikelen 728 en 1017 van het Gerechtelijk Wetboek;
- 5° de referenties van het dossier en van de dienst die het beheert;
- 6° de mogelijkheid om opheldering te verkrijgen omtrent de beslissing bij de dienst die het dossier beheert of bij een aangewezen voorlichtingsdienst.

Indien de beslissing de in het eerste lid genoemde vermeldingen niet bevat, gaat de termijn om een voorziening in te stellen niet in.

De Koning kan bepalen dat het eerste lid niet van toepassing is op de prestaties die Hij bepaalt.

Artikel 15. De beslissingen tot terugvordering van onverschuldigd betaalde bedragen moeten, naast de vermeldingen omschreven in artikel 14, de volgende aanduidingen bevatten :

- 1° de vaststelling dat er onverschuldigde bedragen zijn betaald;
- 2° het totale bedrag van wat onverschuldigd is betaald, alsmede de berekeningswijze ervan;
- 3° de inhoud en de referenties van de bepalingen in strijd waarmee de betalingen zijn gedaan;
- 4° de in aanmerking genomen verjaringstermijn;
- 5° in voorkomend geval, de mogelijkheid voor de instelling van sociale zekerheid om van de terugvordering van onverschuldigd betaalde bedragen af te zien en de procedure die hiervoor moet worden gevolgd;
- 6° de mogelijkheid om een met redenen omkleed voorstel tot terugbetaling in schijven voor te leggen.

Indien de beslissing de in het eerste lid genoemde vermeldingen niet bevat, gaat de termijn om een voorziening in te stellen niet in."

Ingevolge onze bemerkingen erkent de RVP dat de beslissingen die hij moet nemen inzake de niet toegelaten cumulatie van beroepsinkomsten met een pensioen soms niet afdoende gemotiveerd zijn, meer in het bijzonder inzake het lopende jaar.

Wij nodigden de RVP dan ook uit om zijn werkwijze aan te passen zodat alle gepensioneerden die de toegelaten jaargrenzen overschreden in voorbije jaren systematisch ondervraagd zouden worden over hun inkomsten van het lopende jaar om te vermijden dat zij, indien uit dit onderzoek blijkt dat zij in het lopende jaar de grens respecteren, hun pensioen onterecht geschorst zien. De RVP belooft om de inhoud van zijn beslissingen te herbekijken en de motivering ervan te verbeteren.

Inzake de compensatie die ten onrechte wordt uitgevoerd tussen schuld en achterstallen afkomstig uit verschillende periodes bevestigt de RVP ons dat het hier over individuele gevallen gaat en niet over een vaste praktijk.

De RVP aanvaardt voor alle betrokken dossiers een herberekening te maken volgens de correcte werkwijze. De gepensioneerden die zich bij ons⁵⁶ beklaagden hebben hun achterstallen waarop zij recht hadden ontvangen.

Wij vragen aan de RVP om meer aandacht aan dit punt te besteden. Het aantal klachten dat wij hierover in 2009 ontvangen hebben wijst erop dat dergelijke vergissingen niet zeldzaam zijn. Als wij hierover nog klachten zouden ontvangen, komen wij hierop desnoods terug.

Algemeen vinden wij dat de gepensioneerde duidelijkheid moet kunnen hebben over het totale plaatje. Hij moet precies weten welke feiten hem ten laste worden gelegd, tegen welke wettelijke bepalingen hij een inbreuk pleegde en bij de terugvordering van een schuld moet hij eenvoudig kunnen nagaan of hij de vermelde bedragen wel degelijk heeft ontvangen en het teruggevorderde bedrag kunnen verifiëren.

Solidariteitsbijdrage – Automatische terugbetaling van onverschuldigde inhoudingen vanaf 2010

Dossier 16256

De feiten

In januari 2009 kent de RVP aan mevrouw Nuyts een rustpensioen toe van 1.552,56 euro bruto per maand. Volgens de inlichtingen waarover de RVP beschikt, geniet mevrouw Nuyts nog een extra-legaal pensioen van 1.412,01 euro bruto per maand. Gelet op het totale pensioenbedrag legt de wet aan de RVP op om, onder andere, een solidariteitsbijdrage in te houden van 2 %.

De RVP houdt in januari en februari 2009 bijgevolg 59,29 euro solidariteitsbijdrage in. Pas in maart 2009 wordt de RVP erover ingelicht dat het extra-legaal pensioen werd omgezet in een kapitaal en dat het extra-legaal pensioen sedert november 2008 niet meer betaald wordt.

Vanaf de betaling van maart 2009 houdt de RVP met deze nieuwe situatie rekening. De solidariteitsbijdrage wordt teruggebracht tot 23,28 euro per maand. Dit betekent dat er in de maanden januari en februari 2009 een bedrag van 72,02 euro teveel solidariteitsbijdrage werd ingehouden.

De RVP heeft de situatie wel rechtgezet op basis van de nieuwe inlichtingen maar stort de teveel ingehouden bijdragen niet terug zonder uitdrukkelijke vraag van betrokkene.

Na onze interventie bekomt mevrouw Nuyts einde maart 2009 de terugbetaling van de teveel ingehouden solidariteitsbijdrage. Ook de teveel ingehouden bedrijfsvoorheffing voor de maanden januari en februari wordt haar teruggestort.

Bedenkingen

De administratieve afhandeling inzake de solidariteitsbijdrage gebeurt op basis van artikel 68 ter van de wet van 30 maart 2004 houdende sociale bepalingen.

Wanneer de gepensioneerde een pensioen geniet ten laste van de RVP en van tenminste één ander pensioen is de werkwijze als volgt:

⁵⁶ De afrekening die de RVP toestuurt is zeer ingewikkeld (misschien onvermijdelijk). Dit maakt dat velen onder hen zelfs niet opmerken dat er een compensatie gebeurde tussen de schuld en het saldo aan achterstallen of als ze het opmerken, verkiezen zij soms deze oplossing die volgens hen, hoewel foutief, het voordeel heeft dat de terug te betalen som vermindert.

- het RIZIV – dat instaat voor het beheer van het pensioenkadaster – deelt aan de RVP de gegevens met betrekking tot de andere pensioenen mee. Deze communicatie gebeurt om de drie maanden door een elektronische gegevensstroom via de Kruispuntbank van de sociale zekerheid;
- de RVP stelt het bedrag van de solidariteitsbijdrage vast conform de wettelijke bepalingen;
- de inhouding op het pensioen ten laste van de RVP wordt verricht vanaf de betaling die volgt op de melding door het RIZIV.

De huidige reglementering voorziet niet in een berekening met terugwerkende kracht, noch in het geval dat er teveel, noch in het geval dat er te weinig ingehouden werd.

Inzake het pensioenkadaster is de huidige hoofdbekommernis om zo snel mogelijk over te schakelen van een melding per kwartaal naar een wekelijkse melding van nieuwe gegevens. De realisatie van dit project wordt voorzien in de loop van 2010. Deze aanpassing zal de tijd die nodig is om de correcte inhoudingen vast te stellen, aanzienlijk inkorten.

Wat de vraag van de terugbetaling van teveel ingehouden solidariteitsbijdrage betreft wijst de RVP erop dat elk geval afzonderlijk onderzocht wordt, ofwel op uitdrukkelijke vraag van de gepensioneerde ofwel ingevolge gegevens afkomstig van het RIZIV, een instelling, het Kadaster, ...

Conclusie

Inzake de solidariteitsbijdrage is de RVP, en hij niet alleen, afhankelijk van het bestaande systeem.

De onvolmaaktheden van het pensioenkadaster zijn gekend (gebrek aan correctheid van de geregistreerde gegevens, updates te veel gespreid, ...). Er wordt wel regelmatig werk gemaakt van verbeteringen. Wij denken hierbij aan het bijna gefinaliseerde project inzake de wekelijkse aanpassing van de gegevens in de plaats van een aanpassing om de drie maanden⁵⁷.

De gepensioneerden ontvangen bij elke wijziging van de pensioenen, die bij de berekening van de bijdragen in aanmerking moet genomen worden, een overzicht van de nieuwe toestand. Zij hebben hierdoor de mogelijkheid om te reageren in geval er problemen zijn. Wanneer er om het even welk probleem wordt signaleerd stelt de RVP alles in het werk om de berekening aan te passen en in voorkomend geval de teveel ingehouden bijdragen terug te storten.

In de loop van 2010 zal een performantere informaticatoepassing moeten toelaten om sneller dan voordien de dossiers waarin onjuistheden opduiken te herkennen en om automatisch, zonder uitdrukkelijke vraag, de teveel ingehouden bijdragen terug te storten.

Bedrijfsvoorheffing op het vakantiegeld van gepensioneerden – Nieuwe berekeningswijze vanaf 2009 – Enige schaal die niet toelaat om rekening te houden met gezinslast of handicap.

Dossier 16563 – 16644 – 16664 – 16672 – 16855

De feiten

De heer Debolle geniet een rustpensioen op basis van het gezinsbedrag. Dit pensioen bedraagt 1.357 euro. Op dit bedrag betaalt hij geen bedrijfsvoorheffing omdat er slechts vanaf een belastbaar bedrag van 1.485 euro een bedrijfsvoorheffing verschuldigd is.

In mei 2009 ontvangt hij samen met zijn pensioen ook het vakantiegeld. Dit bedraagt 711,01 euro in zijn geval. De RVP houdt op het totale bedrag een bedrijfsvoorheffing in van 71,10 euro.

Ook de heer Peereboom ontvangt een pensioen op basis van het gezinsbedrag. Dit pensioen bedraagt 1.239 euro. De RVP houdt een bedrijfsvoorheffing in van 5 % of 35,55 euro op zijn vakantiegeld.

Beide klagers, net zoals de andere klagers die zich tot ons wendden, vinden het niet normaal dat zij een bedrijfsvoorheffing op het vakantiegeld moeten betalen terwijl zij geen bedrijfsvoorheffing moeten betalen op hun gewone pensioen.

⁵⁷ Zie Jaarverslag 2008, p. 107-110

Bedenkingen

In een vorig Jaarverslag bespraken wij de problematiek van de bedrijfsvoorheffing op het vakantiegeld (JV 2008, p. 113 – 113).

Ter herinnering. In mei 2008 zagen vele gepensioneerden om verschillende redenen⁵⁸ een belangrijke verhoging van de bedrijfsvoorheffing op het in die maand betaalde bedrag.

Ingevolge het grote aantal klachten die hieruit voortvloeiden en de enorme mediabelangstelling heeft de regering beslist om de wetgeving aan te passen. De bedrijfsvoorheffing werd in augustus 2008 aan vele gepensioneerden geheel of gedeeltelijk terugbetaald.

De Minister van Financiën beloofde een meer structurele oplossing voor de toekomst.

Deze structurele oplossing kreeg vorm door artikel 40 van het koninklijk besluit van 5 december 2008⁵⁹ dat vanaf 1 januari 2009 een specifieke berekening van de bedrijfsvoorheffing op het vakantiegeld voorziet.

Het percentage van 2 tot 39 % dat op het vakantiegeld wordt ingehouden wordt voortaan vastgesteld in functie van het belastbare maandbedrag van het pensioen

Belastbaar maandbedrag van het pensioen	Percentage bedrijfsvoorheffing op het vakantiegeld
tot 1.049,99 euro	0
van 1.050,00 euro tot 1.149,99 euro	2
van 1.150,00 euro tot 1.349,99 euro	5
van 1.350,00 euro tot 1.599,99 euro	10
van 1.600,00 euro tot 1.849,99 euro	15
van 1.850,00 euro tot 2.149,99 euro	20
van 2.150,00 euro tot 2.599,99 euro	25
van 2.600,00 euro tot 3.149,99 euro	30
van 3.150,00 euro tot 3.449,99 euro	35
van 3.450,00 euro tot 3.649,99 euro	37
van 3.650,00 euro tot 3.899,99 euro	38
Boven 3.900,00 euro	39

Deze nieuwe berekeningswijze biedt een oplossing voor de problemen van de vorige jaren. Immers, voordien zagen velen de bedrijfsvoorheffing sterk verhogen omdat zij in een hoger bedrijfsvoorheffingschaal terechtkwamen door de betaling van het vakantiegeld. Voortaan wordt voor de bedrijfsvoorheffing die ingehouden wordt op het vakantiegeld gekeken naar het maandbedrag van het pensioen.

Een nieuw probleem stak de kop op. In tegenstelling met hoe de bedrijfsvoorheffing op het gewone pensioen wordt berekend, wordt hier een enige schaal toegepast. Er wordt met andere woorden geen rekening gehouden met gezinslast (echtgenoot, kinderen, ...) of met een handicap.

Dit heeft tot gevolg dat vele gepensioneerden (naar schatting 22.000) die een gezinspensioen genieten waarop geen bedrijfsvoorheffing wordt ingehouden in de maand mei 2009 hun bedrag toch verminderd zien met een bedrijfsvoorheffing.

⁵⁸ Drie factoren speelden een essentiële rol: slechts de toepassing van een nieuw fiscaal barema op 1 januari 2008, de twee kort na elkaar volgende indexerings (januari en mei 2008) en tot slot de bijzonder berekeningswijze van de bedrijfsvoorheffing op het vakantiegeld.

⁵⁹ Bijlage III van het koninklijk besluit tot uitvoering van het wetboek van de inkomstenbelasting 1992 (schalen en regels die van toepassing zijn om de bedrijfsvoorheffing vast te stellen bij de bron verschuldigd op inkomsten betaald of toegekend vanaf 1 januari 2009).

Conclusie

Alle dossiers die door de Ombudsdienst werden onderzocht, werden door de pensioendienst volgens de geldende regels correct behandeld.

Wij gaven aan alle gepensioneerden een volledige uitleg met betrekking tot de ingehouden bedrijfsvoorheffing.

Wat het probleem zelf betreft, begrijpen wij dat het niet altijd eenvoudig is in nieuwe bepalingen rekening te houden met alle mogelijke situaties.

Op een Parlementaire vraag heeft de Minister van Financiën het volgende geantwoord:

“Ingevolge problemen in 2008 inzake de bedrijfsvoorheffing die op het vakantiegeld van de gepensioneerden moet worden ingehouden, heeft mijn administratie een meer structurele oplossing uitgewerkt op grond van simulaties. Deze oplossing werd ingevoerd op de inkomsten betaald of toegekend vanaf 1 januari 2009. Meer bepaald wordt het maandelijks pensioen niet meer samengevoegd met het vakantiegeld voor de berekening van de bedrijfsvoorheffing op dit vakantiegeld. Er werd geopteerd voor een percentage bedrijfsvoorheffing dat gebaseerd is op het bedrag van het maandelijks pensioen. Deze werkwijze is identiek aan deze van de berekening van het vakantiegeld op de bezoldigingen. Bij de berekening van de bedrijfsvoorheffing op het vakantiegeld van werknemers wordt echter nog een vermindering toegekend op basis van de kinderen ten laste. Aangezien het hier gepensioneerden betreft werd afgezien van deze ingewikkelde berekening. Ook voor de berekening van de bedrijfsvoorheffing op het vakantiegeld van de werknemers wordt geen vermindering voor gehandicapten toegekend. (...)

Mijn administratie beschikt niet over de cijfers van de gepensioneerden die dit jaar voor het eerst bedrijfsvoorheffing moeten betalen op hun vakantiegeld en heeft momenteel ook geen weet van eventuele klachten met betrekking tot dit onderwerp. Het lijkt mij tevens zeer onwaarschijnlijk dat gepensioneerden met een minimumpensioen nu voor het eerst bedrijfsvoorheffing op het vakantiegeld moeten betalen⁶⁰. In het geval van alleenstaanden ligt de minimumgrens waarop 2 procent bedrijfsvoorheffing verschuldigd is immers hoger dan de minimumgrens van het maandelijks pensioen waarop bedrijfsvoorheffing is verschuldigd. (...)⁶¹

Ondanks deze verklaring van de Minister vraagt het College zich toch af of het niet aangewezen zou zijn om verschillende schalen voor bedrijfsvoorheffing in te stellen naargelang de gepensioneerde een pensioen geniet op basis van het gezinsbedrag of op basis van het bedrag als alleenstaande.

Dit zou vermijden dat gepensioneerden met een gezinspensioen die nooit bedrijfsvoorheffing verschuldigd zijn toch een bedrijfsvoorheffing moeten betalen op het vakantiegeld. Dit voorschot op belastingen zal hun meer dan waarschijnlijk toch worden terugbetaald twee jaar later.

Intresten van rechtswege in toepassing van het Handvest van de sociaal verzekerde – Bijzonder tarief in sociale zaken vanaf januari 2009

Dossier 16799

De feiten

De heer Seghers vraagt in januari 2008 zijn pensioen aan in de regeling voor werknemers en in deze voor zelfstandigen. Het pensioen moet ingaan op 1 januari 2009.

Het onderzoek van het dossier loopt zowel bij de RVP als bij het RSVZ vertraging op.

De RVP betekent op 23 februari 2009 zijn beslissing en stelt het pensioen op 30 maart 2009 in betaling. Het RSVZ neemt de pensioenbeslissing op 25 februari 2009, de achterstallen worden op 15 april 2009 betaald.

De heer Seghers vraagt aan beide pensioendiensten of de laattijdige betaling van zijn pensioenen hem recht geeft op intresten.

Hij ontvangt van beide diensten een positief antwoord. Hij stelt echter een verschil vast in de berekening van de intresten tussen beide diensten. De RVP past een intrestvoet van 5,5 % toe terwijl het RSVZ een intrestvoet van 7 % hanteert.

⁶⁰ De Minister bedoelt hier het gewaarborgd minimumpensioen voor een volledige loopbaan als werknemer dat in mei 2009 voor een alleenstaande 975,60 euro bedraagt. Voor een gezin bedraagt het minimumpensioen 1.219,11 euro en ligt dus hoger dan het basisbedrag waarop een bedrijfsvoorheffing van 5 % op het vakantiegeld verschuldigd is.

⁶¹ Kamer van Volksvertegenwoordigers, Beknopt verslag, Commissie voor de Financiën en de begroting, 19 mei 2009, vraag nr. 13219 van de heer Luc Goutry (CD&V) aan de Vice-Eerste Minister en Minister van Financiën en Institutionele hervormingen over “de inhouding van bedrijfsvoorheffing op het vakantiegeld voor gepensioneerden”, p. 12-15

Om dit te begrijpen, wendt hij zich tot het College.

Bedenkingen

Verwijlntresten worden toegekend in het geval van een vertraging in de uitvoering van een verplichting die de betaling van een geldsom als voorwerp heeft. In het geval van de betaling van een pensioen betreft het een wettelijke verplichting.

Artikel 1153 van het Burgerlijk Wetboek stelt:

“Inzake verbintenissen die alleen betrekking hebben op het betalen van een bepaalde geldsom, bestaat de schadevergoeding wegens vertraging in de uitvoering nooit in iets anders dan in de wettelijke intrest, behoudens de bij wet gestelde uitzonderingen.

Deze schadevergoeding is verschuldigd zonder dat de schuldeiser enig verlies hoeft te bewijzen.

Zij is verschuldigd te rekenen van de dag der aanmaning tot betaling, behalve in het geval de wet ze van rechtswege doet lopen. (...)”

In principe worden de verschuldigde intresten berekend tot op het ogenblik van de betaling van de achterstallen.

Sedert 1 januari 1997 zijn in toepassing van artikel 20 van de wet van 11 april 1995 tot invoering van het “handvest” van de sociaal verzekerde van rechtswege intresten verschuldigd bij een laattijdige betaling van voordelen toegekend door sociale zekerheidsinstellingen.

De bijzondere bepaling voorzien in artikel 20 stelt dat de intresten van rechtswege lopen vanaf het moment dat het voordeel opeisbaar is.

De wet bepaalt de intrestvoet die moet toegepast worden.

De berekeningswijze van de wettelijke intresten werd vanaf 1 januari 2007 gewijzigd door artikel 87 van de programmawet van 27 december 2006. Deze komt overeen met het gemiddelde van de Euribor-rentevoet op één jaar gedurende de maand december, afgerond naar de hoger gelegenheid van 0,25 % en vermeerderd met 2 %. De FOD Financiën maakt elk jaar, in de loop van de maand januari, de nieuwe intrestvoet bekend in het Belgisch staatsblad.

Voor het jaar 2009 bedroeg de intrest in burgerlijke en handelszaken 5,5 %.

In sociale zaken heeft de programmawet van 8 juni 2008 evenwel een specifieke rentevoet ingevoerd.

Vanaf 1 januari 2009 is de wettelijke intrestvoet in sociale zaken vastgesteld op 7 % zelfs indien de sociale bepalingen verwijzen naar de wettelijke intrestvoet in burgerlijke zaken en voor zover er niet uitdrukkelijk van afgeweken wordt in de sociale bepalingen.

Conclusie

Ingevolge onze interventie heeft de RVP de aan de heer Seghers verschuldigde intresten opnieuw berekend aan 7 % in de plaats van aan 5,5 %.

Volgens de eerste berekening had de heer Seghers recht op 21,65 euro intresten. Volgens de nieuwe berekening heeft hij recht op 47,03 euro.

Wij vragen aan de RVP om in alle dossiers de intresten die in 2009 berekend werden of nog moeten berekend worden, te verrichten op basis van de wettelijke voorschriften.

Pensioen van de maand van overlijden – Risico van een automatische en voorbarige schorsing van de betalingen – Nieuwe, meer betrouwbare geïnformatiseerde toepassing

Dossier 17169

De feiten

Sinds november 2006 genoot de heer Jacques een rustpensioen in de regeling voor werknemers berekend op basis van het gezinsbedrag. Zijn pensioen werd iedere maand rond de 25ste op zijn rekening gestort.

De heer Jacques is overleden op 1 augustus 2009. Op 6 augustus 2009 werd de RVP ingelicht over het overlijden. Hij schorste meteen de betaling van het gezinspensioen. Hierdoor wordt het maandbedrag van augustus, dat in principe eind augustus moest betaald worden, niet meer betaald.

Geheel in overeenstemming met de wet heeft de RVP vanaf de eerste dag van de maand volgend op het overlijden, dus vanaf 1 september 2009, aan de weduwe van de heer Jacques een overlevingspensioen toegekend.

Bij het onderzoek van het dossier heeft de RVP niet opgemerkt dat het maandbedrag van de maand augustus 2009 nog verschuldigd was aan de weduwe. Bijgevolg heeft mevrouw Jacques voor deze maand niets ontvangen.

Bedenkingen

Het pensioen van de gerechtigden die in België wonen en dat ingaat vanaf 1 augustus 2005 wordt per overschrijving rond de 25ste van de maand betaald, per assignatie rond de 30ste van de maand. De pensioenen die voor 25 augustus 2005 werden toegekend worden echter eerder betaald⁶².

Zij die hun pensioen rond de 25ste ontvangen worden bijgevolg alsmear talrijker en zullen binnen enkele jaren de meerderheid uitmaken.

Bij een overlijden van een gepensioneerde ontvangt de RVP de informatie die door het gemeentebestuur wordt ingevoerd en geregistreerd in het Rijksregister der natuurlijke personen op elektronische wijze ("mailbox) via de Kruispuntbank voor de sociale zekerheid (KSZ).

De ontvangst van deze gegevens leidt bij de RVP automatisch tot een schorsing van het pensioen zonder enige manuele tussenkomst.

Wat gebeurt er nu wanneer de overledene gehuwd was?

In principe moet de langstlevende echtgenoot geen stappen ondernemen ten aanzien van de RVP. Wanneer de weduwe of weduwnaar voldoet aan de voorwaarden om een overlevingspensioen te kunnen genieten, wordt het dossier ambtshalve onderzocht door de RVP.

Als alles normaal verloopt kan de langstlevende echtgenoot al een (voorlopig) overlevingspensioen krijgen vanaf de maand volgend op het overlijden.

Deze procedure is dus vrij snel en werd de laatste jaren nog versneld dank zij de informatisering van de voornaamste stappen in het onderzoek.

Nochtans kan het soms iets te snel gaan, in het bijzonder voor wat betreft het pensioen van de maand van overlijden.

Immers, de langstlevende echtgenoot die op het ogenblik van het overlijden samenleeft met de gepensioneerde heeft altijd recht op het pensioen van de maand van overlijden, of dit nu bij het begin, in het midden of op het einde van de maand betaald wordt.

Gebeurt de betaling op rekening dan wordt het maandbedrag van de maand van overlijden op de gebruikelijke datum gestort en vrijgemaakt voor de langstlevende echtgenoot. Daartoe stuurt de RVP een brief aan de bank van de begunstigde.

In het geval de betaling via postassignatie gebeurt (komt steeds minder voor) is de procedure iets omslachtiger. Dan moet de RVP een nieuwe betaling uitvoeren ten voordele van de langstlevende echtgenoot onder de vorm van achterstallen na overlijden.

Wanneer nu het overlijden plaatsvond bij het begin van de maand en de betaling pas aan het einde van de maand moet gebeuren kan het gebeuren dat de reactie van de RVP "te snel" is.

Immers, op het ogenblik dat het overlijden via mailbox aan de RVP gemeld wordt, stopt de RVP onmiddellijk en automatisch de betaling. Indien dit gebeurt vooraleer de betalingsopdracht van de lopende maand aan de betalingsinstelling werd gegeven, volgt er geen betaling meer voor de maand van overlijden.

⁶² De voornaamste vervaldagen zijn de volgende:

- de 6de: betaling per assignatie en per overschrijving van de pensioenen berekend op basis van het gezinsbedrag, de inkomensgarantie voor ouderen en het gewaarborgd inkomen voor bejaarden.
- de 14de: betaling per assignatie en per overschrijving van de pensioenen berekend op basis van het bedrag als alleenstaande en betaling per overschrijving van de overlevingspensioenen.
- de 20ste: betaling per assignatie van de overlevingspensioenen.

De enige mogelijkheid om hieraan te verhelpen is het ontdekken van deze niet-betaling tijdens het onderzoek van het overlevingspensioen.

Conclusie 1

In het geval van mevrouw Jacques werd tijdens het ambtshalve onderzoek van haar recht op een overlevingspensioen niet vastgesteld dat de maand van overlijden van haar echtgenoot niet betaald werd.

Na onze interventie heeft de RVP al het nodige gedaan om de betaling van de maand augustus 2009 aan de langstlevende echtgenoot te doen.

Hierbij maakte de RVP een andere fout door een verkeerd bedrag te betalen. Er werd teveel bedrijfsvoorheffing ingehouden op het pensioen.

Na onze tweede interventie werd in oktober 2009 nog een saldo van 247,48 euro aan mevrouw Jacques betaald.

In een dergelijke situatie zouden wij het waarderen indien de RVP zijn verontschuldigen had aangeboden voor het ongemak. Wij stellen vast dat de RVP dit niet spontaan deed.

Conclusie 2

Op ons verzoek heeft de RVP de geïnformatiseerde procedure inzake de melding van het overlijden van een gepensioneerde herbekeken.

Hij stelde vast dat het in sommige gevallen mogelijk is dat de informatie die hij via de KSZ van de gemeentebesturen ontvangt aanleiding geeft tot een te vroeg stopzetten van de betaling.

De RVP heeft een nieuwe informaticatoepassing ontwikkeld om in de toekomst gelijkaardige situaties te vermijden.

Deze nieuwe procedure zou moeten voorkomen dat de RVP nog betalingen schorst alvorens de betalingsopdracht van de maand van overlijden is verzonden.

Overname door de RVP van de betaling van de onvoorwaardelijke pensioenen zelfstandigen vanaf 1 januari 2009 – Vele verificaties nodig alvorens tot de uitvoering te kunnen overgaan – Betalingen geregulariseerd met vertraging – Gerechtigden weinig of slecht ingelicht over de praktische gevolgen van deze wijziging

Dossier 16344 – 16542

De feiten

De heer Toussaint beklagt zich erover dat hij sinds januari 2009 zijn onvoorwaardelijk pensioen niet meer ontvangt. Tot dan ontving hij 355 euro per kwartaal van zijn sociaal verzekeringsfonds.

De heer Yrèlès vraagt zich af waarom het bedrag van zijn onvoorwaardelijk pensioen verminderde vanaf 1 januari 2009.

Bedenkingen

Tot en met december 2008 ontvingen sommige vroegere zelfstandigen hun onvoorwaardelijk pensioen nog via hun sociaal verzekeringsfonds. Dit voordeel werd opgebouwd door storting van bijdragen vóór 1984.

Vanaf 1 januari 2009 wordt de betaling van deze onvoorwaardelijke pensioenen toevertrouwd aan de RVP⁶³. De opdracht van de sociale verzekeringsfondsen wordt voortaan beperkt tot de vaststelling van deze pensioenen.

Tot dan betaalde de RVP al ongeveer 70.000 onvoorwaardelijke pensioenen voor rekening van het RSVZ, 8.000 bleven betaald door de sociale verzekeringsfondsen.

De betrokkene werden door hun sociaal verzekeringsfonds in de loop van de maand december 2008 gecontacteerd om hen in te lichten over deze wijziging.

De gerechtigden werden ook ingelicht over het feit:

- dat de betaling voortaan zou gebeuren volgens de modaliteiten van de RVP en dat bijgevolg de betalingsdatum kon wijzigen;

⁶³ Wet van 22 december 2008 houdende diverse bepalingen, artikel 21 (Belgisch staatsblad van 29 december 2008)

- de betaling kon door overschrijving op een rekening in België of op een rekening in het buitenland (in een beperkt aantal landen), of per assignatie.

De periodiciteit van de betaling kon eveneens wijzigen. De kwartaalbetalingen werden naargelang het geval omgezet naar een maandelijks of een jaarlijkse betaling.

De betrokkenen werden ook gevraagd om het rekeningnummer mee te delen waarop zij betaald wensten te worden.

Voor zij die in het buitenland wonen moest nagegaan worden of het verzekeringsfonds hen een levensbewijs had toegestuurd. Indien dit niet het geval was, moest de RVP alsnog een levensbewijs opsturen en kon hij geen betaling doen alvorens hij dit levensbewijs ingevuld terug had ontvangen.

Gelet op al deze controles zag de RVP zich verplicht om sommige overnames uit te stellen.

In het geval van de heer Toussaint stelde de RVP na controle vast dat hij reeds sedert april 1985 een voorwaardelijk pensioen als zelfstandige kreeg uitgekeerd. De cumulatie tussen een voorwaardelijk en een onvoorwaardelijk pensioen als zelfstandige is echter niet toegelaten. Het is het ene of het andere.

De reden waarom het sociaal verzekeringsfonds gedurende 23 jaar ten onrechte het onvoorwaardelijk pensioen is blijven betalen terwijl het RSVZ aan de RVP de opdracht gaf het voorwaardelijk pensioen te betalen, is niet echt duidelijk gebleken. Waarschijnlijk heeft het te maken met een gebrekkige communicatie tussen het RSVZ en het verzekeringsfonds op het ogenblik van het onderzoek van het pensioendossier in 1985.

Hoewel de stopzetting van de betaling van het onvoorwaardelijk pensioen volkomen terecht is, werd de heer Toussaint niet ingelicht over de reden waarom, noch over de datum waarop dit voordeel niet meer betaalbaar is (1 januari 2009 of op de ingangsdatum van het rustpensioen?)

Wij vroegen aan het RSVZ waarom de heer Toussaint niet werd ingelicht over de vastgestelde vergissing.

Het RSVZ heeft ons meegedeeld dat het keuzes heeft moeten maken, gelet op het groot aantal problemen die opdoken bij de overname van de betaling door de RVP. Er werd voorrang gegeven aan de gevallen waarin het onvoorwaardelijk pensioen moest betaald worden of waarin een vergissing in de informatie van de verzekeringsfondsen of van de betrokkene werd vastgesteld. Er werd dan ook beslist om de betrokkenen waarvan de RVP de betaling van het onvoorwaardelijk pensioen moest stopzetten later in te lichten.

Door de overname van de betaling van de onvoorwaardelijke pensioenen door de RVP en het feit dat deze bij de andere prestaties gevoegd worden die door de RVP al werden uitbetaald, worden deze onvoorwaardelijke pensioenen voortaan ook meegeteld bij de vaststelling van de verplichte inhoudingen op de pensioenen (ZIV bijdrage, solidariteitsbijdrage, bedrijfsvoorheffing).

Op de onvoorwaardelijke pensioenen die tot eind 2008 betaald werden door de sociale verzekeringsfondsen werden tot dan geen inhoudingen verricht. Bijgevolg verminderde het bedrag van het onvoorwaardelijk pensioen aanzienlijk, zoals dit het geval was bij de heer Yerlès.

Wij bekijken het geval van de heer Yerlès meer in detail.

Tot eind 2008 betaalde het sociaal verzekeringsfonds hem het onvoorwaardelijk pensioen van 132,88 euro bruto per kwartaal of 44,28 euro bruto per maand.

Vanaf 2009 neemt de RVP de betaling over. Er wordt echter niets betaald tijdens de maanden januari, februari en maart 2009.

De RVP stelt vast dat de heer Yerlès nog een overheidspensioen van 3.514,08 euro bruto geniet. Hij is er dan ook toe gehouden om op het onvoorwaardelijk pensioen volgende bijdragen in te houden:

- ZIV bijdrage van 3,55 %;
- Solidariteitsbijdrage van 2 %;
- Bedrijfsvoorheffing van 36,98 %.

Hierdoor wordt het maandbedrag van zijn onvoorwaardelijk pensioen teruggebracht tot 26,36 euro. De RVP heeft zijn dossier geregulariseerd in april 2009. Hij betaalde hem een bedrag van 111,09 euro achterstallend voor de periode van januari tot en met maart 2009.

Bovendien heeft deze nieuwe toestand ook een invloed op het netto bedrag van zijn overheidspensioen. In dit geval werd enkel de bedrijfsvoorheffing lichtjes verhoogd (de andere inhoudingen werden reeds verricht gelet op het bedrag van het pensioen).

Conclusie

De overname van de betalingen van de onvoorwaardelijke pensioenen door de RVP was een belangrijke operatie die ongeveer 8.000 dossiers betreft. Het vroeg heel wat controles van de pensioendiensten (RSVZ en RVP).

Niet alleen moest er voorzien worden in een maximaal aantal correct betaalde dossiers maar ook diende men te voorzien in de praktische modaliteiten om de betrokkene in te lichten over de wijzigingen. Gelet op het feit dat er verschillende instellingen betrokkene waren (RVP, RSVZ, Sociale verzekeringsfondsen) was het niet zo evident om deze overname te laten verlopen zonder enige vertraging of moeilijkheid.

Wij hebben begrip voor de moeilijkheden waarmee deze operatie gepaard ging. Wij moeten echter vaststellen dat de communicatie aan de betrokken gepensioneerden gebrekkig verliep op verschillende niveaus: gebrek aan duidelijke informatie over een aantal praktische gevolgen van de verandering van betalingsinstelling (inhouding ZIV, solidariteitsbijdrage en bedrijfsvoorheffing), verzenden van brieven in een taal (in casu Frans in de plaats van Nederlands) die niet deze van de betrokken gepensioneerde was, onderbreking in de betaling gedurende meerdere maanden zonder verwittiging van de betrokkene,...

Ongetwijfeld had een (nog) betere voorbereiding en een betere samenwerking tussen de betrokken instellingen het merendeel van deze problemen kunnen voorkomen.

Attest tot het bekomen van het sociaal tarief inzake gas en elektriciteit – Verzending uitsluitend op aanvraag aan de gepensioneerden die een voorlopig bewindvoerder kregen toegewezen – Automatische verzending toegezegd vanaf ten laatste begin 2011

Dossier 17079

De feiten

Mevrouw Maria Dos Santos en haar zuster Julia zijn beiden gepensioneerd. In 2006 wordt de eerste aangesteld als voorlopig bewindvoerder van de tweede. De RVP is hiervan op de hoogte en zendt alle briefwisseling over het pensioen van Julia aan Maria.

Julia geniet een gewaarborgd inkomen voor bejaarden. Hierdoor zou zij automatisch bij het begin van elk jaar een attest tot het bekomen van het sociaal tarief voor gas en elektriciteit moeten ontvangen.⁶⁴

Vooraleer zij onder voorlopige bewindvoering werd geplaatst, ontving zij dit attest ambtshalve. Sinds Maria officieel aangesteld werd om haar goederen te beheren is dit niet meer het geval. Elk jaar moet dit attest uitdrukkelijk aan de RVP gevraagd worden.

Nadat zij in 2009 een derde keer dit attest heeft aangevraagd, vraagt zij aan de RVP of het niet mogelijk is om in een automatische procedure te voorzien. Zij meent dat zij wel niet de enige is in dit geval.

De RVP antwoordt haar dat voor wat betreft de voorlopige bewindvoerders en de schuldbemiddelaars er geen automatische verzending van het attest gebeurt en dat dit expliciet moet gevraagd worden.

Bedenkingen

Net zoals mevrouw Dos Santos begrijpen wij niet goed waarom een automatische verzending in deze gevallen niet zou mogelijk zijn.

Wij vragen dan ook aan de RVP naar de precieze redenen van dit onderscheid. Het antwoord van de RVP verwijst naar technische problemen op het vlak van de registratie van de persoonlijke gegevens.

Wanneer een voorlopige bewindvoerder of een schuldbemiddelaar is aangesteld blijven de pensioengegevens geregistreerd onder de naam en het nationaal nummer van de gepensioneerde maar zijn de adresgegevens deze van de bewindvoerder of de schuldbemiddelaar.

De betalingen en de briefwisseling wordt uitsluitend aan deze laatste gestuurd. Dit houdt in dat het attest inzake het genot van een IGO dat automatisch wordt gegenereerd, geadresseerd zou zijn aan de schuldbemiddelaar of de bewindvoerder.

⁶⁴ De gerechtigden op de inkomensgarantie voor ouderen (die sedert 2001 het gewaarborgd inkomen vervangt) ontvangen eveneens automatisch een dergelijk attest.

Dit attest is bijgevolg niet bruikbaar. Het attest is voor de energieleverancier enkel geldig indien het op naam is van de gerechtigde op het pensioen.

Momenteel is het onmogelijk om op automatische wijze het attest dat op naam van de gepensioneerde staat aan de schuldbemiddelaar of de bewindvoerder toe te sturen. Dit kan enkel manueel. Dit is meteen de reden waarom een uitdrukkelijke vraag noodzakelijk is.

Om een oplossing te bieden aan dit probleem zou er volgens de RVP een informaticatoepassing voor het beheer van derden moeten aangemaakt worden om van daaruit de automatische verzending van de briefwisseling te programmeren.

Conclusie

Gevolg gevend aan onze suggestie verbindt de RVP zich ertoe om binnenkort een oplossing te vinden voor de automatische verzending van het attest gas-elektriciteit aan de personen die een voorlopige bewindvoerder of een schuldbemiddelaar hebben.

De ontwikkeling van het nieuwe informaticaprogramma is al goed opgeschoten. Vooraleer dit project op te starten, moeten echter alle derde personen (bewindvoerders en schuldbemiddelaars) of zo'n 13.000 dossiers worden geregistreerd. Deze omvangrijke taak zal niet kunnen afgewerkt worden vóór het einde van het eerste kwartaal van 2010.

In 2010 zal een aanvraag bij de RVP tot het bekomen van een attest waarschijnlijk nog nodig zijn.

Vanaf 2011 zal het attest gas-elektriciteit automatisch aan deze categorieën van gerechtigden worden toegestuurd.

Berekening van de bedrijfsvoorheffing – Specifieke forfaitaire vermindering voor de personen ten laste van 65 jaar of ouder – Ontbreken van een aangepaste code in de informaticatoepassingen van de RVP en de CDVU – Probleem opgelost of praktische oplossing in afwachting

Dossier 15995

Zie deel De Centrale Dienst der Vaste Uitgaven

Bij de beoordeling van de toegelaten activiteit het al dan niet, geheel of gedeeltelijk, in aanmerking nemen van het vakantiegeld – Begrip “beroepsinkomen” en de woorden “per kalenderjaar” niet duidelijk gedefinieerd – Algemene aanbeveling

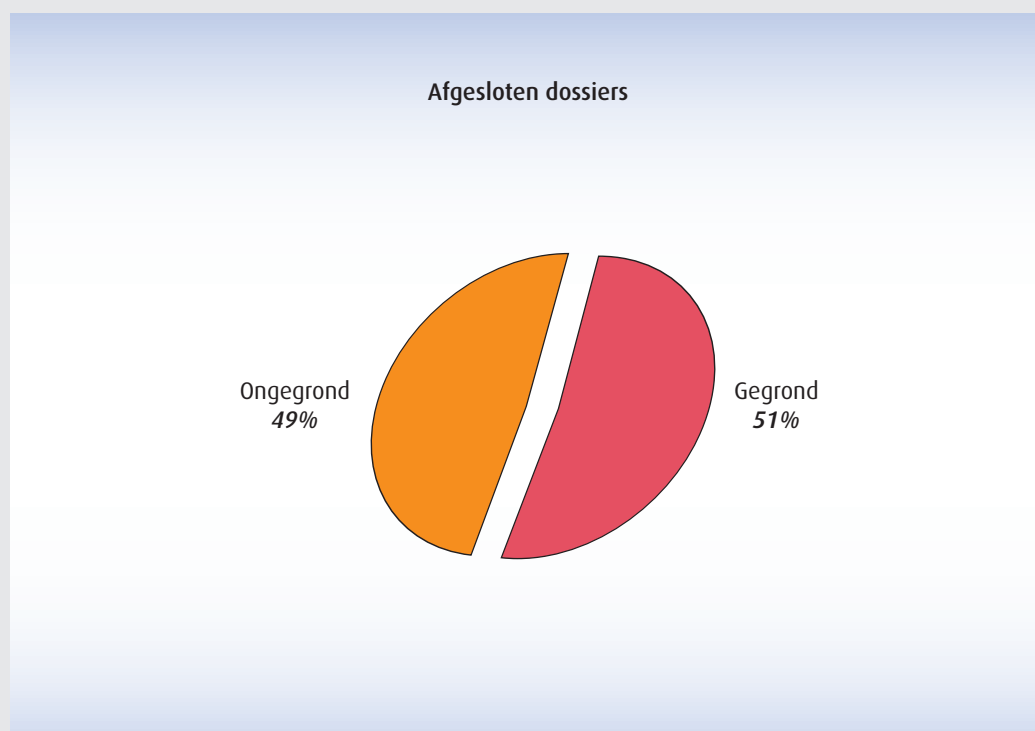
Dossier 15131

Zie deel De Toekenningsdiensten van de Rijksdienst voor Pensioenen

De Pensioendienst voor de Overheidssector (PDOS)

Deze pensioendienst staat in voor de toekenning van de rust- en overlevingspensioenen voor ambtenaren.

Eindresultaat in de afgesloten dossiers

Opmerkelijke dossiers

Cumulatie van een pensioen in de openbare sector met inkomsten uit een beroepsactiviteit – Verschillende grenzen in functie van de aard van het pensioen en naargelang de cumulatie zich situeert vóór of na de pensioenleeftijd – Wijze van vergelijken van de inkomsten met deze grenzen – Invloed op de betaling van het pensioen – Uiteenlopende resultaten mogelijk binnen een zelfde pensioenstelsel of tussen verschillende pensioenstelsels

Dossier 17081

De feiten

Mevrouw Blondelle geniet sedert verscheidene jaren een overlevingspensioen in de regeling voor werknemers en in de openbare sector. Zij cumuleert deze pensioenen met inkomsten uit een beroepsactiviteit binnen de door de wet toegelaten grenzen.

Op 1 mei 2008, op 64 jarige leeftijd, bekomt zij een rustpensioen in de regeling voor werknemers en in de openbare sector. Zij zet haar beroepsactiviteit verder.

In toepassing van cumulatieregels in de regeling voor werknemers is haar overlevingspensioen ten laste van de RVP niet meer betaalbaar vanaf deze datum. De betaling van de andere 3 pensioenen stelt geen problemen.

Van oktober tot en met december 2008 zet zij haar activiteit stop zodat ze volgens haar de toegelaten grenzen voor 2008 niet zou overschrijden. In januari 2009 herneemt zij haar activiteit. Zij zet deze definitief stop op 1 september 2009.

In de loop van de maand juni controleren de RVP en de PDOS de cumulaties voor het jaar 2008.

De RVP beslist dat de op haar situatie toe te passen grensbedragen niet overschreden werden. De integrale betaling van haar rustpensioen voor het jaar 2008 wordt bevestigd.

Tot haar verbazing komt de PDOS tot een heel ander besluit. Begin september 2009 meldt deze dienst haar dat zij vanaf 1 mei 2008 de toegelaten grenzen met 12 % overschreden heeft.

Het bedrag van haar overlevingspensioen en van haar rustpensioen in de openbare sector moet voor de periode van 1 mei 2008 tot en met 31 december 2008 verminderd worden.

Voor wat de inkomsten voor het jaar 2009 betreft (januari tot en met augustus) zal de controle gebeuren in de loop van 2010. Op basis van een raming van de inkomsten door de werkgever zal zij de toegelaten grenzen niet overschrijden.

Op basis van deze informatie en in afwachting van het definitieve resultaat van het onderzoek van haar inkomsten heeft de PDOS haar pensioenen volledig betaald vanaf januari 2009.

Mevrouw Blondelle vraagt zich af waarom een zelfde situatie kan leiden tot een verschillend effect naargelang het pensioenstelsel. Zij legt haar situatie voor aan het College.

Bedenkingen

Elke gerechtigde op een pensioen in de openbare sector kan dit pensioen volledig genieten voor zover hij de door een koninklijk besluit⁶⁵ vastgestelde jaargrens niet overschrijdt.

Er bestaan drie categorieën waarop specifieke grenzen worden toegepast:

- gepensioneerden jonger dan 65 jaar die uitsluitend een overlevingspensioen genieten;
- gepensioneerden jonger dan 65 jaar die een rustpensioen of een rust- en overlevingspensioen genieten;
- gepensioneerden van 65 jaar en ouder.

De wetgever heeft de tewerkstelling van weduwen en weduwnaars die uitsluitend een overlevingspensioen genieten willen aanmoedigen alsook deze van de gepensioneerden van 65 jaar en ouder. Deze beide categorieën genieten van hogere grensbedragen.

Wanneer de toepasselijke jaargrens met 15 % of meer wordt overschreden dan wordt het pensioen voor het betrokken kalenderjaar volledig geschorst. Wanneer de jaargrens met minder dan 15 % wordt overschreden, wordt het pensioen verminderd met een percentage dat vastgesteld wordt in functie van het percentage van de overschrijding.

Wanneer de betrokkene in een bepaald kalenderjaar de leeftijd van 65 jaar bereikt, voorziet de wetgeving in de openbare sector het volgende.

Het betrokken kalenderjaar wordt in twee delen opgesplitst. De ene periode loopt van 1 januari tot de laatste dag van de maand tijdens dewelke de betrokkene 65 jaar wordt. De andere periode loopt van de eerste dag van de maand volgend op de 65ste verjaardag tot 31 december van het betrokken jaar.

De toegelaten grensbedragen worden vermenigvuldigd met een breuk waarvan de noemer gelijk is aan 12 en de teller gelijk is aan het aantal maanden van elke periode. Inzake de inkomsten wordt er rekening gehouden met deze die betrekking hebben op elke periode afzonderlijk, los van het tijdstip dat ze betaald werden.

Mevrouw Blondelle was eerst onderworpen aan de jaargrens toepasselijk op titularissen van uitsluitend overlevingspensioenen (tot april 2008). Daarna (vanaf mei 2008) werd zij onderworpen aan de jaargrens toepasselijk voor gepensioneerden die een overlevingspensioen en een rustpensioen genieten en die nog geen 65 jaar oud zijn. Vanaf mei 2009 is de jaargrens toepasselijk voor gepensioneerden van 65 en ouder van toepassing.

De onderstaande tabel verduidelijkt dit voor een activiteit uitgeoefend als loontrekkende:

Gepensioneerde uit de openbare sector met kinderlast	Toegelaten jaargrens in 2008 en 2009
Gepensioneerde van minder dan 65 jaar oud met uitsluitend overlevingspensioenen	21.600,00 euro
Gepensioneerde van minder dan 65 jaar oud met een rustpensioen of een rust- en overlevingspensioen	11.132,37 euro
Gepensioneerde van 65 jaar of ouder	26.075,00 euro

⁶⁵ Artikel 4 van de wet van 5 april 1994 houdende regeling van de cumulatie van pensioenen van de openbare sector met inkomsten voortvloeiend uit de uitoefening van een beroepsactiviteit of met een vervangingsinkomen

Bij de controle van de inkomsten voor het jaar 2008 heeft de PDOS het jaar opgesplitst zoals de wetgeving het voorschrijft: van januari tot en met april en van mei tot en met december.

De toegelaten grenzen voor elke periode zijn de volgende.

Van januari tot en met april 2008 worden de inkomsten als toegelaten beschouwd wanneer ze niet hoger liggen dan 4/12 van 21.600,00 euro, of 7.200,00 euro. Van mei tot december wordt de limiet vastgesteld op 8/12 van 11.132,37 euro of 7.421,58 euro.

Volgens de berekening van de PDOS van 7 september 2009 geeft dit volgend resultaat:

Vaststelling van de beroepsinkomsten voor het jaar 2008 volgens de eerste berekening van de PDOS (7 september 2009)			
	Volledig jaar	1 tot en met 4/2008(*)	5 tot en met 12/2008 (**)
Lonen	13.317,34 euro	6.103,63 euro	7.213,71 euro
Vakantiegeld	913,59 euro	304,53 euro	609,06 euro
Eindejaarspremie	782,36 euro	260,79 euro	521,57 euro
Totaal	15.013,29 euro	6.668,95 euro	8.344,34 euro

* maandlonen van 1 tot 4/2008 + 4/12 van vakantiegeld + 4/12 van eindejaarspremie

** maandlonen van 5 tot 9/2008 + 8/12 van vakantiegeld + 8/12 van eindejaarspremie

Op basis van deze vergelijking besloot de PDOS dat er geen overschrijding was van de limieten voor de eerste periode (6.668,95 < 7.200,00) maar dat de inkomsten voor de 2de periode de limiet hadden overschreden met 12 % (8.344,34 > 7.421,58).

Mevrouw Blondelle betwistte deze prorata berekening, met name de wijze waarop de lonen en andere premies (vakantiegeld en eindejaarspremie) werden verdeeld over de twee periodes van 2008 waarop onderscheiden limieten worden toegepast.

Voor wat betreft het vakantiegeld en de eindejaarspremie is het algemeen principe dat de drie grote pensioendiensten toepassen dat het gedeelte dat betrekking heeft op de prestaties gedurende een bepaalde periode tijdens dewelke het pensioen betaald werd in aanmerking wordt genomen.⁶⁶ De vaststelling van dit gedeelte is evenwel niet zo eenvoudig. Zo is de vaststelling van het vakantiegeld verschillend naargelang de betrokkenen hun activiteit verder zetten als arbeider, bediende of statutair ambtenaar. Ook inzake de eindejaarspremie bestaan er verschillende berekenings- en betalingswijzen. Door deze verschillende mogelijkheden is enkel de werkgever in staat om de noodzakelijke inlichtingen te verstrekken aan de pensioendiensten.

In het geval van mevrouw Blondelle zijn bijkomende inlichtingen over de berekeningswijzen van de premies en de toewijzing aan de verschillende periodes nog belangrijker daar zij haar activiteit niet gedurende het ganse jaar 2008 uitoefende maar enkel gedurende 9 kalendermaanden. Immers, zij heeft niet gewerkt tijdens de maanden oktober, november en december 2008 om te vermijden dat zij de toegelaten jaargrens zou overschrijden of althans deze overschrijding zo veel als mogelijk te beperken.

Op ons aanraden heeft mevrouw Blondelle aan haar werkgever gevraagd om zelf het vakantiegeld en de eindejaarspremie te verdelen in functie van de werkelijke prestaties in 2008 en deze aan de PDOS mee te delen. Bij nazicht heeft de werkgever vastgesteld dat de oorspronkelijk verklaarde bedragen van het vakantiegeld en de eindejaarspremie moesten aangepast worden.

De PDOS heeft deze aanpassing aanvaard. De definitieve beslissing werd in december 2009 betekend en toont volgende cijfers:

Vaststelling van de beroepsinkomsten voor het jaar 2008 volgens de tweede berekening van de PDOS (10 december 2009)			
	Volledig jaar	1 tot en met 4/2008	5 tot en met 12/2008
Lonen	13.317,34 euro	6.103,63 euro	7.213,71 euro
Vakantiegeld	1.050,95 euro	485,99 euro	564,96 euro
Eindejaarspremie	783,19 euro	362,17 euro	421,02 euro
Totaal	15.151,48 euro	6.951,79 euro	8.199,69 euro

⁶⁶ Zie dienstnota RVP nr. 2009/18 van 21 december 2009, p. 31-32 en dienstorder RVP nr. 378 van 5 november 2009 punten 5 en 6

Conclusie 1

Onze interventie heeft ertoe bijgedragen dat de vermindering van de pensioenen in de openbare sector beperkter was. Voor de periode van mei tot december 2008 werd de vermindering van 12 % op 10 % gebracht.

Wij merken hier de positieve houding van de PDOS op die aanvaard heeft om zijn eerste beslissing te herzien op basis van nieuwe gegevens van de werkgever.

Een correcte controle van de inkomsten uit een beroepsactiviteit van een gepensioneerde vereist zo nauwkeurig en betrouwbaar mogelijke gegevens. Gelet op de ingewikkelde reglementering waarvan wij hier een mooi staaltje toonden komt het aan de pensioendiensten toe om actief de noodzakelijke inlichtingen in te winnen bij de gepensioneerde of zijn werkgever.

Conclusie 2

Het onderzoek van dit dossier laat ons toe om terug te komen op bepaalde vaststellingen die wij in eerdere jaarverslagen deden.

In de complexe materie van de cumulatie van een pensioen met inkomsten uit een beroepsactiviteit hebben wij reeds gewezen op zekere scheeftrekkingen tussen de pensioenstelsels in de toepassing van de wettelijke bepalingen. Wij spraken toen over het ongewilde effect van de wet.⁶⁷

Het stelsel der werknemers en der zelfstandigen voorzien in bijna identieke regels⁶⁸; dit in tegenstelling tot het stelsel van de publieke sector. De toepassing van de regels in het stelsel der werknemers en zelfstandigen enerzijds en het stelsel van de publieke sector anderzijds kan echter leiden tot totaal tegenovergestelde resultaten.

In het stelsel der werknemers en der zelfstandigen wordt een globale (individuele) limiet vastgesteld voor het jaar tijdens hetwelke de gepensioneerde 65 jaar oud wordt, met name door optelling van de limieten voor twee periodes, namelijk deze van voor en deze van na de leeftijd van 65 jaar. Dit enig bedrag wordt vergeleken met de beroepsinkomsten bekomen in de loop van hetzelfde jaar.

In de openbare sector daarentegen worden er twee afzonderlijke berekeningen gemaakt (zie hoger): een eerste voor de periode vóór de leeftijd van 65 jaar, een tweede voor de periode na de leeftijd van 65 jaar.

Dit verschil wordt nog versterkt door een bijzonderheid eigen aan de twee stelsels uit de privé die de openbare sector niet kent.

Het gaat hier over de pensioenleeftijd voor vrouwen in de periode van 1997 tot 2008. Tijdens deze periode was de pensioenleeftijd van toepassing op vrouwen verschillend van deze van toepassing op mannen.⁶⁹

Keren wij terug naar het geval van mevrouw Blondelle. Zij bereikte in de regeling voor werknemers de wettelijke pensioenleeftijd in 2008 op 64 jaar. In de openbare sector bereikt zij de pensioenleeftijd pas in 2009 op 65 jaar.

Dit betekende dat de RVP reeds in 2008 de meest voordelige grens, namelijk deze voor gepensioneerden die de wettelijke pensioenleeftijd hebben bereikt, toepaste terwijl de PDOS deze pas een jaar later kon toepassen.

Zoals wij in de twee tabellen hieronder weergegeven is deze ongelijke behandeling naargelang het pensioenstelsel niet zonder gevolgen voor de betaling van de pensioenen van mevrouw Blondelle.

Situatie in de openbare sector:

⁶⁷ Zie Jaarverslag 2004 (p. 99-102), 2005 (p. 92-96) en 2006 (p. 135-136)

⁶⁸ Artikel 64 van het koninklijk besluit van 21 december 1967 tot vaststelling van het algemeen reglement betreffende het rust- en overlevingspensioen voor werknemers – Artikel 107 van het koninklijk besluit van 22 december 1967 houdende algemeen reglement betreffende het rust- en overlevingspensioen der zelfstandigen

⁶⁹ Voor vrouwen is de pensioenleeftijd progressief verhoogd van 60 tot 65 jaar tijdens een overgangperiode. Zo was de pensioenleeftijd:

- 61 jaar indien het rustpensioen voor het eerst en daadwerkelijk inging ten vroegste op 1 juli 1997 en ten laatste op 1 december 1999;
- 62 jaar indien het rustpensioen voor het eerst en daadwerkelijk inging ten vroegste op 1 januari 2000 en ten laatste op 1 december 2002;
- 63 jaar indien het rustpensioen voor het eerst en daadwerkelijk inging ten vroegste op 1 januari 2003 en ten laatste op 1 december 2005;
- 64 jaar indien het rustpensioen voor het eerst en daadwerkelijk inging ten vroegste op 1 januari 2006 en ten laatste op 1 december 2008.

Jaar 2008 – Werkelijke beroepsinkomsten: 15.151,48 euro		
Toegelaten jaargrens	Beroepsinkomsten als werknemer	Gevolgen op de pensioenen openbare sector
Periode 1 (januari tot en met april 2008)		
$21.600,00 \times 4/12 = 7.200,00$ euro	6.951,79 euro	Overlevingspensioen volledig betaalbaar
Periode 2 (mei tot en met december 2008)		
$11.132,37 \times 8/12 = 7.421,58$ euro	8.199,69 euro	Rust- en overlevingspensioen betaalbaar aan 90 %
Jaar 2009 – Geraamde beroepsinkomsten: 10.127,93 euro		
Periode 3 (januari tot en met april 2009)		
$11.132,37 \times 4/12 = 3.710,79$ euro	3.375,98 euro	Rust- en overlevingspensioen volledig betaalbaar
Periode 4 (mei tot en met december 2009)		
$26.075,00 \times 8/12 = 17.383,33$ euro	6.751,95 euro	Rust- en overlevingspensioen volledig betaalbaar
Opmerkingen		
De werkelijke beroepsinkomsten voor 2009 zullen door de PDOS gecontroleerd worden in 2010. Betrokkene stopte haar activiteiten op 1 september 2009.		

Voor de periode 2 verliest de betrokkene 10 % van haar pensioenen in de openbare sector. Bekijken wij nu de situatie in de werknemersregeling

Jaar 2008		
Toegelaten jaargrens	Werkelijke beroepsinkomsten als werknemer	Gevolgen voor de pensioenen in de regeling voor werknemers
Periode 1/ voor de wettelijke pensioenleeftijd (januari tot april 2008) $21.600,00$ euro \times $4/12 = 7.200,00$ euro	15.151,48 euro	Overlevingspensioen volledig betaalbaar van 1 januari tot 30 april 2008
Periode 2 / na de wettelijke pensioenleeftijd (mei tot december 2008) $26.075,00$ euro \times $8/12 = 17.383,33$ euro		Rustpensioen volledig betaalbaar van 1 mei tot 31 december 2008
Som limieten: $24.583,33$ euro		
Jaar 2009		
Toegelaten jaargrens	Geraamde beroepsinkomsten als werknemer	Gevolgen voor het pensioen in de regeling voor werknemers
$26.075,00$ euro	$10.127,93$ euro	Rustpensioen volledig betaalbaar
Opmerkingen		
Het overlevingspensioen in de regeling voor werknemers is vanaf 1 mei 2008 niet meer betaalbaar ingevolge de toepassing van de cumulatiergels met rustpensioenen van de RVP en de PDOS. De werkelijke beroepsinkomsten voor 2009 worden door de RVP gecontroleerd in 2010. Betrokkene stopte haar activiteiten op 1 september 2009.		

Het verschil is duidelijk. Het pensioen in de regeling voor werknemers wordt niet verminderd tussen mei en december 2008. Dit om twee redenen: enerzijds wordt de jaargrens van 26.075,00 euro door de RVP toegepast op 1 mei 2008 (bij de PDOS wordt deze grens toegepast op 1 mei 2009 op 65 jaar) en anderzijds maakt de RVP voor het jaar 2008 de som van de prorata grenzen en vergelijkt de totale inkomsten van 2008 met deze grens.

Samengevat betekent dit dat indien mevrouw Blondelle enkel pensioenen zou ontvangen in de regeling voor werknemers dan zouden haar beroepsinkomsten voor 2008 worden beschouwd als zijnde volledig toegelaten en zou haar pensioen niet verminderd geweest zijn.

Onze vaststelling uit 2004 waaruit wij besloten dat sommige bepalingen van de wet van 5 april 1994 door hun formulering, die afwijkt van deze van de twee andere pensioenstelsels, een discriminatie creëerde onder gepensioneerden blijft dus nog steeds gelden.

Wij formuleerden toen twee Algemene aanbevelingen (2004/1 en 2004/2) aangaande deze problematiek.⁷⁰ Met deze aanbevelingen beoogden wij een harmonisering van de toegelaten arbeid in de drie pensioenstelsels. Dit doel is vandaag nog niet gerealiseerd.

Dit doel is nog altijd één van onze wensen. In afwachting van eventuele wetswijzigingen in die zin hebben wij er de laatste jaren op aangedrongen dat er een bijzondere inspanning zou geleverd worden om de kwaliteit en de duidelijkheid van de informatie aan de gepensioneerden nog te verbeteren.

Wij hebben hiertoe de drie grote pensioendiensten uitgenodigd om zowel hun algemene informatie betreffende de toegelaten arbeid die zij ter beschikking stellen van het publiek als hun antwoorden op vragen van gepensioneerden te verbeteren.

De pensioendiensten gingen hierop in. In hun informatie wordt nu meer de aandacht getrokken op het feit dat de regels inzake toegelaten arbeid verschillend kunnen zijn naargelang het pensioenstelsel.

Wanneer overigens de betrokkenen onderworpen zijn aan tenminste twee pensioenstelsels zenden de pensioendiensten meer en meer de vragen systematisch door aan de andere betrokken diensten. Dit zorgt voor een zo volledig mogelijke informatie aan de gepensioneerde.

De tijdelijke verschillen in de behandeling die verbonden waren aan de toepasselijke pensioenleeftijd voor vrouwen zijn verdwenen vanaf 1 januari 2009. Vanaf die datum is de pensioenleeftijd voor werknemers, zelfstandigen en ambtenaren, zowel voor mannen als voor vrouwen, vastgesteld op 65 jaar.

Cumulatie van een overlevingspensioen met inkomsten uit een beroepsactiviteit – Vaststelling van de ingangsdatum van het pensioen op het ogenblik van de toekenning of op het ogenblik van de betaling – Uiteenlopende interpretaties naargelang het pensioenstelsel – Rechtsonzekerheid – Algemene aanbeveling

Dossier 15089

De feiten

De echtgenote van de heer Ferrand overlijdt in augustus 1995. Op het ogenblik van haar overlijden werkte zij in de openbare sector. De heer Ferrand dient een aanvraag in bij de PDOS tot het bekomen van het overlevingspensioen. Het overlevingspensioen is niet betaalbaar omdat de heer Ferrand beslist om verder te werken zonder zijn inkomsten te beperken tot de toegelaten grenzen.

Eind maart 2008 beslist de heer Ferrand om zijn activiteit stop te zetten. Hij vraagt het genot van zijn overlevingspensioen in de openbare sector vanaf 1 april 2008.

De PDOS controleert zijn inkomsten voor het jaar 2008. Hij stelt vast dat de inkomsten die de heer Ferrand ontvangen heeft tussen januari en maart 2008 meer dan 15 % boven de toegelaten jaargrens liggen. De PDOS schorst het pensioen voor het ganse jaar 2008, dus tot 31 december 2008.

De heer Ferrand heeft plots geen enkel inkomen meer van april 2008 tot en met december 2008. Hij kan ook niet meer terug aan de slag.

Bedenkingen

Artikel 3 van de wet van 15 mei 1984 houdende maatregelen tot harmonisering in de pensioenregelingen bepaalt:

⁷⁰ Zie jaarverslag 2004, p. 154-156

“Het overlevingspensioen gaat in op de eerste dag van de maand volgend op die waarin de echtgenoot overleden is. Indien de toekenning van het pensioen overeenkomstig artikel 21, § 2, afhankelijk is van het indienen van een aanvraag en indien die aanvraag niet bij de PDOS is toegekomen tijdens het jaar volgend op de overlijdensdatum of op de geboortedatum van het in artikel 2, § 1, bedoelde postuum kind, gaat het overlevingspensioen evenwel in op de eerste dag van de maand volgend op die tijdens welke de aanvraag bij de PDOS is toegekomen.”

De wetgeving op de pensioenen in de openbare sector laat niet toe om, behoudens in specifieke door de wet voorziene omstandigheden, te verzaken aan het overlevingspensioen.

In 1995 (wanneer het dossier van de heer Ferrand onderzocht werd) voorzag de wetgeving uitsluitend de mogelijkheid om te verzaken aan de betaling van het pensioen om het genot te kunnen bekomen van een ander overlevingspensioen uit een ander huwelijk.⁷¹

De heer Ferrand kon destijds onmogelijk verzaken aan het overlevingspensioen dat inging op 1 september 2005, zelfs al werd dit nooit daadwerkelijk betaald.⁷²

De PDOS meent dat in elk geval de regels strikt moeten toegepast worden en geen ruimte laten voor interpretatie. De indiening van een pensioenaanvraag heeft tot gevolg dat het pensioen ingaat.

Door de wijzigingen in de wetgeving betreffende de ambtshalve toekenning van pensioenrechten wordt het overlevingspensioen nu ambtshalve toegekend aan de langstlevende echtgenoot van een gepensioneerde wiens pensioen beheerd wordt door de PDOS. Dit betekent dat het overlijden van een gepensioneerde definitieve juridische gevolgen heeft.

Dit is niet helemaal onschuldig voor de langstlevende echtgenoot die zijn beroepsactiviteit later stopt. Door het feit dat het overlevingspensioen geacht wordt te zijn ingegaan past de PDOS in dat geval de regels toe inzake de cumulatie van een pensioen met beroepsinkomsten. De wet schrijft voor dat er rekening gehouden moet worden met jaargrenzen behalve in het jaar waarin het pensioen ingaat. Wanneer de jaargrens met 15 % of meer overschreden is, is het pensioen niet betaalbaar voor het ganse kalenderjaar. Het betreft hier een vorm van sanctie voor het niet respecteren van de reglementering.

Dit verandert uiteraard alles voor een gepensioneerde zoals de heer Ferrand. Immers, wanneer men als uitgangspunt neemt dat het overlevingspensioen ingaat op 1 april 2008 (1ste dag van de maand volgend op de stopzetting van de activiteit) moet men de inkomsten uit het eerste kwartaal van 2008 niet in aanmerking nemen. Wanneer men, zoals de PDOS, ervan uitgaat dat het overlevingspensioen is ingegaan op 1 september 1995 (1ste dag van de maand volgend op het overlijden van de echtgenote) moet men de inkomsten van de eerste drie maanden van 2008 wel in aanmerking nemen en deze vergelijken met de toepasselijke jaargrens in 2008. Omdat deze jaargrens ruim overschreden was kan het pensioen pas betaald worden vanaf 1 januari 2009.

Nochtans zou een zelfde situatie in de regeling voor werknemers of zelfstandigen tot een ander resultaat geleid hebben.

In de regeling voor werknemers⁷³ gaat het rust- en overlevingspensioen daadwerkelijk en voor de eerste maal in wanneer het voordeel wordt betaald.

Een dergelijke expliciete vermelding bestaat niet in de regeling voor zelfstandigen maar net zoals in de regeling voor werknemers is het jaar waarin het pensioen ingaat dit tijdens hetwelke het pensioen in betaling werd gesteld.

In beide regelingen wordt het ambtshalve onderzoek van het overlevingspensioen door haast identieke bepalingen geregeld.

Het recht op het overlevingspensioen in de regeling voor werknemers wordt ambtshalve onderzocht:

⁷¹ Artikel 79 van de wet 21 mei 1991 houdende diverse wijzigingen aan de wetgeving betreffende de pensioenen van de openbare sector. Dit artikel werd gewijzigd door de wet van 3 februari 2003. De actuele tekst bepaalt dat er op elk ogenblik kan verzaakt worden aan de betaling van het pensioen met het oog op het bekomen van een vervangingsinkomen.

⁷² De betrokkene werd bij wijze van spreken in de val gelokt door zijn aanvraag tot het bekomen van het overlevingspensioen in 1995. De PDOS antwoordt hierop dat betrokkene geen enkele verplichting had om een pensioenaanvraag in te dienen om te weten welk pensioenbedrag hij zou ontvangen. Een eenvoudige vraag tot raming volstond hiervoor. Dit werd hem destijds niet meegedeeld en zeker niet spontaan.

⁷³ Artikel 3 bis van het koninklijk besluit nr. 50 van 24 oktober 1967 betreffende het rust- en overlevingspensioen voor werknemers

“1° indien de overleden echtgenoot, bij zijn overlijden, daadwerkelijk een rustpensioen als werknemer genoot, voordien een dergelijk pensioen daadwerkelijk had genoten, had afgezien van de betaling ervan of de betaling ervan niet had bekomen om de andere echtgenoot in de mogelijkheid te stellen het rustpensioen te verkrijgen berekend op basis van 75 % van de werkelijke fictieve en forfaitaire brutolonen;

2° indien op het ogenblik van het overlijden de echtgenoot :

- a) nog geen definitieve beslissing was betekend omtrent het recht op rustpensioen ingevolge de daartoe ingediende aanvraag of ingevolge het onderzoek van ambtswege;
- b) een beslissing omtrent het recht op rustpensioen was betekend en het overlijden plaats vond tussen de datum van de kennisgeving van de beslissing en de ingangsdatum van het rustpensioen.

Het overlevingspensioen dat ambtshalve werd toegekend gaat in:

- a) op de eerste dag van de maand tijdens welke de echtgenoot overleden is, in de gevallen bedoeld in 2°, a) indien het overlijden plaats vond voor de ingangsdatum van zijn rustpensioen en in die bedoeld in 2°, b);
- b) op de eerste dag van de maand volgend op die tijdens welke hij overleden is, in de andere gevallen”.⁷⁴

In de regeling voor zelfstandigen⁷⁵ wordt het recht op overlevingspensioen ambtshalve onderzocht:

“1° als de overleden echtgenoot een rustpensioen genoot bij zijn overlijden;

2° als op het ogenblik van het overlijden nog geen definitieve beslissing was getroffen nopens de aanvraag om rustpensioen, ingediend door de overleden echtgenoot.

In deze gevallen gaat het overlevingspensioen in de eerste van de maand die volgt op deze waarin de echtgenoot overleden is”.⁷⁶

Het RSVZ interpreteert deze tekst ondubbelzinnig: het jaar waarin het pensioen daadwerkelijk ingaat is dit tijdens het welke het pensioen de *eerste keer betaald wordt*.

De interpretatie van de PDOS wijkt af van deze van het RSVZ terwijl beide standpunten zich toch baseren op bepalingen uit dezelfde harmoniseringswet van 15 mei 1984 houdende harmonisering in de pensioenregelingen.

Conclusie 1

In de wetgeving van de openbare sector vinden wij geen enkele bepaling terug die expliciet stelt dat een pensioen dat nooit in betaling werd gesteld dient, beschouwd te worden als zijnde nooit daadwerkelijk ingegaan. In de regeling der werknemers daarentegen is de ingangsdatum en de eerste betaling van het pensioen expliciet met elkaar verbonden.

Wij merken hier verschillende interpretaties van een reglementering die in de verschillende pensioenstelsels quasi identiek geformuleerd wordt. Het principe van de rechtszekerheid staat hier op het spel.

Ondanks onze inspanningen blijft de PDOS bij zijn standpunt. Het argument dat het stelsels der werknemers en der zelfstandigen gezamenlijk een andere interpretatie aannemen, heeft de PDOS niet overtuigd.

De PDOS meent dat eerst een harmonisering van de wetteksten nodig is om een gelijke behandeling door de drie grote pensioendiensten mogelijk te maken. Zonder een wijziging in de reglementering in de openbare sector kan het probleem momenteel niet opgelost worden.

De PDOS merkt op dat in deze veronderstelling erover gewaakt moet worden dat de afstemming van de wetgeving in de openbare sector op deze van de RVP en het RSVZ er niet toe leidt dat er afbreuk gedaan wordt een één van de fundamentele principes van de wetgeving in de openbare sector, met name het principe volgens hetwelk het pensioen wordt berekend op basis van de wetgeving en de weddenschalen van toepassing op het ogenblik van de ingangsdatum van het pensioen.

⁷⁴ Artikel 10, § 4 van het koninklijk besluit van 21 december 1967 tot vaststelling van het algemeen reglement betreffende het rust- en overlevingspensioen voor werknemers

⁷⁵ Artikel 5, § 2 van het koninklijk besluit nr. 72 van 10 november 1967 betreffende het rust- en overlevingspensioen der zelfstandigen

⁷⁶ Indien daarentegen de overledene op het ogenblik van zijn overlijden nog geen pensioen genoot, gaat het pensioen in de eerste dag van de maand van overlijden.

Immers, het laten samenvallen van de ingangsdatum van het pensioen met de datum waarop het voor de eerste maal betaald wordt zou de PDOS ertoe verplichten om het bedrag vast te stellen op basis van de regels van toepassing op de "nieuwe" ingangsdatum. Sommige gepensioneerden zouden dit kunnen gebruiken om te speculeren op een gunstige evolutie van de wetgeving om later een hoger pensioenbedrag te bekomen.

De PDOS beseft echter wel dat het voor een gepensioneerde die onder verschillende stelsels prestaties verrichtte niet zo eenvoudig is om ingelicht te zijn over elke bijzonderheid van elk pensioenstelsel. Hij zal dan ook de nodige aandacht besteden om de betrokkenen zo goed mogelijk in te lichten over deze verschillen zodat zij niet voor verrassingen komen te staan.

Nog een laatste probleem. Wat met het ambtshalve onderzoek van het overlevingspensioen. In het geval van een ambtshalve onderzoek heeft de weduwe of de weduwnaar geen enkele keuze. Het overlevingspensioen wordt ambtshalve toegekend en de mogelijkheid tot verzaking is niet voorzien in de wetgeving (behalve om een ander sociaal voordeel te bekomen).

Conclusie 2

In de openbare sector wordt de ingangsdatum van het overlevingspensioen vastgesteld op de eerste dag van de maand volgend op de maand waarin de echtgenoot overleden is en niet op de eerste dag van de maand waarin het pensioen daadwerkelijk voor de eerste keer werd betaald.

Hieruit volgt dat wanneer de langstlevende echtgenoot de betaling van het pensioen vraagt in de loop van een ander jaar dan het jaar waarin het pensioen is ingegaan, de beroepsinkomsten vanaf 1 januari van dat jaar in aanmerking moeten genomen worden.

De inkomsten uit de periode van 1 januari van het jaar waarin het pensioen de eerste keer daadwerkelijk wordt uitbetaald tot de eerste dag van de maand waarin het pensioen zou betaald worden, moeten vergeleken worden met de jaargrens. Wanneer de jaargrens overschreden wordt volgt hieruit een schorsing van het pensioen voor het ganse kalenderjaar.

Zoals uiteengezet in onze bedenkingen bestaat dit risico niet voor zij die een overlevingspensioen kunnen genieten in de regeling voor werknemers of zelfstandigen. Voor hen worden de inkomsten die de eerste betaling van het pensioen voorafgaan niet in aanmerking genomen.

Algemene aanbeveling

In het pensioenstelsel van de openbare sector gaat het rust- of overlevingspensioen in wanneer het wordt toegekend, ook al wordt deze toekenning niet gevolgd door een betaling. In de pensioenregeling voor werknemers en zelfstandigen daarentegen gaat het daadwerkelijk en voor de eerste maal in wanneer het voordeel de eerste keer wordt betaald.

De wet van 15 mei 1984 houdende maatregelen tot harmonisering in de pensioenregelingen is gemeenschappelijk voor de drie grote pensioendiensten. Nochtans verschilt de lezing van andere- doch weliswaar quasi-identieke- artikels uit deze wet door de PDOS van deze door de RVP of het RSVZ.

Er bestaan twee uiteenlopende interpretaties van quasi dezelfde wetteksten wat het principe van de rechtszekerheid op de helling zet en een mogelijke bron voor discriminatie inhoudt.

Het College van de Ombudsmannen voor de Pensioenen beveelt dan ook aan om deze dubbelzinnigheid op te heffen. Het nodigt de bevoegde overheden uit om de noodzakelijke wettelijke initiatieven te nemen om de wet terzake te verduidelijken en zodoende een einde te maken aan het verschil in behandeling van de gepensioneerden in de openbare sector en deze in de privé sector (werknemers en zelfstandigen).

Loopbaanonderbreking in de openbare sector en kinderbijslag – Gratis of betalende validatie voor het rustpensioen na het eerste jaar loopbaanonderbreking – Onderscheid in behandeling tussen gehuwden of wettelijk samenwonenden – Maatschappelijke evolutie aan de gang?

Dossier 15851

De feiten

De heer Devos en mevrouw Simon zijn beiden ambtenaar en wonen wettelijk samen. Zij voeden hun natuurlijk kind van minder dan 6 jaar samen op. De kinderbijslag wordt aan de vader gestort.

Om zich meer met haar kind te kunnen bezighouden neemt mevrouw Simon een loopbaanonderbreking van 25 april 2006 tot en met 31 december 2007.

Zij weet dat in toepassing van de wettelijke bepalingen⁷⁷ het eerste jaar loopbaanonderbreking in principe geen enkel verlies voor haar pensioen zal betekenen. Deze periode zal in principe in het pensioen worden opgenomen alsof er geen onderbreking was.

Vanaf de 13de maand loopbaanonderbreking (en dit tot een maximum van 48 maanden of tussen het 2de en het 5de jaar loopbaanonderbreking) kunnen de periodes van inactiviteit in aanmerking komen voor de vaststelling van het rustpensioen mits de ambtenaar persoonlijke bijdragen stort.

Evenwel dient er geen persoonlijke bijdrage betaald te worden voor een periode van maximaal 24 maanden op de gehele loopbaan indien de betrokkene kinderbijslag ontvangt voor een kind van minder dan 6 jaar. Deze vrijstelling van bijdragen geldt ook indien de echtgenoot die onder hetzelfde dak woont deze kinderbijslag ontvangt.

Mevrouw Simon is dan ook nogal verrast wanneer zij in februari 2008 van de PDOS verneemt dat zij vóór einde 2008 een som van 2.225 euro moet betalen indien zij de periode van loopbaanonderbreking van 25 april 2007 tot en met 31 december 2007 wil valideren voor haar pensioen.

Wanneer zij hierover meer uitleg vraagt, verneemt zij dat de vrijstelling haar geweigerd werd omdat zij niet zelf de kinderbijslag ontvangt en omdat zij niet gehuwd is met de vader van haar kind. Zij ervaart dit als een discriminatie van wettelijk samenwonenden ten opzichte van zij die gehuwd zijn. Zij vraagt het advies van de Ombudsman.

Bedenkingen

De in aanmerking neming van periodes van loopbaanonderbreking voor de berekening van het rustpensioen in de openbare sector wordt geregeld door artikel 2, § 1 van het koninklijk besluit nr. 442 van 14 augustus 1986.

“De perioden van loopbaanonderbreking of van vermindering van de arbeidsprestaties worden voor het recht op het rustpensioen en de berekening ervan overeenkomstig de hierna bepaalde modaliteiten in aanmerking genomen:

1° voor de eerste twaalf maanden : de duur die in aanmerking zou zijn genomen indien er geen loopbaanonderbreking of vermindering van de arbeidsprestaties was geweest;

2° voor de volgende achtenveertig maanden : de perioden voor dewelke het personeelslid een persoonlijke bijdrage van 7,5 % gestort heeft die, naargelang van het geval, vastgesteld wordt op grond van de wedde die het zou genoten hebben indien het in dienst was gebleven of op grond van het verschil tussen deze wedde en die welke het effectief ontvangt; deze perioden worden overeenkomstig de in 1° voorziene wijze in aanmerking genomen.”

Dit betekent dat er na de eerste 12 maanden een persoonlijke bijdrage moet gestort worden.

Hierop bestaat een uitzondering die voorzien wordt in artikel 2 quinquies van dit koninklijk besluit:

“De storting van de bijdrage (...) is, voor het geheel van de loopbaan, niet vereist tijdens ten hoogste vierentwintig maanden gedurende welke het personeelslid of zijn echtgenoot die onder hetzelfde dak woont, kinderbijslag ontvangt voor een kind dat minder dan 6 jaar oud is.”

De wetgeving voorziet deze uitzondering bijgevolg enkel voor diegene die de kinderbijslag ontvangt, dus enkel voor de ambtenaar zelf, of in geval van een gehuwd koppel voor de echtgenoot.

De klagster vraagt zich af of het wel wettig is om de partner van een koppel dat opteerde voor wettelijke samenwoning⁷⁸ uit te sluiten. Is dit geen discriminatie?

Om deze vraag te kunnen behandelen moeten we onder andere naar de rechtspraak kijken.

⁷⁷ Koninklijk besluit nr. 442 van 14 augustus 1986 betreffende de weerslag van sommige administratieve toestanden op de pensioenen van de personeelsleden van de overheidsdiensten

⁷⁸ Onder wettelijke samenwoning wordt verstaan de toestand van samenleven van twee personen die een schriftelijke verklaring van wettelijke samenwoning hebben afgelegd (artikel 1475 van het Burgerlijk Wetboek).

Wij vonden geen gerechtelijke beslissingen betreffende de loopbaanonderbreking in de openbare sector. Wel bestaat er rechtspraak over de loopbaanonderbreking in het stelsel der werknemers. Deze rechtspraak lijkt ons wel degelijk pertinent in die zin dat de twee reglementeringen ongeveer identieke voorwaarden voorzien inzake loopbaanonderbreking.⁷⁹

In een zaak aanhangig bij het Arbeidshof te Bergen in 1995 werd de vraag betreffende het verschil in behandeling tussen een gehuwd en een ongehuwd koppel duidelijk gesteld.⁸⁰ Wij geven hier de samenvatting van de conclusie van dit Hof (vrije vertaling).

“Wanneer de werknemer die, samenwoont met zijn partner zonder gehuwd te zijn, voor het opvoeden van zijn kinderen zijn loopbaan onderbreekt, de gelijkstelling vraagt met een periode van tewerkstelling als werknemer van deze periode van loopbaanonderbreking, ziet hij zich terecht dit recht ontzegd behoudens bijdragebetaling, indien zijn partner, zonder zijn echtgenote te zijn, kinderbijslag ontvangt daar de reglementering vereist dat het de werknemer zelf is of zijn echtgenote die deze kinderbijslag ontvangt.

Deze reglementering doet geen afbreuk aan de gelijkheid van alle Belgen daar een gehuwde werknemer die zich door zijn burgerlijk engagement onderworpen heeft aan het geheel van regels die het huwelijk voorziet zich niet in dezelfde situatie bevindt als een alleenstaande werknemer die ervoor geopteerd heeft om een gezin te stichten in het kader van samenleving van niet-gehuwden.

Het is geen willekeur wanneer een politiek die het gezinsleven, gebaseerd op het huwelijk, gekenmerkt door stabiliteit, sommige voordelen voorbehoudt aan gehuwde koppels waarvan niet gehuwde koppels die ontsnappen aan bepaalde verplichtingen verbonden aan de echtelijke stand, uitgesloten zijn.

Inzake rustpensioenen opent de samenwoning overigens geen enkel recht.”

Het Arbeidshof spreekt hier over samenwoning en niet over wettelijke samenwoning daar in 1995 dit laatste begrip nog niet bestond. Dit begrip werd pas ingevoerd door de wet van 23 november 1998 tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek en is in voege getreden op 1 januari 2000.

Dit arrest stelt ook dat dit onderscheid geen inbreuk vormt op de bepalingen van Verdrag tot Bescherming van de Rechten van de Mens en de Fundamentele Vrijheden.⁸¹ Zelfs indien artikel 8 voorziet in een recht op respect voor het privéleven, het familie- en gezinsleven, dat zowel de familie in zijn juridische betekenis als als feitelijk gegeven beoogt, verplicht geen enkele bepaling uit de Conventie aan de ondertekende lidstaten om voor de niet-gehuwde koppels een gelijkaardig statuut te voorzien als voor gehuwden. Bovendien wordt het recht op huwelijk uitdrukkelijk erkend door artikel 12 van de Conventie.

Recenter heeft het Europese Hof voor de rechten van de mens⁸² in 2008 nogmaals bevestigd dat een onderscheid op basis van de burgerlijke stand niet discriminerend is voor zover dit onderscheid een redelijke en objectieve verantwoording inhoudt. Het Hof voegt hieraan toe dat het standpunt geldig blijft volgens hetwelk het huwelijk een algemeen erkende instelling is waaruit een bijzonder statuut volgt voor zij die er zich toe verbinden.

Het Grondwettelijk Hof heeft in een arrest van maart 2009⁸³ dat handelde over de reglementering inzake de opening van het recht op een overlevingspensioen in de regeling voor werknemers bevestigd dat de beperkte vermogensrechtelijke bescherming die door de wet aan de wettelijk samenwonenden wordt toegekend niet betekent dat de wetgever ertoe is gehouden om de wettelijk samenwonenden identiek te behandelen als de echtgenoten wat de overlevingspensioenen betreft. Het komt de wetgever toe te oordelen of diezelfde situatie eveneens in aanmerking moet worden genomen bij het bepalen van de voorwaarden waaronder personen recht hebben op een overlevingspensioen.

⁷⁹ Artikel 34 van het koninklijk besluit van 21 december 1967 tot vaststelling van het algemeen reglement betreffende het rust- en overlevingspensioen voor werknemers bepaalt het volgende:

“§ 1. Worden (met arbeidsperioden) gelijkgesteld onder inachtneming van de in § 2 vermelde voorwaarden: (...)

N. de perioden van volledige beroepsloopbaanonderbreking

De gelijkstelling is, behoudens de in het volgende lid vermelde gevallen, beperkt tot twaalf maanden.

De duur van de gelijkstelling, zonder dat ze in het totaal zestig maanden kan overschrijden, wordt verlengd :

1° met ten hoogste vierentwintig maanden indien de werknemer, of zijn echtgenoot die onder hetzelfde dak woont, voor die maanden kinderbijslag ontving voor een kind dat minder dan zes jaar oud was;

2° met twaalf maanden indien de werknemer, die niet aan de in 1° vermelde voorwaarden voldoet, zijn beroepsloopbaan op 1 september 1986 gedurende reeds meer dan twaalf maanden had onderbroken;

3° met de perioden van loopbaanonderbreking waarvoor de in 1° en 2° vermelde voorwaarden niet zijn vervuld maar waarvoor aan de Rijksdienst voor pensioenen bijdragen werden betaald gelijk aan het aandeel van de werknemer in de sociale zekerheidsbijdrage bestemd voor de rust- en overlevingspensioenen voor werknemers. (...)

⁸⁰ Arbh. Bergen, arrest van 5 mei 1995, rolnummer 12580

⁸¹ Raad van Europa, getekend op 4 november 1950

⁸² Europese hof voor de Rechten van de mens, zaak nr. 13378/05 (Burden tegen het Verenigd Koninkrijk), arrest van 29 april 2008

⁸³ Grondwettelijk Hof, arrest nr. 60/2009, 25 maart 2009. Het Hof werd gevraagd zich uit te spreken over een prejudiciële vraag van de Arbeidsrechtbank te Luik.

Hierdoor is de weg geëffend naar een erkenning van rechtsgevolgen van de wettelijke samenwoning op het vlak van het pensioen. In de veronderstelling dat het huwelijk werd voorafgegaan door een wettelijke samenwoning en wanneer de duur van de wettelijke samenwoning en het huwelijk samen tenminste één jaar bedraagt bevinden de gehuwden zich in een situatie die het risico op misbruik tot nul herleidt.⁸⁴

Het Grondwettelijk Hof besluit dat artikel 17 van het koninklijk besluit nr. 50 van 24 oktober 1967 betreffende het rust- en overlevingspensioen voor werknemers, zoals vervangen bij artikel 107 van de wet van 15 mei 1984, de artikelen 10 en 11 van de Grondwet schendt in zoverre het de langstlevende echtgenoot die minder dan één jaar met de overleden werknemer was gehuwd, met wie hij eerder een verklaring van wettelijke samenwoning had afgelegd en waarbij de gezamenlijke duur van het huwelijk en de wettelijke samenwoning minstens één jaar bedraagt, een overlevingspensioen, toegekend volgens de bij dat artikel 17 vastgestelde voorwaarden, ontzegt.

Wij merken op dat het nog steeds vereist is dat de periode van wettelijke samenwoning gevolgd wordt door een huwelijk.

Conclusie

De PDOS kan geen uitzondering op de wettelijke bepalingen toestaan. De wet moet toegepast worden.

De PDOS tracht evenwel voeling te behouden met de maatschappelijke veranderingen, nieuwe samenlevingsvormen en de mogelijke gevolgen hiervan op het pensioenbeleid. Een wijziging in de voorwaarden van de valorisatie van periodes van loopbaanonderbreking kan echter slechts bekeken worden in het kader van een globale pensioenbenadering van nieuwe samenlevingsvormen.

Wij moeten nogmaals⁸⁵ vaststellen dat de pensioenreglementering ook vandaag nog steeds uitgaat van de “klassieke” samenlevingsvormen zoals men deze zag in de laatste decennia van de vorige eeuw.

Is het in deze snel veranderende maatschappij niet de hoogste tijd om zich te buigen over een aanpassing van de wetteksten in functie van de nieuwe samenlevingsvormen?

In België is het genot van sociale prestaties vaak gelinkt aan de notie “gezin”. In de pensioenwetgeving is dit beperkt tot de gerechtigde en zijn echtgenoot.

In andere sectoren van de sociale zekerheid (werkloosheid, kinderbijslag, ...) werd de definitie van “gezin” verbreed of uitgebreid tot de “partners” of tot de “wettelijk samenwonenden”.

Dit onderscheid in definities kan leiden tot mogelijke ongelijkheid. Sommige uitkeringsgerechtigden zouden toegang hebben tot prestaties waartoe anderen geen toegang hebben terwijl er geen enkel verschil bestaat in de toestand van de betrokkenen die een dergelijk onderscheid zou verantwoorden.

Uit de analyse van concrete gevallen en op voorwaarde dat men zich zuiver aan de wettekst houdt van de verschillende pensioenstelsels vinden wij in de actuele teksten geen enkel onverantwoord onderscheid of discriminatie tussen gepensioneerden. De gelijkheid van behandeling wordt in alle stelsels gerespecteerd.

De ongelijkheid komt pas naar voren wanneer men de rechten bekijkt die voortvloeien in de verschillende stelsels van sociale zekerheid. Dit behoort stricto sensu niet tot ons bevoegdheidsdomein.

Het rechtstreeks verband tussen pensioen en huwelijk dat al bestaat van bij de aanvang van de pensioenstelsels in België zou moeten bekeken worden in functie van de aanzienlijke veranderingen in de houding en de mentaliteit in onze maatschappij. De samenwoning, feitelijk of wettelijk, behoort vandaag tot onze normale zeden en gebruiken.

Het lijkt ons dat in de komende jaren zij die de politiek inzake pensioenen tot hun bevoegdheid hebben rekening zullen moeten houden met de erkenning van sommige rechten van ongehuwd samenwonenden. Uiteraard moet hierbij rekening gehouden worden met het budgettaire evenwicht van onze sociale zekerheid en met alle mogelijke vormen van misbruik.

Concreet in dit geval heeft de heer Devos de kinderbijslag terugbetaald aan zijn werkgever. Mevrouw Simon heeft deze op haar naam ontvangen. Dit maakte het mogelijk om aan de PDOS een herziening van het dossier te vragen.

⁸⁴ Door te voorzien in een minimale duur van het huwelijk van één jaar om als langstlevende echtgenoot recht te hebben op een overlevingspensioen heeft de wetgever sommige misbruiken willen vermijden zoals het huwelijk *in extremis*, gesloten met als enige doel om de langstlevende echtgenoot een overlevingspensioen te laten genieten.

⁸⁵ Zie onder andere onze bespreking in het Jaarverslag 2006, p. 175-176 onder de hoofding: “Geen recht op overlevingspensioen voor niet gehuwde koppels – Aanpassing van de reglementering aan de maatschappelijke evolutie gewenst?”

Weddencomplement toegekend door een gemeenschap of gewest – In aanmerking neming voor het pensioen in de openbare sector – Limitatieve lijst opgenomen in de wet – Aanpassing enkel mogelijk na een in de Ministerraad beraadslaagd koninklijk besluit

Dossier 16961

De feiten

Mevrouw Demot werkte tot eind 2002 voor de Belgische dienst voor buitenlandse handel (BDBH). Vanaf 1 januari 2003 werkt zij voor Export Vlaanderen. Eigenlijk is dit de rechtsopvolger van de BDBH wanneer deze werd ontbonden ingevolge de overdracht van sommige bevoegdheden en een deel van het personeel naar de gewesten.

Naast haar wedde ontving mevrouw Demot jaarlijks een veranderlijke vergoeding. Dit supplement werd voorzien door wettelijke bepalingen.⁸⁶ Het werd toegekend door de raad van bestuur en onder andere berekend op basis van de waarde en de belangrijkheid van de door het personeelslid bewezen diensten tijdens het afgelopen jaar.

Door een besluit van de Vlaamse Regering van 22 september 2000 houdende de organisatie van Export Vlaanderen en de instellingsspecifieke regeling van de rechtspositie van het personeel werd de oude veranderlijke vergoeding van de personeelsleden van de BDBH vervangen door een "jaartoelage".

Mevrouw Demot vraagt haar pensioen op 1 maart 2009. Zij merkt dat de PDOS bij de berekening van haar pensioen geen rekening houdt met deze jaartoelage. Haar pensioen wordt berekend op basis van haar wedde alleen, zonder supplement.

Mevrouw Demot wendt zich tot de PDOS omdat door het supplement niet in aanmerking te nemen haar pensioenbedrag lager is. Overigens heeft volgens haar de Vlaamse overheid uitdrukkelijk voorzien dat deze jaartoelage een salarissupplement is dat "inherent is aan het ambt" en dus integraal deel uitmaakt van haar wedde.

Bedenkingen

Voor de vaststelling van het pensioen is de materie inzake weddensupplementen vrij complex en het wettelijk en reglementair kader heeft een aantal wijzigingen gekend. Voor een goed begrip schetsen wij hier de grote lijnen.

Als basis is er de wet van 21 juli 1844 op de burgerlijke en kerkelijke pensioenen die in zijn artikel 8 § 1 de berekening van het pensioen vastlegt.

In de versie zoals ingesteld door de wet van 21 mei 1991 houdende diverse wijzigingen aan de wetgeving betreffende de pensioenen van de openbare sector stelt artikel 8, § 1:

"Het rustpensioen wordt vereffend naar rato, voor elk jaar dienst, van 1/60 van de gemiddelde wedde van de laatste vijf jaar van de loopbaan of van de gehele loopbaan indien de duur ervan korter is dan vijf jaar.

Voor het bepalen van deze gemiddelde wedde wordt rekening gehouden met de wedde die verbonden is aan het ambt waarin de betrokkene was benoemd alsmede, in voorkomend geval, met *elk weddensupplement dat inherent is aan dat ambt.*"

Deze tekst werd met ingang vanaf 1 januari 1999 herzien en aangevuld door artikel 231 van de wet van 25 januari 1999 houdende sociale bepalingen. Om elke betwisting te vermijden werd vooreerst duidelijk bepaald dat de referentiewedde enkel kan berekend worden op basis van de weddenscalen die verbonden zijn aan de ambten waarin betrokkene vast was benoemd.

Vervolgens werd inzake de weddensupplementen afgestapt van de notie "inherent aan het ambt" dat door de wet van 21 mei 1991 was ingevoerd (artikel 241).

De nieuwe tekst van artikel 8, § 1 van de wet van 21 juli 1844 zag er als volgt uit:

"Het rustpensioen wordt vereffend naar rata, voor elk jaar dienst, van 1/60 van de referentiewedde.

De referentiewedde is de gemiddelde wedde van de laatste vijf jaar van de loopbaan of van de volledige duur van de loopbaan als die minder dan vijf jaar bedraagt. Deze gemiddelde wedde wordt bepaald op basis van de wedden zoals deze vastgelegd zijn in de weddenscalen die verbonden zijn aan de ambten waarin betrokkene vast was benoemd."

⁸⁶ Besluit van de regent van 15 mei 1949 houdende goedkeuring van het kader, bezoldigingsregeling en het statuut van het personeel van de Belgische dienst voor buitenlandse handel.

Verderop in dezelfde paragraaf worden de weddensupplementen aangehaald:

“Voor het bepalen van de in het tweede lid bedoelde referentiewedde wordt in voorkomend geval eveneens rekening gehouden met de in § 2 bepaalde weddenbijslagen die verbonden zijn aan de ambten waarin betrokkene vast was benoemd (...). Deze bijslagen worden in aanmerking genomen voor de perioden gedurende welke zij werkelijk werden toegekend en ten belope van het bedrag of de bedragen die gedurende diezelfde perioden toegekend werden.”

Bij de bespreking van het wetsontwerp verduidelijkte de Regering dat het haar bedoeling was om de toekenning van supplementen of de verhoging van reeds toegekende supplementen af te remmen. Om die reden besliste de Regering om de weddensupplementen die in aanmerking kunnen komen voor de pensioenberekening exhaustief op te sommen enerzijds en elke uitbreiding van deze lijst te onderwerpen aan een in de Ministerraad beraadslaagd koninklijk besluit anderzijds.

Voor de van de BDBH overgekomen vast benoemde personeelsleden heeft de Vlaamse Regering op 22 september 2000 een besluit uitgevaardigd houdende de organisatie van de nieuwe instelling en de instellingsspecifieke regeling van de rechtspositie van het personeel.

In dit nieuwe statuut, werd de veranderlijke vergoeding van de BDBH afgeschaft en vervangen door een jaartoelage.

Om deze jaartoelage van de personeelsleden van Export Vlaanderen in de pensioenberekening te kunnen opnemen had de Vlaamse Regering in feite aan de federale Ministerraad moeten vragen om een koninklijk besluit goed te keuren tot opname van dit supplement in de lijst van artikel 8, § 2 van de wet van 21 juli 1844.

Voor zover wij weten heeft de Vlaamse Regering deze goedkeuring nooit gevraagd.

Het besluit van de Vlaamse Regering van 22 september 2000 bepaalt het volgende:

Artikel XV 5 § 4: “De jaartoelage vormt een salarissupplement dat inherent is aan het ambt, in de zin van artikel 8 § 1, tweede lid van de wet van 21 juli 1844 betreffende de burgerlijke en kerkelijke pensioenen, zoals het luidde vóór zijn wijziging door artikel 231 van de wet van 25 januari 1999 houdende sociale bepalingen”.

Deze formulering waarbij expliciet verwezen wordt naar een inmiddels afgeschafte bepaling heeft niet het verwachte effect.

De PDOS is ertoe gehouden om de pensioenberekening te maken op basis van de bepalingen zoals deze van toepassing zijn op het ogenblik van de pensionering en niet op basis van bepalingen die reeds lang afgeschaft werden.

Er is geen twijfel mogelijk. Het weddensupplement toegekend door Export Vlaanderen is niet opgenomen in de lijst van in aanmerking te nemen supplementen voor de vaststelling van het pensioen van de wet van 21 juli 1844.

Feit is ook dat de pensioenreglementering van de gemeenschappen en gewesten (tot vandaag nog steeds) een federale bevoegdheid is. Dit is ook de reden waarom uitsluitend de Koning de macht heeft om wijzigingen aan de lijst van weddensupplementen aan te brengen.

Conclusie

De PDOS heeft terecht geweigerd om het weddensupplement dat mevrouw Demot ontvangen heeft in aanmerking te nemen voor het pensioen. Het pensioen moet uitsluitend berekend worden op basis van de gemiddelde wedde van de laatste vijf jaar van de loopbaan van mevrouw Demot zoals vastgesteld in de weddenscalen verbonden aan de ambten waarin zij vast benoemd was.

De enige oplossing zou het toevoegen zijn van de jaartoelage aan de lijst van artikel 8, § 2 van de wet van 21 juli 1844.

Dit dossier getuigt van het belang van een goede samenwerking en coördinatie tussen de verschillende beleidsniveaus. Wat op het ene niveau beslist wordt, kan een invloed hebben op een ander niveau.

De pensioenwetgeving behoort tot de federale bevoegdheden. De gedefederaliseerde overheden moeten erover waken om hun beslissingen inzake wedden en supplementen aan hun personeel te laten integreren op federaal niveau om te voorkomen dat hun personeel bij hun pensionering voor verrassingen komt te staan.

Aanvraag tot pensioenraming voor de pensioenrechten in de openbare sector door een oudere voltijdse werknemer in de privé – PDOS houdt de boot af omdat de aanvrager reeds zijn pensioen in de openbare sector kan aanvragen

Dossier 15360

De feiten

In juni 2008 wordt mevrouw Deltour 60 jaar. Na een loopbaan van 20 jaren in het onderwijs als vast benoemde stopte zij gedurende 10 jaren elke beroepsactiviteit. Vanaf 2000 is zij terug beginnen werken als voltijds werknemer in een privé bedrijf.

Zij wenst eigenlijk onmiddellijk met pensioen te gaan. Alvorens deze stap te zetten, wenst zij te weten hoeveel pensioen zij zal ontvangen. Zij volgt de raad op om een raming te vragen van haar pensioenen bij de bevoegde pensioendiensten (RVP en PDOS) en dient haar aanvraag tot raming in juli 2008 in.

De RVP stuurt haar vrij snel de berekening toe. Gelet op het feit dat zij maar 9 jaren in de privé werkte, is het bedrag eerder klein. Zij wacht bijgevolg op de berekening van de openbare sector om een volledig beeld te hebben van haar pensioensituatie.

De PDOS bezorgt haar echter geen raming. In de plaats daarvan ontvangt zij een brief waarin haar gevraagd wordt om haar pensioenaanvraag in te dienen bij de Franse gemeenschap.

De PDOS stelt dat de pensioenwetgeving in de openbare sector voorziet dat de vast benoemde ambtenaren een pensioen kunnen genieten vanaf de eerste dag van de maand volgend op hun 60ste verjaardag op voorwaarde dat zij tenminste 5 in aanmerking komende dienstjaren presteerden en hun loopbaan beëindigden na 31 december 1976.

De PDOS ziet de noodzaak niet in om een raming aan mevrouw Deltour te bezorgen terwijl zij al voldoet aan alle wettelijke voorwaarden om een pensioen te bekomen. Het openen van een pensioendossier lijkt de PDOS de gepaste houding in deze situatie.

Mevrouw Deltour begrijpt deze houding van de PDOS niet zo goed en bovendien is dit niet wat zij verwachtte.

Bedenkingen

De PDOS houdt geen rekening met het feit dat mevrouw Deltour werkt in de privé-sector. De raming van haar pensioen in de openbare sector moest haar toelaten om na te gaan of zij voldoende loopbaanjaren telde om vervroegd haar pensioen te kunnen bekomen. Immers, in de regeling voor werknemers kan het pensioen slechts bekomen worden vanaf de leeftijd van 60 jaar op voorwaarde dat de betrokkene een loopbaan kan bewijzen van tenminste 35 jaren waarbij elk jaar tenminste overeenstemt met een derde van een voltijdse tewerkstelling.

Omdat zij slechts 9 jaren tewerkstelling telt in de privé-sector moet zij absoluut weten welke loopbaan in de openbare sector weerhouden wordt voor haar pensioen om te kunnen nagaan of zij al dan niet een loopbaan van 35 jaren heeft.

Daarnaast is het inderdaad zo dat de wet toelaat om een pensioen beperkt te cumuleren met inkomsten uit een beroepsactiviteit. Mevrouw Deltour is niet zeker of het voor haar interessant is om haar pensioen in de openbare sector te cumuleren met haar beroepsactiviteit.

Zij heeft immers een relatief hoog loon. Zelfs als zij haar arbeidsduur sterk zou verminderen (zij is overigens niet zeker of haar werkgever hiermee akkoord zou gaan) loopt zij het risico dat haar inkomsten de toegelaten jaargrenzen nog zouden overschrijden. Dit zou voor haar zeer nadelig zijn. Zij zou dan geen pensioen in de openbare sector ontvangen en bovendien slechts een beperkt inkomen uit arbeid hebben.

Al is er geen enkel obstakel om haar pensioen in de openbare sector aan te vragen en om de betaling ervan te weigeren om haar activiteit onbeperkt verder te kunnen zetten, is dit toch niet zonder risico. Door de strikte interpretatie van de wetteksten beschouwt de PDOS dat de cumulatierегeling van toepassing is zodra het pensioen in de openbare sector is toegekend (met of zonder betaling). Dit betekent dat wanneer het toegekende pensioen omwille van de cumulatierегels niet betaalbaar is op de ingangsdatum dit geen afbreuk doet aan het feit dat het pensioen wel degelijk is ingegaan. Dit heeft tot gevolg dat wanneer de gepensioneerde ergens in het midden van een kalenderjaar zou beslissen om zijn activiteit stop te zetten het risico bestaat dat het pensioen toch niet betaald zou worden tot het einde van het kalenderjaar omdat de inkomsten die de betrokkene tot op dat ogenblik in dat jaar ontvangen heeft reeds de toegelaten

jaargrens zouden overschrijden. (zie onze bespreking in dit Jaarverslag p. 85)

Op basis van deze punten hebben wij er bij de PDOS op aangedrongen om een raming aan mevrouw Deltour te bezorgen.

De PDOS ging in op ons verzoek. Mevrouw Deltour werkte als onderwijzeres echter op basis van deeltijdse prestaties en onvolledige uurroosters. De gegevens moesten dan ook eerst aangevuld worden.

Mevrouw Deltour kon een gedeelte van de informatie geven. Er bleven echter nog altijd stukken die ontbraken om een betrouwbare raming te kunnen maken. De PDOS heeft uiteindelijk zelf contact opgenomen met de Franse gemeenschap om een kopie van het dossier te bekomen.

Pas op 25 mei 2009 ontving mevrouw Deltour de raming van haar pensioen in de openbare sector.

Conclusie

Tien maanden na haar aanvraag heeft mevrouw Deltour uiteindelijk haar raming ontvangen. Uit deze informatie trekt zij een aantal conclusies.

Het bedrag van het rustpensioen dat zij kan bekomen ligt veel lager dan haar inkomsten uit haar beroepsactiviteit. Anderzijds kan zij haar rustpensioen in de regeling voor werknemers niet bekomen voor de leeftijd van 65 jaar omdat zij geen loopbaan heeft van 35 jaren.

Haar inkomsten uit haar beroepsactiviteit liggen hoger dan de toegelaten jaargrens. Zij kan dus haar rustpensioen in de openbare sector niet cumuleren met haar inkomsten.

Mevrouw Deltour besluit om verder te werken tot haar 65ste. Dan zal zij haar beide pensioenen samen opnemen.

Wij komen op basis van ons onderzoek tot volgende conclusies.

Wij menen dat de houding van de PDOS bij de ontvangst van de aanvraag tot raming niet adequaat is.

Wij begrijpen de houding van de PDOS waarbij hij betrokkene erover inlichtte dat zij, indien zij dit wenste, al onmiddellijk een pensioenaanvraag kon indienen. Deze nuttige informatie was echter geen afdoende reden om een raming te weigeren.

De PDOS vroeg zich niet af of mevrouw Deltour misschien wel een goede reden had om een raming te vragen. Hij had haar kunnen vragen of zij haar aanvraag tot raming wilde behouden op het ogenblik dat hij haar informatie verschaftte.

Er ging veel tijd verloren in de uitwisseling van gegevens tussen de PDOS en de betrokkene om de loopbaan en de weddengegevens volledig opnieuw samen te stellen.

Wij vragen ons af waarom de PDOS niet onmiddellijk zelf contact heeft opgenomen met de Franse gemeenschap.

Merk op dat de PDOS nog de enige pensioendienst is die blijft eisen dat de aanvrager van een raming alle loopbaangegevens zelf bezorgt. Dit is deels het gevolg van het feit dat er in de openbare sector nog geen gegevensbank betreffende de loopbaan van de ambtenaren bestaat in tegenstelling met de andere sectoren. Het CAPELO project (Elektronische Loopbaan Overheid) is nog in een ontwikkelingsfase. Het zou operationeel zijn tegen eind 2010.

In afwachting van de realisatie van dit project menen wij dat in toepassing van de principes van behoorlijk bestuur de PDOS een nog meer pro-actieve houding zou kunnen aannemen en de personen die een raming vragen beter zou kunnen helpen door bijvoorbeeld zelf bij de betrokken administraties de ontbrekende elementen op te vragen.

Het is duidelijk dat het opvragen van het dossier bij de laatste werkgever voor de PDOS meer werk inhoudt maar draagt dit niet bij tot een snellere behandeling van het latere "echte" pensioendossier?

Bij de beoordeling van de toegelaten activiteit het al dan niet, geheel of gedeeltelijk, in aanmerking nemen van het vakantiegeld – Begrip "beroepsinkomen" en de woorden "per kalenderjaar" niet duidelijk gedefinieerd – Algemene aanbeveling

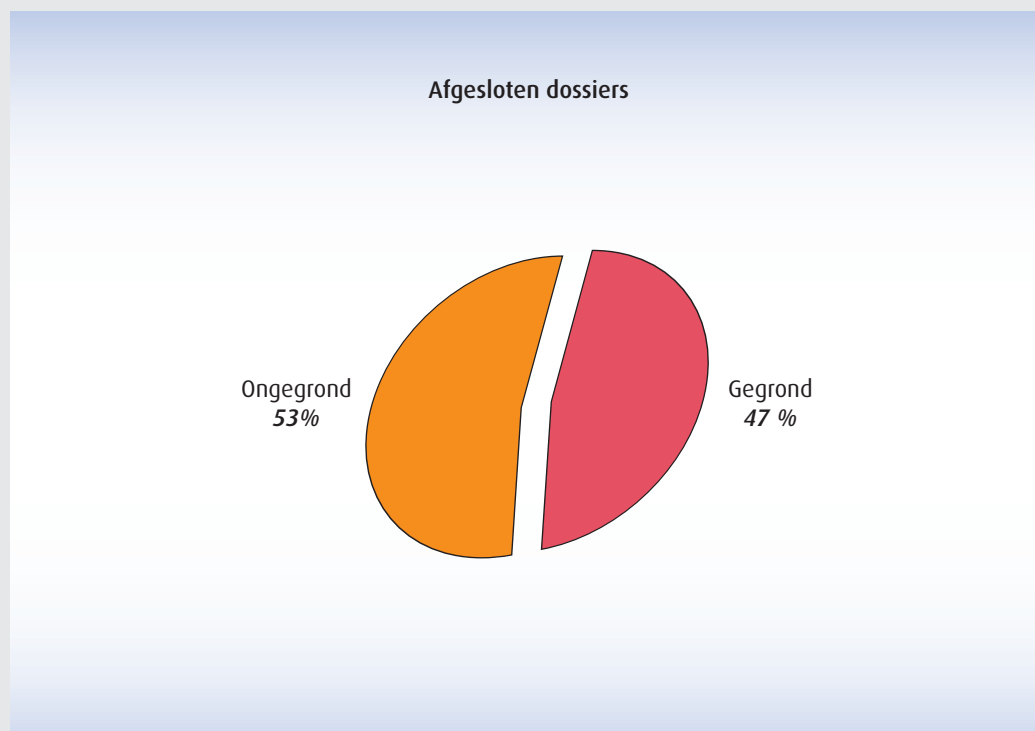
Dossier 15131

Zie deel De Toekenningsdiensten van de Rijksdienst voor Pensioenen

Het Rijksinstituut voor de Sociale Verzekeringen der Zelfstandigen (RSVZ)

Deze pensioendienst kent het pensioenrecht toe aan gewezen zelfstandigen. Zoals hoger vermeld, verzekert de Rijksdienst voor Pensioenen de betaling van de pensioenen van de zelfstandigen.

4.1. Eindresultaat in de afgesloten dossiers

Opmerkelijke dossiers

Overlevingspensioen in de regeling voor zelfstandigen aanvankelijk niet betaalbaar ingevolge cumulatie met een rustpensioen – Betaling mogelijk ingevolge de latere verhogingen van het minimumpensioen – Ambtshalve opvolging van het dossier – Overlevingspensioen in betaling gesteld met terugwerkende kracht tot op de dag dat het overlevingspensioen betaalbaar werd

Dossier 14529

De feiten

In december 1977 werd aan mevrouw Licot een overlevingspensioen toegekend in de regeling voor werknemers en in de regeling voor zelfstandigen.

In februari 1990 wordt zij 60 jaar. Zij verkrijgt haar rustpensioen als werknemer en als zelfstandige.

De RVP en het RSVZ herzien haar overlevingspensioenen. Haar overlevingspensioen in de regeling voor werknemers kan behouden blijven. Haar overlevingspensioen in de regeling voor zelfstandigen wordt daarentegen herleid tot nul ingevolge de toepassing van de cumulatieregels voor rust- en overlevingspensioenen.⁸⁷

Jaren gaan voorbij tot mevrouw Licot in november 2007 een herziening vraagt van haar pensioenrechten in de regeling voor zelfstandigen. In februari 2008 betekent het RSVZ een nieuwe beslissing waarbij haar een overlevingspensioen toegekend wordt vanaf 1 december 2007, dit is de eerste van de maand volgend op haar aanvraag.

⁸⁷ Toepassing van artikel 109 van het KB van 22 december 1967 houdende algemeen reglement betreffende het rust- en overlevingspensioen der zelfstandigen

Zij krijgt 81,80 euro per maand meer. Door de verschillende verhogingen (verhogingen van het minimumpensioen in de regeling voor zelfstandigen, indexaanpassingen,...) is dit bedrag momenteel opgelopen tot 117,66 euro per maand.

In feite kon het overlevingspensioen al vanaf 1 juli 2000 betaalbaar gesteld worden. Vanaf die datum wordt het cumulatieplafond niet meer overschreden.

Zij vraagt zich af waarom zij het pensioen niet kan bekomen vanaf die datum.

Omdat zij geen bevredigend antwoord van het RSVZ ontvangt, komt zij te rade bij de Ombudsman.

Bedenkingen

In de regeling voor zelfstandigen wordt de cumulatie tussen een overlevingspensioen als zelfstandige en een of meerdere andere rust- en overlevingspensioenen geregeld door artikel 108 en 109 van het koninklijk besluit van 22 december 1967.

De tekst luidt als volgt:

Artikel 108: “Wanneer de langstlevende echtgenoot aanspraak kan maken, enerzijds, op een overlevingspensioen krachtens de pensioenregeling voor zelfstandigen en, anderzijds, op één of meer rustpensioenen of op voordelen die als dusdanig gelden krachtens de pensioenregeling voor zelfstandigen of één of meer andere pensioenregelingen, in de zin van artikel 19, vierde lid, van het koninklijk besluit nr. 72, mag het overlevingspensioen niet meer belopen dan het verschil tussen 110 pct. van het overlevingspensioen voor een volledige loopbaan, vastgesteld door artikel 110, en het bedrag van de rustpensioenen of van de als dusdanig geldende voordelen waarop de langstlevende echtgenoot aanspraak kan maken.”

Artikel 109: “Wanneer de in artikel 108 bedoelde langstlevende echtgenoot eveneens aanspraak kan maken op één of meer overlevingspensioenen of op voordelen die als dusdanig gelden krachtens één of meer andere pensioenregelingen, in de zin van artikel 19, vierde lid, van het koninklijk besluit nr. 72, mag het overlevingspensioen *niet meer belopen*⁸⁸ dan het verschil tussen, enerzijds, 110 pct. van het overlevingspensioen voor een volledige loopbaan, vastgesteld door artikel 110, en, anderzijds, de som van de rustpensioenen of van de als dusdanig geldende voordelen, bedoeld in artikel 108, en van een bedrag gelijk aan het overlevingspensioen als zelfstandige voor een volledige loopbaan, vastgesteld door artikel 110, vermenigvuldigd met de breuk of met de som van de breuken die de belangrijkheid van de overlevingspensioenen in de andere pensioenregelingen uitdrukken.”

In het dossier van mevrouw Licot moet artikel 109 worden toegepast. Zij heeft immers nog recht op:

- een rustpensioen als werknemer;
- een rustpensioen als zelfstandige;
- een overlevingspensioen als werknemer.

In de regeling voor werknemers voorziet artikel 52 § 1 van het koninklijk besluit van 21 december 1967⁸⁹ dezelfde regels met bijna dezelfde bewoordingen.

“Wanneer de langstlevende echtgenoot aanspraak kan maken, enerzijds, op een overlevingspensioen krachtens de pensioenregeling voor werknemers en, anderzijds, op één of meer rustpensioenen of op voordelen die als dusdanig gelden krachtens de pensioenregeling voor werknemers of één of meer andere pensioenregelingen, mag het overlevingspensioen niet worden samen genoten met de vermelde rustpensioenen dan tot beloop van een som gelijk aan 110 % van het bedrag van het overlevingspensioen dat aan de langstlevende echtgenoot zou zijn toegekend voor een volledige loopbaan.

Wanneer de in het eerste lid bedoelde echtgenoot eveneens aanspraak kan maken op één of meer overlevingspensioenen of op voordelen die als dusdanig gelden in de zin van artikel 10bis van het koninklijk besluit nr. 50 van 24 oktober 1967, mag het overlevingspensioen niet meer belopen dan het verschil tussen, enerzijds 110 % van het bedrag van het overlevingspensioen voor een volledige loopbaan en,

⁸⁸ In het Frans: “ne peut être supérieure à”

⁸⁹ Koninklijk besluit tot vaststelling van het algemeen reglement betreffende het rust- en overlevingspensioen voor werknemers

anderzijds, de som van de bedragen van de rustpensioenen of van de als dusdanig geldende voordelen bedoeld in het eerste lid, en van een bedrag gelijk aan het overlevingspensioen als werknemer voor een volledige loopbaan, vermenigvuldigd met de breuk of met de som van de breuken die de belangrijkheid van de overlevingspensioenen in de andere pensioenregelingen, die van de zelfstandigen uitgezonderd, uitdrukken.”

Daar de wettelijke bepalingen een zelfde regel voorzien zou men kunnen verwachten dat de administratieve praktijk van de pensioendiensten eveneens identiek zijn. Ons onderzoek toonde echter aan dat dit niet het geval was.

Wanneer een overlevingspensioen in de regeling voor werknemers wordt gecumuleerd met één of meerdere andere rust- of overlevingspensioenen en het overlevingspensioen niet betaalbaar is in toepassing van artikel 52 volgt de RVP ambtshalve het dossier op.

Geval 1: het overlevingspensioen werd toegekend *zonder* toepassing van de Europese verordeningen of de bilaterale overeenkomsten.

Wanneer het overlevingspensioen als werknemer herleid wordt tot nul in toepassing van de cumulatieregels dan wordt een herberekening van dit pensioen en van het cumulatieplafond uitgevoerd bij elke aanpassing van de pensioenen. De betaling wordt automatisch hernomen zodra het overlevingspensioen opnieuw betaalbaar wordt. Het is niet noodzakelijk om een nieuwe toekenningsbeslissing te treffen.

Geval 2: het overlevingspensioen werd toegekend *met* toepassing van de Europese verordeningen of de bilaterale overeenkomsten.

Wanneer het overlevingspensioen als werknemer herleid wordt tot nul in toepassing van de cumulatieregels dan gebeurt er volgens de RVP geen herberekening van het overlevingspensioen of het cumulatieplafond bij aanpassing van de pensioenen (Belgische of buitenlandse), in toepassing van de Europese bepalingen inzake herberekening en aanpassing van de voordelen (artikel 51 van de Europese verordening 1408/71⁹⁰). De betaling van het overlevingspensioen wordt niet hernomen.

In het merendeel van de gevallen verzekert de RVP dan ook de opvolging van de evolutie van het bedrag van het overlevingspensioen zonder dat een nieuwe aanvraag van betrokkene noodzakelijk is.

Daarentegen herzielt het RSVZ het overlevingspensioen enkel na een nieuwe aanvraag van de betrokkene en dit op basis van identieke teksten als deze in voege in de regeling voor werknemers.

Het RSVZ verantwoordt zijn interpretatie als volgt.

Wanneer het recht op een overlevingspensioen eerst geweigerd wordt en daarna zou moeten toegekend worden ingevolge een verhoging van het minimumpensioen gaat het noodzakelijkerwijze om een nieuwe toekenningsbeslissing.

Volgens het RSVZ kan een beslissing waarbij vastgesteld wordt dat het overlevingspensioen in de regeling voor zelfstandigen nihil is door toepassing van cumulatieregels enkel herzien worden wanneer er daarvoor een wettelijke grondslag kan gevonden worden in de pensioenwetgeving.

Bovendien kan volgens het RSVZ een nieuwe beslissing maar genomen worden op een ingangsdatum die afhankelijk is van de datum van de pensioenaanvraag of van de datum van een nieuw feit dat een ambtshalve onderzoek tot gevolg heeft. Deze laatste gevallen zijn in de wetgeving limitatief opgesomd. Het RSVZ meent geen nieuwe beslissing te kunnen nemen wanneer een bepaald bedrag in de toekomst zou wijzigen.

Het RSVZ interpreteert de regels als zou een nieuwe toekenningsbeslissing noodzakelijk zijn. Volgens ons is een andere interpretatie ook mogelijk, namelijk dat een nieuwe toekenningsbeslissing niet noodzakelijk is. Het is deze interpretatie die de RVP heeft aangenomen op basis van een gelijkaardige tekst.

De RVP stelt de letterlijke tekst “mag niet meer belopen dan” gelijk aan “kan niet betaald worden” waardoor deze cumulatieregel kan beschouwd worden als behorende tot de betalingsbeslissing en niet tot de toekenningsbeslissing.

In deze interpretatie moet de gepensioneerde niet zelf zijn pensioentoestand opvolgen; dit is trouwens volgens ons ook niet mogelijk. Dit kan ook niet de bedoeling van de wetgever geweest zijn.

⁹⁰ De door België afgesloten bilaterale verdragen inzake sociale zekerheid bevatten allemaal dezelfde bepalingen als deze verwoord in artikel 51 van de Europese verordening 1408/71

Dringt zich niet een interpretatie op waarbij de opvolging van de pensioentoestand aan de pensioendiensten toekomt?

Deze visie wordt overigens ondersteund door het meer en meer opduiken in de rechtsleer van de stelling dat de sociale zekerheid een openbare dienst is die tot taak heeft de wet correct en volledig uit te voeren. De inspanningen die hiertoe moeten verricht worden mogen niet uitsluitend op de schouders van de burger berusten. In tegendeel, het zijn de instellingen die de wet moeten uitvoeren die in principe de nodige inspanningen moeten doen.

Deze tendens vindt men terug in verschillende hervormingen van de pensioenreglementering zoals het ambtshalve onderzoek en de polyvalentie van de aanvraag.

Artikel 8 van de wet van 11 april 1995 tot invoering van het "handvest" van de sociaal verzekerde dat bepaalt dat de sociale prestaties ambtshalve worden toegekend telkens dit materieel mogelijk is, kadert eveneens in deze visie.

Conclusie

Het RSVZ heeft het overlevingspensioen van mevrouw Licot herzien met terugwerkende kracht. Er werd aan mevrouw Licot een bedrag van 2.825,30 euro aan achterstallen uitbetaald. Daarenboven geniet zij een overlevingspensioen als zelfstandige van momenteel 117,66 euro per maand.

Overtuigd door onze argumenten wijzigt het RSVZ uiteindelijk zijn werkwijze en beslist om ambtshalve de berekening van het overlevingspensioen als zelfstandige te herzien in alle gevallen waarin dit materieel mogelijk is.

De werkwijze van het RSVZ en de RVP zullen bijgevolg gelijk lopen in het voordeel van de gepensioneerden.

Daartoe zal het RSVZ contact opnemen met de RVP. Bij het afsluiten van dit jaarverslag (31 december 2009) werden er met de RVP nog geen concrete afspraken gemaakt in het kader van het opnieuw onderzoeken en berekenen van overlevingspensioenen in het stelsel der zelfstandigen die in het verleden geweigerd werden in toepassing van de geldende cumulatierregels.

Verder overleg is volgens het RSVZ noodzakelijk om een volledig beeld te hebben van alle mogelijke gevallen en om enerzijds te bepalen welke dossiers automatisch kunnen herzien worden en anderzijds om de toekomstige werkwijze af te spreken.

De dossiers uit het verleden die niet kunnen teruggevonden worden door de RVP⁹¹ zal het RSVZ proberen zelf op te sporen.

Het RSVZ meldt ons dat de besprekingen met de leverancier van de informaticatoepassingen zo vlug mogelijk zullen hernomen worden teneinde de geweigerde overlevingspensioenen als zelfstandige uit het verleden aan de dossierbeheerders ter beschikking te stellen vanuit de applicatie.

Blijft ondertussen natuurlijk nog altijd de mogelijkheid (voor de oude gevallen) dat de betrokken gepensioneerden een vraag indienen via brief, fax of mail of zelfs via een telefoontje om hun dossier te laten herzien.

Vergelijking van de pensioenrechten vastgesteld op basis van de persoonlijke zelfstandige activiteit met deze toegekend in het stelsel der werknemers als uit de echt gescheiden echtgenoot – Technische moeilijkheden met een vertraging in de behandeling van sommige dossiers tot gevolg – Probleem onderzocht door een gezamenlijke werkgroep RVP-RSVZ

Dossier 15122 - 15852 - 15810 - 16590 - 16619 - 17279

De feiten

Mevrouw Nowé geniet een rustpensioen en een rustpensioen als uit de echt gescheiden echtgenote in de regeling voor werknemers. Zij kan ook aanspraak maken op een rustpensioen in de regeling voor zelfstandigen.

Haar zelfstandige activiteit dekt dezelfde periode als deze waarvoor haar een rustpensioen als uit de echt gescheiden echtgenote in de regeling voor werknemers kan toegekend worden.

⁹¹ Bijvoorbeeld de specifiek overlevingspensioenen die nooit werden toegekend omdat er al een eerder rustpensioen bestond waarvan het bedrag hoger lag dan het cumulatieplafond.

Daar de wetgeving geen cumulatie toestaat voor een zelfde jaar van een persoonlijk pensioen als zelfstandige en van een pensioen als uit de echt gescheiden echtgenoot als werknemer moet het RSVZ een vergelijking uitvoeren tussen de in beide stelsels toegekende jaren en uitmaken welke jaren in aanmerking kunnen genomen worden in de regeling voor zelfstandigen. Enkel de jaren die in dit laatste stelsel voordeliger zijn mogen door het RSVZ toegekend worden. De andere jaren blijven weerhouden in het stelsel der werknemers.

Ondanks het feit dat het RSVZ al sedert augustus 2008 haar dossier in onderzoek heeft, ontvangt betrokkene 9 maanden later nog steeds enkel een voorlopig pensioen als zelfstandige. De pensioendienst is nog steeds niet in staat om haar rechten definitief vast te stellen.

In een ander dossier doet zich een gelijkaardige situatie voor. Bijkomend krijgt deze belanghebbende al meer dan een jaar geen pensioenbonus waarop hij nochtans recht heeft. Ingevolge onze interventie wordt deze toegekend met terugwerkende kracht tot 1 januari 2008. De achterstallen worden betaald in mei 2009.

In een derde geval werd er geen pensioen, noch voorlopig, noch definitief uitbetaald door het RSVZ. De betrokkene ontvangt geen inlichtingen gedurende maanden. Hij meent dat hij op zijn minst enige uitleg of excuses zou moeten krijgen, ja zelfs intresten.

Ook hier zorgt onze interventie ervoor dat de betrokkene door het RSVZ ingelicht wordt over het feit dat het rustpensioen als uit de echt gescheiden echtgenoot waarschijnlijk voordeliger zou zijn dan het rustpensioen als zelfstandige voor dezelfde periode waardoor dit laatste hem niet kon toegekend worden.

Bedenkingen

Artikel 3 § 2 van het Koninklijk Besluit van 22 december 1967 bepaalt dat de gerechtigde op een rustpensioen als zelfstandige die voor een zelfde jaar eveneens aanspraak kan maken op een belangrijker pensioen als uit de echtgescheiden echtgenoot in de regeling der werknemers, wordt geacht het rustpensioen met betrekking tot dat jaar te verzaken, wanneer het resultaat voor hem gunstiger is.

De toepassing van dit artikel is niet eenvoudig. Enerzijds vergt dit nauwe contacten tussen de RVP en het RSVZ tijdens het onderzoek van de dossiers. Zo kan de vergelijking pas gebeuren wanneer de RVP de vaststelling van de pensioenrechten als uit de echt gescheiden echtgenoot heeft berekend.

Anderzijds leidt de toepassing van dit artikel in bepaalde gevallen tot een cascade van beslissingen. We denken aan het geval waarbij de jaren van het rustpensioen als zelfstandige, die minder voordelig zijn dan de overeenstemmende jaren van het pensioen als uit de echtgescheiden in het stelsel der werknemers, worden behouden teneinde een minimumpensioen als zelfstandige te kunnen toekennen; een minimumpensioen als zelfstandige wat op zijn beurt begrensd wordt.

Wanneer het aantal jaren in beide loopbanen samen hoger is dan de eenheid van loopbaan en er bijgevolg een beperking tot de eenheid moet gebeuren, moet het RSVZ rekening houden met verschillende parameters die de vergelijking nog kunnen bemoeilijken.

Het RSVZ erkent dat door informaticaproblemen bepaalde dossiers niet met de pensioenapplicatie kunnen afgehandeld worden. Doch, vervolledigt het RSVZ, dat het niet zozeer een informaticaprobleem is, maar wel de vergelijking van de jaren in het rustpensioen als zelfstandige met de overeenkomstige jaren in het pensioen als uit de echt gescheiden echtgenoot als werknemer, die niet vanzelfsprekend is. Het is hierbij volgens het RSVZ uiteraard niet de bedoeling dat er manuele tussenkomsten nodig zijn om een berekening of een beslissing te maken.

Verder stelt het RSVZ dat het slechts zou gaan om een beperkt aantal dossiers (in totaal een tiental dossiers voor alle regionale kantoren samen). In het merendeel van deze gevallen, dit is telkens wanneer dit mogelijk is, wordt er een voorlopige beslissing genomen over de persoonlijke rechten.⁹²

Het RSVZ verzekerde ons dat de betrokken diensten de verplichtingen uit het "handvest" van de sociaal verzekerde zouden respecteren en meer in het bijzonder dat zij erover zouden waken om de betrokken gepensioneerden in te lichten over de moeilijkheden die een definitieve afhandeling van hun dossier in de weg staan. In voorkomend geval zullen excuses worden aangeboden.

Om te zoeken naar een praktische en duurzame oplossing voor dit probleem hebben het RSVZ en de RVP gezamenlijk een werkgroep opgericht.

⁹² Wij hebben het geval onderzocht waarin het RSVZ geen voorlopige beslissing heeft genomen. Na manuele controle door het RSVZ bleek dat in dit dossier alle jaren met een zelfstandige activiteit identiek zijn aan de jaren waarvoor een pensioen als uit de echt gescheiden echtgenoot kon toegekend worden in de regeling voor werknemers. Deze laatste zijn voor de betrokkene allemaal voordeliger. Er zal dan ook geen toekenning mogelijk zijn in de regeling voor zelfstandigen.

Conclusie

Er lopen onderhandelingen tussen de pensioendiensten om tot een oplossing voor het probleem te komen.

Bij het afsluiten van dit Jaarverslag heeft de werkgroep nog geen conclusies neergelegd.

De vergelijking heeft in sommige gevallen een uitwisseling van gegevens tussen de pensioendiensten tot gevolg waarbij het bovendien kan voorkomen dat de resultaten van deze vergelijking ertoe leiden dat de andere pensioendienst telkens een nieuwe toekenning moet berekenen.

Het is dus niet altijd zo evident om de vergelijking te maken.

Wij volgen dit verder op en komen hierop eventueel in een volgend Jaarverslag terug.

Betaling van vrijwillige bijdragen tot regularisatie van de studieperiode – Ambtshalve herziening van de pensioenrechten niet voorzien bij wet – Onderzoek enkel mogelijk op uitdrukkelijke aanvraag – Algemene aanbeveling

Dossier 16872

De feiten

De heer Harcourt wordt in juli 2008 65 jaar. Het RSVZ onderzoekt ambtshalve zijn rechten op een rustpensioen als zelfstandige.

In de regeling voor zelfstandigen betaalde hij bijdragen voor een hoofdberoep gedurende 38,25 jaren. Op basis van deze loopbaan krijgt hij een pensioen van 10.346,95 euro.

Op 26 september 2008 wordt de beslissing betekend. Het pensioen is niet betaalbaar omdat de heer Harcourt een beroepsactiviteit verder zet waarvan de inkomsten boven de toegelaten grenzen liggen.

Tegelijkertijd onderzoekt het RSVZ of zijn studieperiode (januari 1963 tot juni 1969) kan gelijkgesteld worden met een periode van een zelfstandige activiteit. Op 28 juli 2008 meldt het RSVZ aan betrokkene dat zijn studieperiode kan gelijkgesteld worden mits betaling van een regularisatiebijdrage van 2.419,56 euro.

Door de betaling van deze bijdrage wordt zijn loopbaan als zelfstandige gebracht op 44,75 jaren en wordt zijn pensioen verhoogd met 846,42 euro per jaar.

De heer Harcourt aanvaardt het voorstel en betaalt de verschuldigde som aan zijn sociaal verzekeringsfonds op 12 september 2008.

Rekening houdende met deze regularisatie wenst hij een nieuwe berekening van zijn pensioen te ontvangen die het definitief toekenbare bedrag vermeldt met inbegrip van zijn studiejaren.

Omdat hij deze berekening maar niet ontvangt, vraagt hij de interventie van de Ombudsman.

Bedenkingen

Wij merken op dat de betrokkene per vergissing zijn nieuwe berekening aan de RVP gevraagd heeft. Inzake de toekenning van de pensioenen in de regeling voor zelfstandigen is het RSVZ evenwel bevoegd. De vraag tot het bekomen van een nieuwe beslissing moet bijgevolg gericht worden tot het RSVZ.

In dit specifieke geval kunnen de stappen tot het bekomen van een nieuwe pensioenberekening na de regularisatie van de studiejaren door de pensioendienst niet behandeld worden als een gewone vraag tot raming van de toekomstige pensioenrechten.

Immers, de wettekst inzake de pensioenramingen stelt dat een aanvraag tot raming onontvankelijk is indien ingevolge een aanvraag of een ambtshalve onderzoek de pensioenrechten van de aanvrager ten gronde worden of werden onderzocht door een instelling.⁹³

Overigens is er in de wetgeving op de pensioenen in de regeling voor zelfstandigen nergens een bepaling te vinden die aan het RSVZ oplegt om ambtshalve een nieuwe beslissing te nemen wanneer de betrokkene vrijwillige bijdragen, zoals de regularisatiebijdragen voor studieperiodes, betaald heeft.

⁹³ Artikel 2, § 2 van het koninklijk besluit tot uitvoering van het koninklijk besluit van 12 juni 2006 tot uitvoering van Titel III, hoofdstuk II van de wet van 23 december 2005 betreffende het generatiepact

Immers, uit de wettelijke bepalingen⁹⁴ blijkt dat het RSVZ ambtshalve een nieuwe beslissing neemt wanneer “de regularisatie van de bijdragen overeenkomstig artikel 15 een invloed heeft op het recht op de uitkeringen. De nieuwe beslissing heeft uitwerking de eerste dag van de maand volgend op die in de loop waarvan de schuld effectief werd vereffend.”

De expliciete verwijzing naar artikel 15 van het koninklijk besluit nr. 72 beperkt de draagwijdte ervan omdat hierin enkel de *verplichte* bijdragen beoogd worden die verschuldigd zijn in toepassing van de bepalingen betreffende het sociaal statuut der zelfstandigen.

Voor wat betreft de vrijwillige (niet verplichte) bijdragen kan de pensioendienst enkel een nieuwe beslissing nemen na een (nieuwe) pensioenaanvraag van betrokkene. De beslissing heeft ten vroegste uitwerking de eerste van de maand volgend op deze waarin de aanvraag werd ingediend.

De heer Harcourt heeft een aanvraag tot het bekomen van een nieuwe berekening ingediend door middel van een brief en telefonisch. Dit is geen geldige pensioenaanvraag. Om geldig te zijn moet de aanvraag verplicht ingediend worden via het gemeentebestuur van de woonplaats of door zich persoonlijk aan te bieden bij het RSVZ.

Het is dus pas wanneer de aanvraag wordt ingediend volgens de wettelijke voorschriften dat het RSVZ ertoe verplicht is om een nieuwe beslissing te nemen en een nieuwe pensioenberekening te maken met inbegrip van de geregulariseerde studieperiode.

Wanneer de aanvraag volgens de wettelijke voorschriften wordt ingediend wordt deze onderzocht op basis van een nieuw feit, de regularisatie door vrijwillige bijdragen.

Conclusie 1

Wanneer de heer Harcourt de voorgeschreven procedure volgt zal hij zonder problemen de nieuwe berekening ontvangen na regularisatie van de studieperiodes.

Hij heeft de berekening niet eerder kunnen bekomen omdat hij enerzijds zich tot de verkeerde pensioendienst wendde (de RVP in de plaats van het RSVZ) en hij anderzijds zijn aanvraag niet indiende volgens de wettelijk voorgeschreven procedure, namelijk via het gemeentebestuur of ter plaatse bij het RSVZ.

In het geval van de heer Harcourt had dit geen gevolgen. Het pensioen werd immers nog niet in betaling gesteld omdat hij nog een niet toegelaten beroepsactiviteit uitoefent. De nieuwe beslissing zal slechts uitwerking hebben wanneer hij elke activiteit zal stopzetten of verminderen zodat de inkomsten onder de toegelaten grenzen blijven.

De situatie is helemaal anders wanneer het pensioen wel al was ingegaan. In dat geval zou de nieuwe aanvraag pas uitwerking hebben vanaf de eerste van de maand volgend op deze waarin de aanvraag werd ingediend.

Nemen wij het fictieve voorbeeld van een pensioen als zelfstandige dat ingaat op 1 augustus 2009. Wanneer de bijdragen tot regularisatie van de studieperiodes betaald worden in september 2009 dan zou het pensioen in principe kunnen herzien worden vanaf 1 oktober 2009. Indien de betrokkene evenwel niet onmiddellijk de herziening van zijn pensioen aanvraagt maar bijvoorbeeld pas in november 2009 dan heeft hij slechts vanaf 1 december 2009 recht op het nieuwe (hogere) pensioenbedrag, of met andere woorden een verlies van de verhoging van 2 maanden.

Om dit nadeel weg te werken en tegelijkertijd de bepalingen eenvormig te maken met deze voorzien in het geval van een verplichte regularisatie die het grote voordeel inhouden dat de betrokkene geen uitdrukkelijke herzieningsaanvraag moet indienen, is het aangewezen om op dit punt de wetgeving aan te passen.

Conclusie 2

Wat hier vermeld werd inzake de gelijkstelling van periodes met periodes van beroepsbezigheid door de vrijwillige betaling van regularisatiebijdragen geldt eveneens voor periodes waarvan de gelijkstelling niet onderworpen is aan het betalen van bijdragen: periodes van ziekte of invaliditeit, periodes verbonden aan de legerdienst of aan de vervangende burgerdienst en periodes van voorlopige opsluiting niet gevolgd door een veroordeling.

⁹⁴ Artikel 154, 7° van het koninklijk besluit houdende algemeen reglement betreffende het rust- en overlevingspensioen der zelfstandigen

Wij denken hierbij aan het weliswaar zeldzame geval waarbij voor één van deze periodes de gelijkstelling pas zou toegekend worden na de eerste betaling van het pensioen. Dit kan zich bijvoorbeeld voordoen in het geval van een rechterlijke beslissing die een eerste weigerende beslissing inzake gelijkstelling verbetert (waarbij geen gerechtelijke procedure werd ingesteld tegen de pensioenbeslissing).

De herziening van het dossier kan in bepaalde gevallen enkel op vraag.

Ook al gaat de nieuwe pensioenbeslissing volgens een constante administratieve praktijk van het RSVZ in op de datum waarop het pensioen oorspronkelijk inging, menen wij dat het opportuun is om de wetgeving ook aan te vullen voor wat betreft de periodes die "gratis" kunnen worden gelijkgesteld.

Daarom doen wij volgende aanbeveling.

Algemene aanbeveling

In het kader van het algemeen reglement betreffende het rust- en overlevingspensioen voor zelfstandigen is het RSVZ ertoe gehouden om ambtshalve een beslissing te nemen wanneer de regularisatie van verplichte bijdragen een invloed heeft op de pensioenrechten.

In zijn huidige formulering beoogt artikel 154, 7° van het koninklijk besluit van 22 december 1967 enkel de verplichte bijdragen voorzien in het sociaal statuut der zelfstandigen.

In de andere gevallen van regularisatie van bijdragen zoals de vrijwillige regularisatie tot gelijkstelling van de studieperiodes met een beroepsactiviteit en waarvan de betaling pas gebeurde nadat een definitieve pensioenbeslissing werd betekend is er geen ambtshalve onderzoek. In die gevallen is een uitdrukkelijke aanvraag noodzakelijk.

Deze vraag is overigens ook noodzakelijk wanneer een beslissing nadat het pensioen werkelijk is ingegaan een gelijkstelling toekent die niet onderworpen is aan de betaling van bijdragen.

Om een einde te stellen aan dit ongeoorloofde onderscheid beveelt het College aan de bevoegde overheden aan om de bovengenoemde wettekst aan te passen zodat alle gevallen die een invloed hebben op het recht op de voordelen en waarin sociale bijdragen moeten betaald worden of waarin laattijdig beslist wordt om een gelijkstelling toe te kennen die niet onderworpen is aan de betaling van bijdragen opgenomen zouden worden in de procedure van ambtshalve beslissing.

In afwachting van deze aanpassing aan de regelgeving nodigen wij alle betrokken instellingen (sociale verzekeringsfondsen, RSVZ) uit om aan de betrokkene alle nuttige informatie te geven betreffende de noodzakelijke stappen na de betaling van de vrijwillige regularisatiebijdragen of na de laattijdige toekenning van een "gratis" gelijkstelling.

Resident in het buitenland – Echtverklaring van de gegevens op het aanvraagformulier – Validering door de plaatselijke overheid van de verblijfplaats – Uitbreiding tot alle landen van de EER en tot de landen die een bilaterale overeenkomst met België hebben

Dossier 16586

De feiten

Mevrouw Pozatto woont in Zwitserland. In april 2009 dient zij van hieruit een pensioenaanvraag in de regeling voor werknemers en in de regeling voor zelfstandigen in.

De begeleidende brief bij het aanvraagformulier dat het RSVZ begin mei 2009 aan haar opstuurt, vermeldt het volgende:

"Dit document, volledig ingevuld, gedateerd en ondertekend, moet voorgelegd worden aan de bevoegde diplomatieke of consulaire overheid die zich het dichtst bij uw woonplaats bevindt met het oog op de echtverklaring van uw handtekening en de validering van de gegevens inzake uw burgerlijke stand die u bezorgd heeft. U wordt gevraagd om ten dien einde elk noodzakelijk document aan die overheid voor te leggen."

Mevrouw Pozatto vindt dat deze vereiste overdreven is. In haar geval bevindt het dichtstbijzijnde Belgische consulaat zich op 200 kilometer van haar woonplaats.

Zij vraagt zich af of een echtverklaring door de gemeentelijke overheid niet voldoende zou zijn.

Bedenkingen

De pensioenwetgeving voorziet niet uitdrukkelijk op welke wijze en door welke instantie de formulieren inzake een pensioenaanvraag moeten gevalideerd worden door residenten in het buitenland.

Bijgevolg beschikt het RSVZ hier over een zekere vrijheid tot vaststelling van de administratieve praktijk.

Voor zij die in Frankrijk wonen, aanvaardt het RSVZ reeds lang dat de documenten echt verklaard kunnen worden door de gemeentelijke overheid.

Zwitserland heeft met België een overeenkomst inzake sociale zekerheid.

Wij stellen dan ook aan het RSVZ voor dat het aanvraagformulier kan gevalideerd worden ofwel door de diplomatieke of consulaire overheid ofwel door de gemeentelijke overheid van de woonplaats, volgens de voorkeur van de betrokkene.

Deze keuzemogelijkheid zou moeten aangeboden worden zowel aan inwoners van een land dat de Europese verordeningen toepast als voor zij die in een land wonen dat een bilaterale overeenkomst met België heeft.

Conclusie

Het RSVZ gaat in op ons voorstel. De administratieve praktijk waarbij een echt verklaring van de gegevens op het aanvraagformulier door de gemeentelijke overheid van de woonplaats wordt aanvaard, wordt uitgebreid tot alle landen die onder het toepassingsgebied vallen van de Europese verordening EEG nr. 1408/71 en tot alle landen die een overeenkomst inzake sociale zekerheid met België hebben.

De betrokkenen zullen ingelicht worden over de te vervullen formaliteiten via de begeleidende brief die als ontvangstbewijs van de aanvraag geldt.

Onvoorwaardelijk pensioen – Ambtshalve onderzoek op pensioenleeftijd – Verbeterde praktijk vanaf 2009 door een nieuw systeem van gegevensuitwisseling tussen het RSVZ en de sociaal verzekeringsfondsen

Dossier 15724

De feiten

In november 2008 neemt mevrouw Debilde met ons contact op met een hele reeks vragen over haar pensioen. Eén van haar verzoeken ging over haar rechten als weduwe van een zelfstandige.

Tussen 2000 en 2003 ontving zij een overlevingspensioen in de regeling voor zelfstandigen. De betaling van dit pensioen werd echter geschorst door de toekenning van een vervroegd rustpensioen in de regeling voor werknemers.

In september 2007, op 64 jarige leeftijd (tussen 2006 en 2009 was dit de wettelijke pensioenleeftijd voor een vrouw) vroeg zij aan het RSVZ of zij recht had op enig voordeel in de regeling voor zelfstandigen. Het antwoord was negatief.

Bedenkingen

Na een doorgedreven onderzoek van het dossier stelden wij vast dat het RSVZ geen ambtshalve onderzoek had verricht naar haar recht op een onvoorwaardelijk overlevingspensioen als zelfstandige op 1 oktober 2007, op de leeftijd van 64 jaar.

Vanaf 1 oktober 2000 had zij een overlevingspensioen als zelfstandige ontvangen ingevolge het overlijden van haar echtgenoot. Wanneer zij op 60 jaar zelf een vervroegd rustpensioen als werknemer ontving, werd het overlevingspensioen niet meer betaalbaar in toepassing van de cumulatierregels.⁹⁵

Vanaf 1 oktober 2007, op 64 jarige leeftijd had mevrouw Debilde theoretisch recht op het onvoorwaardelijk overlevingspensioen in de regeling voor zelfstandigen gelet op het feit dat haar echtgenoot bijdragen ter vestiging van een rente betaald had vóór 1984.

Uit ons onderzoek bleek dat het bedrag van dit onvoorwaardelijk pensioen al vermeld werd op de documenten (meer bepaald op de "stencil 2B", dit is het overzicht van de bijdragen die aan een sociaal verzekeringsfonds gestort werden) overgemaakt aan het RSVZ in oktober 2003 in het kader van een nieuw onderzoek naar de rechten van mevrouw Debilde op een overlevingspensioen.

⁹⁵ Artikel 109 van het koninklijk besluit van 22 december 1967 houdende algemeen reglement betreffende het rust- en overlevingspensioen der zelfstandigen

Wanneer het RSVZ een pensioendossier onderzocht (ambtshalve of op aanvraag) ontving het een "stencil 2B" van de sociaal verzekeringsfondsen waarop verplicht het toekenbaar bedrag als onvoorwaardelijk rust- of overlevingspensioen vermeld werd.

De sociale verzekeringsfondsen moesten een nieuw document "stencil 2BA" opsturen 4 maanden voor de datum waarop het onvoorwaardelijk pensioen moest ingaan, ook in het geval van de toekenning van een overlevingspensioen aan een persoon die zelf nog niet de pensioenleeftijd bereikt heeft. Op die manier kon het RSVZ het verzekeringsfonds tijdig inlichten: de betaling van het onvoorwaardelijk pensioen aanvatten of in tegendeel het fonds ontslaan van deze verplichting.

In de praktijk is het sedert de invoering van het ambtshalve onderzoek op de pensioenleeftijd bijna altijd het RSVZ dat via de RVP de betaling van het onvoorwaardelijk pensioen garandeert.

In het geval van mevrouw Debilde had het RSVZ in de loop van 2007 een "stencil 2BA" inzake het onvoorwaardelijk overlevingspensioen moeten ontvangen. Dit was niet het geval. Deze vergissing van het sociaal verzekeringsfonds verklaart het ontbreken van het ambtshalve onderzoek van de rechten op 1 oktober 2007.

Conclusie

In het bijzondere geval van mevrouw Debilde vragen wij aan het RSVZ om haar rechten op een onvoorwaardelijk overlevingspensioen te onderzoeken.

Na het onderzoek van haar dossier bekomt zij een voordeel met terugwerkende kracht tot 1 oktober 2007. Het maandbedrag bedraagt 36,90 euro. Eind juni 2009 ontvangt zij 774,90 euro achterstallen.

Meer algemeen is het zo dat de procedure van verzending van het "stencil 2B" en "2BA" door de sociaal verzekeringsfondsen heeft bestaan tot eind 2008.

Door de overname begin 2009 van de betaling van alle onvoorwaardelijke pensioenen⁹⁶ door de RVP werd deze procedure verlaten en werd een nieuwe regeling ingesteld.

Elke maand zenden de sociaal verzekeringsfondsen aan het RSVZ een listing met alle zelfstandigen en hun rechthebbenden (weduwen en weduwnaars) die de leeftijd van 65 jaar bereiken en voor wie er bijdragen betaald werden vóór 1984 tot vestiging van een onvoorwaardelijke rente.⁹⁷

Op deze lijst wordt een onderscheiden bedrag vermeld voor de zelfstandige die recht heeft op een onvoorwaardelijk rust- of overlevingspensioen.

Zo is het mogelijk wanneer de betrokkenen de pensioenleeftijd bereiken om een vergelijking te maken tussen de rechten op een onvoorwaardelijk pensioen of op een (voorwaardelijk) pensioen (dat eventueel al werd toegekend).

Overname door de RVP van de betaling van de onvoorwaardelijke pensioenen zelfstandigen vanaf 1 januari 2009 – Vele verificaties nodig alvorens tot de uitvoering te kunnen overgaan – Betalingen geregulariseerd met vertraging – Gerechtigden weinig of slecht ingelicht over de praktische gevolgen van deze wijziging

Dossier 16344 – 16542

Zie deel De Betalingsdiensten van de Rijksdienst voor Pensioenen

Bij de beoordeling van de toegelaten activiteit het al dan niet, geheel of gedeeltelijk, in aanmerking nemen van het vakantiegeld – Begrip "beroepsinkomen" en de woorden "per kalenderjaar" niet duidelijk gedefinieerd - Algemene aanbeveling

Dossier 15131

Zie deel De Toekenningendiensten van de Rijksdienst voor Pensioenen

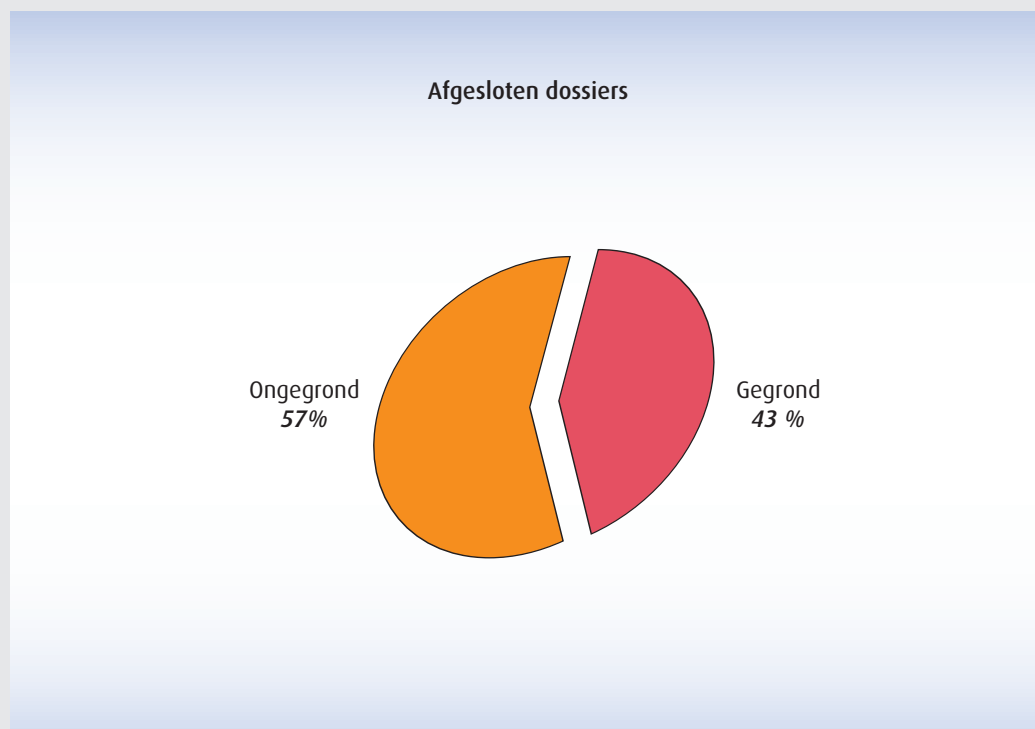
⁹⁶ Zie voor meer uitleg, dit Jaarverslag p 76.

⁹⁷ Deze lijst herneemt, zonder onderscheid de personen die nog geen pensioen genieten en zij die al een vervroegd rustpensioen of een overlevingspensioen ontvangen. Er is ook geen onderscheid tussen zij die in België verblijven en zij die in het buitenland verblijven.

De Centrale Dienst der Vaste Uitgaven (CDVU)

Deze pensioendienst betaalt de pensioenen uit, beheerd door de Pensioendienst voor de Overheidssector.

Eindresultaat in de afgesloten dossiers

Opmerkelijke dossiers

Berekening van de bedrijfsvoorheffing – Specifieke forfaitaire vermindering voor de personen ten laste van 65 jaar of ouder – Ontbreken van een aangepaste code in de informatietoepassingen van de RVP en de CDVU – Probleem opgelost of praktische oplossing in afwachting

Dossier 15995

De feiten

Mevrouw Piquart geniet een pensioen in de openbare sector. Sinds juli 2008 heeft zij haar moeder die ouder is dan 65 jaar ten laste. In augustus 2008 neemt zij contact op met de CDVU om de vermindering te bekomen inzake bedrijfsvoorheffing die voor een dergelijk geval voorzien is door het Wetboek op de inkomstenbelastingen (WIB 92).⁹⁸

Enkele weken later zendt de CDVU haar een brief waarin haar wordt meegedeeld dat de CDVU momenteel technisch niet in de mogelijkheid is om deze vermindering inzake personen ten laste van meer dan 65 jaar oud toe te passen. De CDVU meldt verder nog dat zijn informaticadienst ingelicht werd over het probleem en dat hij de mogelijkheden zou onderzoeken om zijn toepassingen aan te passen.

Mevrouw Piquart is teleurgesteld. Zij loopt hierdoor een vermindering van 63 euro per maand mis. Zij neemt contact op met de Ombudsman.

Bedenkingen

Wat zegt de wetgeving?

Het percentage bedrijfsvoorheffing dat moet ingehouden worden op het pensioen wordt bepaald op basis van de bedrijfsvoorheffingschalen die vastgesteld worden in toepassing van de regels voorzien in het Wetboek op de inkomstenbelastingen (WIB 92). De bedrijfsvoorheffing wordt berekend op basis van het bruto belastbaar bedrag, dit is het bruto bedrag verminderd met de sociale inhoudingen.

⁹⁸ Artikel 136, 2° en 3° van WIB 92.

Er zijn twee schalen. Schaal I is bestemd voor alleenstaanden (ongehuwde, weduwe, weduwnaar, uit de echtgescheiden, feitelijk gescheiden, van tafel en bed gescheiden) en voor de gehuwden en wettelijk samenwonenden wiens partner eigen inkomsten heeft (behalve indien de partner slechts beperkte inkomsten heeft). Schaal II wordt toegepast voor gehuwden of wettelijk samenwonenden wiens partner geen inkomsten geniet ofwel uitsluitend pensioenen of renten geniet die kleiner zijn dan een vastgesteld bedrag.

Voor elke schaal gelden nog bijzondere verminderingen zoals bijvoorbeeld in het geval van kinderlast.

Bovendien worden nog extra forfaitaire verminderingen voorzien voor andere personen ten laste en voor invaliditeit.

Zo heeft de gepensioneerde die een ouder (of grootouder) van meer dan 65 jaar oud ten laste heeft recht op een forfaitaire vermindering van 63 euro per maand.

Uit onze contacten met de CDVU blijkt dat zij voor elke familiale toestand een specifieke code voorzien in het informaticasysteem.

Evenwel is er op dit ogenblik spijtig genoeg geen enkele code meer beschikbaar voor de forfaitaire vermindering voor "senioren" ten laste. Om dit probleem op te lossen moet men noodzakelijkerwijs een aanpassing doen in de informaticatoepassingen.

In afwachting van deze aanpassing, die enige tijd kan duren, wordt er een praktische oplossing voorgesteld. Men kan gebruik maken van de code die reeds bestaat voor een gepensioneerde met twee kinderen ten laste.

Vanaf mei 2009 wordt er op het pensioen van mevrouw Piquart een forfaitaire vermindering van de bedrijfsvoorheffing toegepast van 84 euro per maand. De ingehouden bedrijfsvoorheffing vermindert van 228,90 euro tot 144,90 euro per maand.

Nadeel van deze werkwijze is dat de toegepaste vermindering 21 euro meer bedraagt dan de in werkelijkheid toe te passen vermindering (63 euro). Dit betekent dan ook dat bij de controle van haar inkomsten door de belastingdiensten het volgende jaar het teveel ontvangen bedrag kan worden nagevorderd.

Conclusie

Het aantal dossiers waarin een dergelijke vermindering van de bedrijfsvoorheffing voor personen van 65 jaar of ouder ten laste moet worden toegepast, is beperkt. Het betreft een tiental dossiers bij de CDVU en zonder twijfel evenveel bij de RVP.

Dit neemt niet weg dat de pensioendiensten deze vermindering die voorzien is door het Wetboek op de inkomstenbelastingen moeten toepassen, bij voorkeur door gebruik te maken van een aangepaste code.

Indien een dergelijke aanpassing problemen stelt of niet kan voorzien worden op korte termijn mag men van de pensioendiensten verwachten dat zij naar een praktisch, eventueel tijdelijk, alternatief zoeken om tegemoet te komen aan de verwachtingen van de betrokken gepensioneerden.

Een dergelijke tijdelijke oplossing werd door de CDVU en de RVP gevonden.

In november 2009 werd door de RVP als eerste een definitieve aanpassing verricht. De code "personen ten laste" werd uitgebreid met een vierde positie (voorheen waren er slechts drie) voorbehouden aan "senioren ten laste".⁹⁹

Perequatie van de pensioenen in de openbare sector in januari 2009 – Lager netto bedrag voor sommige gepensioneerden – Aanpassing van de vermeldingen op de betalingsfiche door de CDVU

Dossier 16132 – 16165 – 16587 – 16591

De feiten

Ingevolge de perequatie van de pensioenen in de openbare sector op 1 januari 2009, de eerste volgens het

⁹⁹ Zie dienstnota RVP nr. 2009/14 d.d. 19 november 2009

nieuwe systeem van perequatiekorven¹⁰⁰, werden wij door verschillende gepensioneerden gecontacteerd.

Zij beklagden zich allemaal over hetzelfde, namelijk dat ondanks deze perequatie het netto bedrag van hun pensioen verminderde.

Zo ontving de heer Daelemans in december 2008 een netto bedrag van 1.731,03 euro. In januari 2009 en dus na de perequatie ontving hij nog 1.724,86 euro netto. Nochtans vermeldde de betalingsfiche die hij ontvangen had dat zijn pensioen verhoogde met 0,0876 %.

Mevrouw Collin verloor door de perequatie ongeveer 4 euro netto per maand en dit van de ene maand op de andere.

Bedenkingen

Uit ons nazicht bleek dat de berekeningen in de ons voorgelegde dossiers correct en conform de reglementering gebeurden.

Bij alle gepensioneerden zagen wij een verhoging van het bruto bedrag van hun pensioen, weliswaar slechts met enkele euro per maand gelet op de lage perequatiepercentages.

In de dossiers die wij onderzochten bleek het om een verhoging te gaan tussen 1,75 euro en 6,47 euro bruto per maand.

Ingevolge deze perequatie moet de CDVU de inhoudingen op het pensioen opnieuw berekenen (ZIV bijdrage, solidariteitsbijdrage, bedrijfsvoorheffing en begrafenisvergoeding.¹⁰¹)

In de gevallen dat het belastbare bedrag in een andere bedrijfsvoorheffingschaal valt (deze schalen verhogen per 15 euro) is het eindresultaat negatief. Het nieuwe netto bedrag ligt lager dan het vorige.

In een door ons onderzocht dossier stelden wij vast dat het bruto bedrag verhoogde met 1,75 euro terwijl het netto bedrag verminderde met 4,43 euro.

Conclusie

De Ombudsdienst Pensioenen kan enkel een correcte toepassing van de wetgeving vaststellen, ook al zijn de effecten in sommige dossiers paradoxaal.

Wij hebben begrip voor de frustratie van de gepensioneerden aan wie wordt meegedeeld dat hun pensioen zal verhogen terwijl zij netto minder ontvangen.

De CDVU kan zelf aan deze neveneffecten niets veranderen. Dit is enkel mogelijk door een wijziging van de reglementering. Wij hebben niettemin aan de CDVU gevraagd om de tekst op de betalingsfiches aan te passen en duidelijker te maken voor de gepensioneerden.

De CDVU heeft in samenwerking met de PDOS de meldingen aangepast.

Voortaan wordt er vermeld: " Met ingang van ... wordt het *basis*bedrag van uw pensioen verhoogd met het hierboven vermelde percentage."

Andere gepensioneerden beklagden zich erover dat de betalingsfiche van het pensioen van de maand december 2008 een verhoging van hun pensioen ingevolge de perequatie aankondigde. Het bedrag bleef echter ongewijzigd.

Wij stelden hier een andere anomalie vast. Dit kan verklaard worden door het feit dat de pensioenen van de maand december die na vervallen termijn betaald worden pas gestort worden begin januari. Omdat de perequatie moest uitgevoerd worden in januari heeft de informatietoepassing deze perequatie vermeld op alle betalingsfiches.

In werkelijkheid hadden enkel de pensioenen die vooraf betaald worden recht op deze perequatie begin januari. Het merendeel van de gepensioneerden hadden echter pas recht op de perequatie bij de betaling eind januari.

Ook in deze gevallen heeft de CDVU de vermelding op de betalingsfiche aangepast: "Daar uw pensioen als betalingsdatum "einde maand" heeft, zal de hierboven vermelde verhoging worden toegepast op het basisbedrag van uw pensioen bij de volgende betaling eind januari."

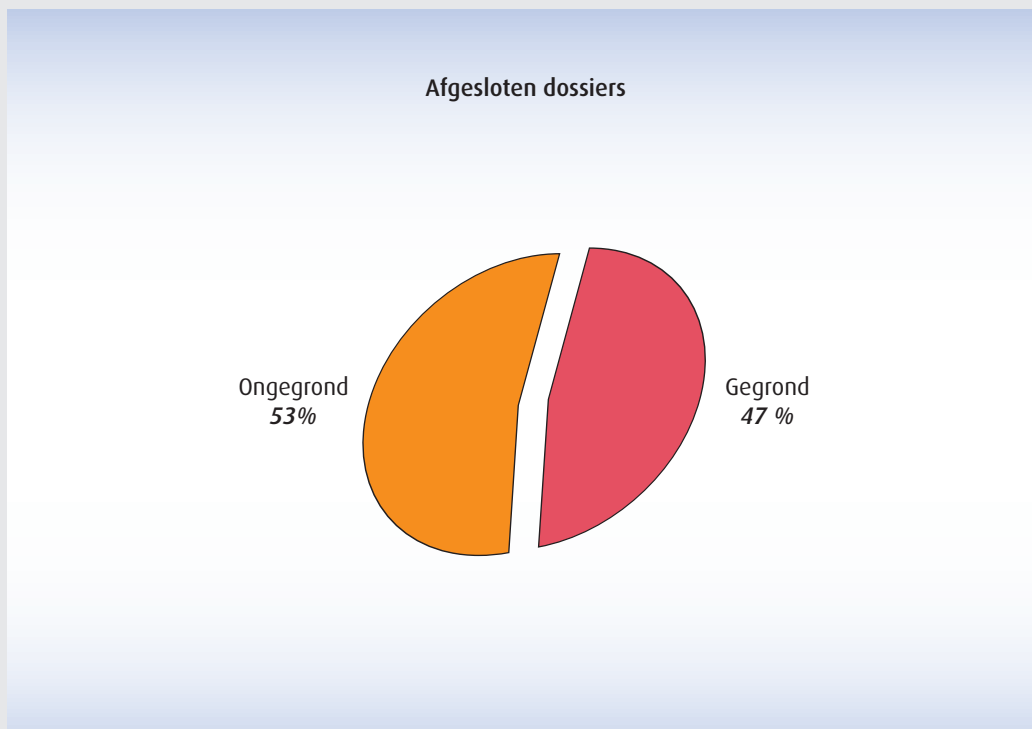
¹⁰⁰ Hervorming ingevoerd door de wet van 25 april 2007. Ieder rust- of overlevingspensioen in de openbare sector wordt voortaan aan een perequatiekorf verbonden. Deze korf stemt overeen met een welomschreven sector (federale overheid, Vlaamse gemeenschap, Franse gemeenschap, Waals gewest, Brussels Hoofdstedelijk gewest, enz.). Alle pensioenen van een zelfde sector worden op hetzelfde ogenblik en met hetzelfde percentage geperequateerd.

¹⁰¹ Enkel op het rustpensioen

Dienst voor Overzeese Sociale Zekerheid, de Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen, Ethias, de sociale verzekeringsfondsen voor zelfstandigen en andere

Sommige van deze kleinere pensioendiensten fungeren tegelijkertijd als toekennings- en betalingsdienst. Anderen enkel als toekennings- of betalingsdienst.

Eindresultaat in de afgesloten dossiers

Opmerkelijke dossiers

Sociale verzekeringsfondsen voor zelfstandigen

Overname door de RVP van de betaling van de onvoorwaardelijke pensioenen zelfstandige vanaf 1 januari 2009 – Vele verificaties nodig alvorens tot de uitvoering te kunnen overgaan – Betalingen geregulariseerd met vertraging – Gerechtigden weinig of slecht ingelicht over de praktische gevolgen van deze wijziging

Dossier 16344 – 16542

Zie deel De Betalingsdiensten van de Rijksdienst voor Pensioenen

Transversale analyse

Toegang tot het minimumpensioen verschillend naargelang het pensioenstelsel – Toepassing van de wetgeving aan de basis van paradoxale toestanden bij gemengde loopbanen – Voorzien in een harmonisering van de teksten in de drie stelsels om de toekenning van een minimumpensioen mogelijk te maken in zoveel mogelijk gevallen

Dossier 16453 – 16955 – 17017 – 17101 – 17145 – 17215

Tijdens het werkingsjaar 2009 ontvingen wij verschillende klachten die alle over de toepassing handelden van het gewaarborgd minimumpensioen. Hoewel de verzoeken verschillende pensioenstelsels betreffen, hebben wij ervoor geopteerd om de bespreking ervan te bundelen. Dit laat ons toe om een specifieke thematiek op een meer transversale wijze te benaderen.

De feiten

1ste geval

Mevrouw Pochet werd in 2006 gepensioneerd op 60 jarige leeftijd. Zij werkte in 3 verschillende sectoren: eerst als zelfstandige, daarna als werknemer en tot slot als ambtenaar.

Zij neemt met ons contact op omdat zij in geen enkel pensioenstelsel recht heeft op een minimumpensioen terwijl zij toch zonder onderbreking werkte van 1962 tot 2006 of meer dan 30 jaar.

In het stelsel der werknemers toont het dossier ons dat zij slechts 10 maanden als werknemer werkte (van januari tot oktober 1985). Hiervoor krijgt zij een pensioen van 1/44. De RVP betaalt haar amper 8 euro per maand.

Zij voldoet niet aan de voorwaarden om een minimumpensioen te bekomen voor een gemengde loopbaan omdat haar zelfstandige activiteit niet voldoende jaren telt om dit minimum toe te kennen. Er wordt immers geen rekening gehouden met de loopbaan in de openbare sector.

Haar loopbaan als zelfstandige kan opgesplitst worden in 2 periodes. Van 1962 tot 1971 was zij helpster van haar echtgenoot. Vanaf april 1971 werkte zij zelf als zelfstandige. Voor haar activiteit als zelfstandige betaalde zij de volledige bijdragen tot december 1984. Enkel de periode van april 1971 tot december 1984 kan in de berekening van het rustpensioen opgenomen worden. Er waren immers voor de voorafgaande periode geen bijdragen betaald (de echtgenoot-helpers waren niet onderworpen aan het sociaal statuut).

Het RSVZ kent haar een pensioen toe van 13,75/44. Omwille van de vermindering wegens vervroeging stemt dit overeen met een bedrag van 125 euro per maand.

Omdat zij geen 2/3 loopbaan heeft (werknemer en zelfstandige) heeft zij geen recht op het gewaarborgd minimum in de regeling voor zelfstandigen. Ook hier wordt geen rekening gehouden met de loopbaan in de openbare sector.

Ook in de openbare sector heeft zij geen recht op een minimumpensioen. Hier bestaat het recht op een minimumpensioen wanneer de loopbaan tenminste 20 voor het recht aanneembare dienstjaren in de openbare sector telt. Mevrouw Pochet heeft slechts een loopbaan van 15,82 jaren. Haar pensioen in deze regeling bedraagt amper 500 euro.

Rekening houdende met de bedragen toegekend in de verschillende stelsels ontvangt mevrouw Pochet ongeveer 670 euro voor een loopbaan van meer dan 30 jaren.

Dit is het gevolg van het feit dat in de openbare sector geen rekening gehouden wordt met de andere stelsels. De loopbaan in de openbare sector wordt niet samengevoegd met een loopbaan in de privé voor de toekenning van het minimumpensioen. Anderzijds wordt er wel rekening gehouden met onder andere het privé-pensioen om het minimum eventueel te verminderen.

2de geval

De heer Ysebaert is niet echt te spreken over zijn pensioen. Hoewel hij gedurende meer dan 45 jaren werkte, blijft zijn pensioen lager dan het minimumpensioen voor een volledige loopbaan als zelfstandige.

In 1994 bij zijn pensionering waren zijn pensioenen als werknemer en zelfstandige, berekend op basis van zijn respectievelijke inkomsten, hoger dan het bedrag van het minimumpensioen dat in elke sector afzonderlijk van toepassing was.

Door de opeenvolgende verhogingen van de minimumpensioenen is het bedrag van het minimumpensioen in de regeling voor zelfstandigen voordeliger geworden vanaf 1 april 2003.

De heer Ysebaert heeft echter geen recht op dit bedrag (in verhouding tot zijn loopbaan) maar slechts op een beperkt bedrag. Immers volgens de reglementering mag de som van zijn minimumpensioen als zelfstandige en zijn pensioen als werknemer niet hoger zijn dan het plafond dat gelijk is aan het minimumbedrag voor een zelfstandige met een volledige loopbaan.

Door de verdere verhoging van het minimumpensioen zelfstandige blijkt dat vanaf 1 juli 2008 de som van zijn pensioenen lager ligt dan het minimumpensioen zelfstandige voor een volledige loopbaan. Vanaf dat moment moet er geen beperking meer toegepast worden op het minimumpensioen zelfstandige.

Nochtans blijft de som van de pensioenen toegekend in de twee stelsels lager dan het minimumpensioen voor een zelfstandige met een volledige loopbaan. Dit is het gevolg van het feit dat het minimumpensioen in de regeling voor werknemers voor een gemengde loopbaan (ook "klein minimum" genoemd) lager ligt dan het minimumpensioen in de regeling voor zelfstandigen.

Het pensioeninkomen van de heer Ysebaert met zijn gemengde loopbaan is lager dan het pensioen waarover hij zou kunnen beschikken indien hij enkel als zelfstandige zou gewerkt hebben. Hij ervaart dit als een discriminatie.

3de geval

Mevrouw Di Luca is gepensioneerd wegens ziekte in de openbare sector na een loopbaan van 30 jaren als deeltijdse (3 uren per week). Zij heeft geen recht op een gewaarborgd minimum omdat zij niet minstens een halftijdse betrekking heeft uitgeoefend.

4de geval

De heer Arnault geniet een pensioen als werknemer en als zelfstandige. In totaal heeft hij een volledige loopbaan. In de regeling voor werknemers geniet hij slechts het "klein minimum". De som van zijn pensioenen ligt lager dan het minimumpensioen voor een zelfstandige met een volledige loopbaan. Ook hij ervaart dit als een discriminatie.

5de geval

De heer Claes heeft van 1969 tot en met december 1993 een activiteit als zelfstandige uitgeoefend. Daarnaast was hij van 1969 tot 1992 gedurende gemiddeld 3 dagen per maand werknemer.

Hij geniet van 2 pensioenen. Zijn loopbaan als werknemers telt 25 jaren wat onvoldoende is om recht te hebben op een minimumpensioen (waarvoor tenminste 30 jaren vereist zijn). Bovendien telt elk jaar slechts een dertigtal dagen tewerkstelling. Op basis van zijn inkomsten bedraagt zijn pensioen in de regeling voor werknemers 74,97 euro per maand.

De heer Claes heeft ook gedurende 34,5 jaren bijdragen betaald in de regeling voor zelfstandigen. Hij heeft in totaal (werknemer en zelfstandige) een volledige loopbaan. Hierdoor kan hem in de regeling voor werknemers het "klein minimum" voor een gemengde loopbaan worden toegekend. De heer Claes ontvangt uiteindelijk 466,42 euro per maand in de regeling voor werknemers. De verhoging door de toepassing van het "klein minimum" is aanzienlijk.

Als zelfstandige heeft de heer Claes altijd, sedert 1984¹⁰², de maximale bijdragen betaald.

Als zelfstandige ontvangt hij een pensioen van 892,46 euro per maand, vastgesteld op basis van zijn beroepsinkomsten. Ingevolge een regularisatie van zijn studiejaren wordt dit 1.020,85 euro per maand in de regeling voor zelfstandigen. Dit bedrag ligt hoger dan het bedrag van het minimumpensioen.

Indien hij geen pensioen als werknemer had, zou ingevolge de verhogingen van het bedrag van het minimumpensioen zelfstandige de toekenning van het minimumpensioen als zelfstandige vanaf 1 oktober 2008 voor hem voordeliger zijn dan zijn pensioen op basis van de beroepsinkomsten. Dit ondanks het feit dat hij steeds (sedert 1984) maximale bijdragen betaalde.

¹⁰² Tot 1984 wordt het pensioen berekend op basis van een forfaitair bedrag en niet op basis van de beroepsinkomsten weerhouden voor de vaststelling van de bijdragen.

Doch, dit minimumpensioen kan hem niet toegekend worden omdat de wetgeving voorziet dat de toekenning van het minimumpensioen niet tot gevolg mag hebben dat de som van zijn pensioenen hoger ligt dan het minimumpensioen zelfstandige voor een volledige loopbaan.

Bedenkingen

In de verschillende sociale zekerheidsstelsels zijn de rechten en verplichtingen van de sociaal verzekerden verschillend. Elk pensioenstelsel kent zijn eigen toekenningsregels.

Ook de voorwaarden om een minimumpensioen te bekomen zijn verschillend in de drie sectoren.

Het is bijgevolg niet zo evident om deze problematiek in zijn geheel te benaderen.

Ter verduidelijking geven wij hieronder een tabel met een schematisch overzicht van de toekenningsregels inzake minimumpensioenen.

MINIMUMPENSIOENEN		
REGELING VOOR WERKNEMERS	REGELING VOOR DE ZELFSTANDIGEN	OPENBARE SECTOR
WETTELIJKE BASIS		
K.B. van 28/09/2006	Wet van 15/05/1984 – Art. 131 bis & 56 bis van het K.B. van 22/12/1967	Wet van 26/06/1992
MAANDELIJKE BEDRAGEN OP 01/01/2010		
Gewaarborgd minimumpensioen voor een volledige loopbaan werknemer (of “groot” minimum):	Gewaarborgd minimumpensioen voor een volledige loopbaan	Gewaarborgd minimumpensioen (behalve ziekte)
Gezin: 1.255,69 euro	Gezin: 1.213,44 euro	Gehuwd: 1.486,02 euro
Alleenstaande: 1.004,86 euro	Alleenstaande: 920,62 euro	Alleenstaande: 1.188,84 euro
Minimumpensioen voor een gemengde loopbaan (of “klein” minimum)		Gewaarborgd minimumpensioen (ziekte)
Gezin: 1.013,23 euro		Gehuwd: 1.486,02 tot 2.089,39 euro
Alleenstaande: 760,02 euro		Alleenstaande: 1.188,84 tot 1.671,51 euro

MINIMUMPENSIOENEN: TOEKENNINGSVOORWAARDEN

WERKNEMERSREGELING

Er bestaat een minimumpensioen voor de gepensioneerde die een pensioen als alleenstaande geniet en voor de gepensioneerde die een gezinspensioen geniet.

A. HOMOGENE LOOPBAAN

De loopbaan werknemer moet minstens gelijk zijn aan $\frac{2}{3}$ van een volledige loopbaan (30/45sten).

1) een "streng" criterium:

De loopbaan als werknemer is minstens gelijk aan $\frac{2}{3}$ van een volledige loopbaan en minimum $\frac{2}{3}$ van de volledige loopbaan is samengesteld uit jaren van tenminste 208 VTE (voltijdse dagequivalenten).

Wanneer hieraan voldaan is, wordt het minimumpensioen berekend door het gewaarborgd minimumbedrag voor een volledige loopbaan te vermenigvuldigen met de toegekende breuk in de regeling voor werknemers.

2) een "soepel" criterium:

De loopbaan als werknemer is minstens gelijk aan $\frac{2}{3}$ van een volledige loopbaan en minimum $\frac{2}{3}$ van de volledige loopbaan is samengesteld uit jaren van tenminste 156 VTE.

Wanneer hieraan voldaan is, wordt het minimumpensioen berekend door het gewaarborgd minimumbedrag voor een volledige loopbaan te vermenigvuldigen met de *samengedrukte* toegekende breuk in de regeling voor werknemers. De teller wordt bekomen door het aantal dagen van de loopbaan als werknemer te delen door 312, de noemer is gelijk aan het aantal jaren van een volledige loopbaan.

B. GEMENGDE LOOPBAAN:

De loopbaan voldoet niet aan de hoger vermelde criteria, maar zij bevat ook jaren als zelfstandige.

In dat geval worden de periodes van tewerkstelling die erkend worden in het stelsel van de zelfstandigen, gevoegd bij degene die in aanmerking worden genomen in het stelsel voor werknemers om te voldoen aan de vereiste van $\frac{2}{3}$ van een volledige loopbaan.

1) een "streng" criterium:

Het bewijs van $\frac{2}{3}$ van een volledige loopbaan wordt geleverd door de jaren en kwartalen als zelfstandige te nemen, aangevuld met jaren als werknemer en die elk tenminste 208 VTE omvatten.

Wanneer voldaan is aan dit criterium mag het volledige bedrag van het gemengde minimumpensioen worden vermenigvuldigd met de loopbaanbreuk werknemer.

2) een "soepel" criterium:

Het bewijs van $\frac{2}{3}$ van een volledige loopbaan wordt geleverd door de jaren en kwartalen als zelfstandige te nemen, aangevuld met jaren als werknemer die elk tenminste 156 VTE omvatten.

Wanneer hieraan voldaan is, wordt het minimumpensioen berekend door het gemengde minimumpensioen voor een volledige loopbaan te vermenigvuldigen met de *samengedrukte* toegekende breuk in de regeling voor werknemers.

OPMERKINGEN:

De tijdvakken die in aanmerking kunnen genomen worden voor de berekening van het gewaarborgd minimumpensioen zijn strikt te beperken tot de persoonlijke prestaties van de betrokken werknemer. De jaren als uit de echt gescheiden echtgenoot zullen dus steeds als supplement bij het gewaarborgd minimumpensioen worden uitbetaald.

Uiteraard komen ook gelijkgestelde perioden in aanmerking. De geregulariseerde studieperioden daarentegen worden hiervoor niet meegerekend.

Indien het bedrag van het minimumpensioen lager ligt dan het bedrag berekend op basis van de loopbaan wordt dit laatste bedrag toegekend.

REGELING VOOR DE ZELFSTANDIGEN

Er bestaat een minimumpensioen voor een gepensioneerde die een pensioen als alleenstaande geniet en voor een gepensioneerde die een gezinspensioen geniet.

Om recht te hebben op het minimumpensioen, moet de zelfstandige een loopbaan bewijzen die minstens gelijk is aan 2/3 van een volledige loopbaan (30/45sten).

Om na te gaan of aan de voorwaarde van de 2/3 loopbaan voldaan is, houdt men rekening met de loopbaan als zelfstandige of helper en met die als werknemer (jaren van tenminste 104 dagen).

Het bedrag van het minimumpensioen wordt vermenigvuldigd met een breuk die overeenstemt met de loopbaan als zelfstandige of als helper.

Als het bedrag van het minimumpensioen lager ligt dan het bedrag op basis van de loopbaan wordt dit laatste toegekend.

Opgelet:

De som van het bedrag van het pensioen als zelfstandige berekend in functie van het minimumpensioen en het bedrag van het pensioen als werknemer mag niet groter zijn dan een vastgesteld plafond gelijk aan het minimumpensioen zelfstandige voor een volledige loopbaan.

Indien het plafond overschreden wordt dan wordt het minimumpensioen zoveel als nodig verminderd.

OPENBARE SECTOR

De wetgeving in de openbare sector voorziet de toekenning van een gewaarborgd minimumpensioen na 20 jaar beroepsactiviteit in deze sector. Deze voorwaarde geldt niet in geval van pensioen wegens lichamelijke ongeschiktheid.

Het gewaarborgd minimumpensioen verschilt naargelang de:

- Reden van oppensioenstelling
 - wegens leeftijd of anciënniteit
 - wegens lichamelijke ongeschiktheid
- Burgerlijke staat
 - gehuwd
 - alleenstaande (= ongehuwd, weduwe, weduwnaar, uit de echt gescheiden, gescheiden van tafel en bed)

Indien het bedrag van het toegekende pensioen in de openbare sector kleiner is dan het gewaarborgd minimumpensioen, zal het pensioenbedrag verhoogd worden met een supplement.

In bepaalde gevallen is er geen aanspraak op een supplement gewaarborgd minimum:

- indien hij gepensioneerd is wegens leeftijd of dienstanciënniteit en minder dan 20 dienstjaren telt
- indien hij een uitgesteld pensioen geniet (d.w.z. dat de loopbaan in de overheidssector werd beëindigd vóór de leeftijd van 60 jaar) (bepaalde militairen en personeelsleden van de geïntegreerde politie kunnen reeds voor de leeftijd van 60 jaar aanspraak maken op een rustpensioen)
- indien hij een pensioen geniet dat voortvloeit uit de uitoefening van een bijambt (d.w.z. minder dan 50% van een voltijdse betrekking)

OPGELET

Indien de wegens ziekte gepensioneerde ambtenaar geen 20 jaar dienst zou bereiken indien hij zijn loopbaan zou verder zetten tot de leeftijd van 65 jaar dan wordt het minimumpensioen beperkt tot 1.188,84 euro (voor een alleenstaande) of 1.486,02 euro (voor een gehuwde ambtenaar).

Andere pensioenen of renten worden (volledig) afgetrokken van het supplement.

Renten wegens arbeidsongeval en andere gelijkaardige voordelen die een lichamelijke schade vergoeden, worden voor de helft afgetrokken.

Buitenlandse vervangingsinkomens worden voor 80% van hun bedrag afgetrokken.

De inkomsten van de echtgenoot worden (gedeeltelijk) afgetrokken van het supplement. Aan elke (gehuwde) gepensioneerde wordt echter een basisminimumbedrag gewaarborgd.

Dit basisminimumbedrag is gelijk aan 40% van de gewaarborgde minimumbezoldiging en bedraagt 668,61 euro voor een pensioen op basis van een voltijdse tewerkstelling.¹⁰³

Bij de uitoefening van een winstgevende activiteit wordt de uitbetaling van het supplement voor heel het betrokken kalenderjaar stopgezet indien het een bruto inkomen oplevert van oplevert van 902,82 euro of meer.

Men kan zich afvragen of het bestaan van verschillende voorwaarden tot het openen van het recht op een minimumpensioen naargelang het pensioenstelsel, een bron van ongelijkheid of van discriminatie is.

a) Verschillen tussen het stelsel der werknemers en der zelfstandigen:

In de samenvatting hierboven hebben wij de verschillen aangehaald inzake toekenning en berekening van het gewaarborgd minimum tussen deze twee stelsels.

In een arrest van 1992 heeft het Arbitragehof (nu Grondwettelijk Hof) deze vraag negatief beantwoord.

Het Hof ontving volgende prejudiciële vraag:

“Is artikel 33 van de zogenaamde ' herstelwet inzake de pensioenen van de sociale sector ' van 10 februari 1981 al dan niet in strijd met artikel 6 van de Grondwet, dat elk onderscheid van standen in de Staat verbiedt en het beginsel instelt van de gelijkheid van de Belgen voor de wet, in zoverre het in de toekenning van een minimumpensioen van werknemer slechts voorziet voor de werknemers die het bewijs leveren van een ' dusdanige ' beroepsloopbaan die ten minste gelijk is aan twee derde van een volledige beroepsloopbaan, terwijl artikel 131bis van de wet van 15 mei 1984, ingevoegd bij art. 266 van de wet van 22 december 1989, bepaalt dat het minimumpensioen als zelfstandige verleend wordt wanneer de pensioengerechtigde een beroepsloopbaan bewijst die' hetzij in de regeling voor zelfstandigen alleen, hetzij in de regeling voor zelfstandigen en werknemers samen', ten minste gelijk is aan twee derde van een volledige loopbaan.”

In zijn conclusie onderstreepte het Hof: “de verschillen die worden vastgesteld in de toekenningsvoorwaarden met betrekking tot die twee pensioenregelingen vinden met name hun verklaring in de verschillen die de wetgever, rekening houdende met de verscheidenheid van de beroepssituaties, heeft ingesteld tussen de toegekende bedragen, hun financieringswijze en de lasten ervan. (...) Het is niet geboden dat het minimumpensioen van werknemer en het minimumpensioen van zelfstandige onder dezelfde voorwaarden worden verkregen, terwijl de systemen voortvloeien uit een verschillende legislatieve opvatting en organisatie, die door feitelijke gegevens kan worden gerechtvaardigd.”¹⁰⁴

b) Verschillen de privé-stelsels en de openbare sector:

Uit onze bespreking blijkt duidelijk dat de toekenningsvoorwaarden inzake het minimumpensioen in de openbare sector verschillend zijn van deze in de privé-stelsels.

Er is geen harmonisering tussen het stelsel in de openbare sector en deze uit de privé. Wanneer in het stelsel van de openbare sector met andere stelsels rekening gehouden wordt is het om het minimumpensioen te verminderen en niet om het te verhogen.

¹⁰³ Voor wat betreft het bijzonder geval van een persoon die in de openbare sector een bijambt heeft uitgeoefend en het effect hiervan op het recht op een minimumpensioen in die sector verwijzen wij naar onze conclusies uit ons Jaarverslag 2006 (p. 116-119). Deze conclusie is nog steeds actueel. Het betreft hier evenwel een problematiek eigen aan de openbare sector.

¹⁰⁴ Grondwettelijk Hof, Arrest nr. 54/92, 9 juli 1992

Conclusie

a) Rekening houdende met de twee privé-stelsels: RVP - RSVZ

In ons Jaarverslag 2004 (p. 86-88)¹⁰⁵ hebben wij ervoor gepleit opdat het “klein minimum” dat sedert april 2003¹⁰⁶ werd ingevoerd voor de werknemers met een gemengde loopbaan zou gekoppeld worden aan de evolutie van het minimumpensioen in de regeling voor zelfstandigen.

In ons Jaarverslag 2005 (p.152) hernamen wij het antwoord van de toenmalige Minister van Pensioenen op een schriftelijke vraag gesteld in de Kamer.

In essentie komt het erop neer dat de Minister bevestigde dat het de bedoeling van de wetgever was dat het minimum voor een werknemer met een gemengde loopbaan gelijk zou zijn aan het bedrag van het minimumpensioen voor een zelfstandige.

In 2005 en ook in 2007¹⁰⁷ antwoordde de Minister in de Kamer dat het “minimumpensioen voor een gemengde loopbaan” niet kon mee evolueren met het “minimumpensioen zelfstandige” om “budgettaire redenen”.

Zonder van een discriminatie te spreken herhaalt het College zijn aanbeveling 2004/3. Het College beveelt aan om de mogelijkheid of de noodzaak te onderzoeken om het bedrag van het “klein minimum” voor een gemengde loopbaan te brengen op het niveau van het minimumpensioen zelfstandige en het te koppelen aan de evolutie van het bedrag van het minimumpensioen in de regeling voor zelfstandigen.

Gaat het te ver om zich een enig minimumpensioen geldig voor de drie sectoren voor te stellen? Dit veronderstelt natuurlijk dat men in dat geval abstractie maakt van de onderscheiden financieringswijzen in de verschillende stelsels van de sociale zekerheid.

Overigens zijn de voorwaarden om een minimumpensioen te kunnen bekomen in de regeling voor werknemers verschillend en soms zelfs strenger. Anderzijds wordt het minimumpensioen zelfstandige in het geval van een gemengde loopbaan beperkt tot het minimumbedrag voor een volledige loopbaan als zelfstandige wanneer het totaal van de pensioenen als werknemer en zelfstandige hoger ligt dan dit bedrag. Voor de werknemers die een minimumpensioen genieten (groot of klein minimum) geldt deze beperking niet.

b) Rekening houdende met de drie stelsels: RVP - RSVZ - PDOS

Tot slot wenst het College ook nog de aandacht te vragen van de bevoegde overheden op het feit dat ondanks dat er verschillende minimumpensioenen bestaan die geacht worden een minimaal inkomen aan elke gepensioneerde te waarborgen ongeacht het stelsel waartoe hij behoort er nog steeds gepensioneerden zijn die uiteindelijk geen recht hebben op een minimumpensioen, ook al telt hun loopbaan meer dan 30 jaren.

Er zijn fundamentele verschillen die de privé stelsels (werknemer en zelfstandige) scheiden van de openbare sector. Maar dient het gewaarborgd minimumpensioen niet beschouwd te worden als een gemene deler aan alle stelsels? Moet het dan ook niet in elk stelsel in het grootst mogelijk aantal gevallen een werkelijke (en geen theoretische) waarborg inhouden op een minimum proportioneel aan de loopbaan in het betrokken stelsel rekening houdende met de in elk van de drie stelsels in aanmerking genomen periodes.

Dit zou overigens ook kunnen bijdragen tot een betere mobiliteit tussen de verschillende sociale zekerheidsstelsels. Steeds meer mensen hebben overigens een loopbaan die zich situeert in verschillende stelsels.

¹⁰⁵ Algemene aanbeveling 2004/3

¹⁰⁶ Koninklijk besluit van 14 februari 2003 en programmawet van 27 december 2004

¹⁰⁷ Zie Jaarverslag 2007, p. 167-168

Klachten van algemene strekking en vragen om informatie

Er zijn altijd verzoeken waarvoor wij ons onbevoegd moeten verklaren. Deze zenden wij systematisch door naar de meest aangewezen instelling of dienst.

Wij gaan hier dieper in op twee categorieën:

- de klachten van algemene strekking die handelen over het pensioenbeleid zelf en de politieke keuzes die daarbij gemaakt zijn;
- het aanzienlijk aantal vragen om informatie.

Klachten van algemene strekking

Deze klachten handelen niet over de werking of de beslissingen van de pensioendiensten.

De verzoekers zijn het oneens met de bestaande pensioenregeling. Zij richten zich tot ons in de hoop dat wij zouden tussenkomen om de wetgeving te laten wijzigen.

Dikwijls is het louter ongenoegen over het pensioenbedrag het onderliggend motief. Soms wordt de wetgeving als onrechtvaardig of discriminerend aangevoeld.

Behandeling door het College

Alleen een wijziging in de wetgeving of de reglementering kan aan deze klachten tegemoet komen. Dit impliceert de politieke wil van de wetgever of de regering.

In de mate dat dergelijke klachten louter te maken hebben met de ratio legis van de bestaande wetgeving en reglementering nemen wij ze niet in behandeling. Tussenkomen in het pensioenbeleid overschrijdt onze bevoegdheid en brengt ontegensprekelijk onze onafhankelijkheid en onpartijdigheid in het gedrang.

Wij wijzen de klagers hierop en verwijzen hen in het kader van onze bemiddelingstaak en verzoenende opdracht tussen de burgers en de overheid door naar de Minister van Pensioenen en eventueel naar de Kamer van Volksvertegenwoordigers. Wanneer wij verwijzen naar de Kamer delen wij de klager mee welke de gekijkte procedures zijn om een verzoekschrift in te dienen.

Niettemin is het mogelijk dat wij naar aanleiding van deze klachten een anomalie of een discriminatie in de pensioenwetgeving vaststellen. In dat geval brengen wij de Minister van Pensioenen ervan op de hoogte en maken er ook melding van in het Jaarverslag.

De informatiebehoeften

Negen van de tien telefonische oproepen zijn vragen om inlichtingen over de wettelijke pensioenen of regelingen waarvan de mensen denken dat ze met de pensioenen te maken hebben. Hetzelfde geldt voor een kwart van de dossiers.

Het merendeel van de vragen om informatie handelt over de pensioenwetgeving en de toepassing ervan, de toekenningsvoorwaarden en de berekening van het pensioenbedrag, de betaling van het pensioen en de uitsplitsing ervan, de verrichte inhoudingen, de pensioenramingen en over de soms elkaar tegensprekende inlichtingen die verschillende bronnen verstrekken.

Behandeling door het College

Wij zijn niet bevoegd om informatie of juridische raad te geven. In het kader van onze algemene verwijzingsopdracht zenden wij deze vragen door naar de meest aangewezen dienst(en).

Mensen die telefonisch inlichtingen vragen, helpen wij met het telefoonnummer, het adres en steeds meer het e-mailadres en de website van de diensten die best geplaatst zijn om de gezochte inlichtingen te geven.

Soms helpen wij de vraag herformuleren om de kans op een zo volledig en precies mogelijk antwoord te vergroten.

Het gebeurt ook, doorgaans bij hoogbejaarde of zieke gepensioneerden, dat de telefonische doorverwijzing problematisch is. In dat geval vragen wij hen naar een vertrouwenspersoon die de gewenste informatie kan inwinnen en contacteren deze dan ook. Zorg voor onmiddellijke dienstverlening in alle omstandigheden en met de best mogelijke begeleiding van de betrokkene is immers een element van de meerwaarde van de ombudswerking.

De schriftelijke vragen om informatie over de pensioenen sturen wij door naar de bevoegde pensioendienst. De vragen over andere materies worden doorgezonden naar de bevoegde administraties. De doorzending gebeurt niet zonder de toestemming van betrokkene indien ook maar de geringste kans op schending van de privacy bestaat.

De pensioendiensten waarmee wij een Protocolakkoord hebben afgesloten, hebben zich geëngageerd om de behandeling van de door ons doorgestuurde vragen om informatie te verzekeren.

Het Handvest van de sociaal verzekerde bepaalt overigens dat iedere sociaal verzekerde die er schriftelijk om verzoekt, binnen de 45 dagen nauwkeurig en volledig ingelicht moet worden ten einde hem toe te laten al zijn rechten uit te oefenen en verplichtingen te vervullen.

Daarenboven moeten de instellingen van sociale zekerheid inzake de materies die hen aanbelangen, aan iedere sociaal verzekerde die erom verzoekt, raad geven in verband met die uitoefening van zijn rechten en het naleven van zijn verplichtingen.

De pensioendiensten engageren zich nu ook publiekelijk om dit aspect van hun dienstverlening verder uit te bouwen. In het klantencharter dat sommigen al gepubliceerd hebben en anderen weldra zullen bekend maken, erkennen zij dat informatie een basisrecht is. Alle pensioendiensten verbinden zich ertoe, bijvoorbeeld de RVP met concrete termijnen, om zo spoedig mogelijk te antwoorden op alle vragen om inlichtingen van de gepensioneerden (zie Bijlage 4 hierna). Hiermee doen zij beter dan wat wettelijk verplicht is in het Handvest van de sociaal verzekerde.

De *doorzending* van de schriftelijke vragen in de plaats van de loutere doorverwijzing is een bewuste keuze. Ook in het geval van onbevoegdheid van de Ombudsdienst moet de verzoeker efficiënt geholpen worden.

Onze ervaring gedurende de voorbije jaren leert ons dat deze methode doeltreffend is. Slechts een verwaarloosbaar aantal (toekomstig) gepensioneerden contacteert ons opnieuw nadat wij ze telefonisch hebben doorverwezen of hun schriftelijke vraag om informatie hebben doorgezonden.